

leki-
evangélikus
lelkészi
szakfolyóirat
pódsztor

LX. ÉVFOLYAM 4.

1985. ÁPRILIS

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Lelkipásztor 1985. április hó

A LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG VII. NAGYGYŰLÉSE

A budapesti világyűlés magyar szemmel (dr. Nagy Gyula) - - - - - 196

NÉPÜNK KÖZÖSSÉGÉBEN

Mit jelentett a felszabadulás egyházunk számára (Tóth-Szöllős

Mihály - - - - - 204

Az ország boldogulásáért - nemzeti egységért (Baranyai Tamás) - - - 209

TANULMÁNY

A Biblia és a kinyilatkoztatás (Zűgn Tamás) - - - - - 215

ÖRÖMHÍR GYERMEKEKNEK

Péter: Az életemet adom érted - - - - - 222

Egy elárulja a Mestert - - - - - 223

Imádkozó Jézus - alvó tanítványok (Detre János) - - - - - 225

Akit a nagytanács halálra ítélt - - - - - 227

Péter megtagadja Mesterét - - - - - 229

Elfogják Jézust (Szabó István) - - - - - 232

Az igazság mindig győz - - - - - 235

Elvégeztetett! - - - - - 236

Feltámadott! (Győri Gábor) - - - - - 237

"Maradj velünk!" - - - - - 239

Boldogok a nem látók, akik hisznek - - - - - 241

Akit még egyszer szolgálatba állított (Gáncs Péterné) - - - - - 243

AZ IGEHÍRDETŐ MŰHELYE

Húsvét u. 6. vasárnap (Bohus Imre) - - - - - 245

Pünkösd ünnepe (Sólyom Károly) - - - - - 247

Pünkösd 2. ünnepe (Garami Lajos) - - - - - 249

Szentháromság vasárnapja (Szabó Gyula) - - - - - 252

Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap (Szojtanovics András) - - - 255

Szentháromság ünnepe után 2. vasárnap (Detre János) - - - - - 257

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Nagy István

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1088. Budapest VIII., Puskin u. 12.

Telefon: 142-074

Eng.: EL/11/1976.

Készült az Evangélikus Teológiai Akadémia sokszorosító gépén

Eng.sz.: 4335

K E D V E S O L V A S Ó I N K I

Az elmúlt hónapokban a Lelkipásztor nyomdatechnikai okok miatt késve érkezett Olvasóinkhoz. Ezért szíves elnézésüket kérjük.

Törekszünk arra, hogy teológiai munkánkat, -gyülekezeti szolgálatunkat segítő Lelkipásztor a jövőben időben megérkezzék Olvasóinkhoz.

Örömmel számolunk be arról, hogy engedélyt kaptunk arra, hogy a Lelkipásztort hamarosan Teológiai Akadémiánk offset-gépén /magasnyomású gép/, - amit a westfáliai tartományi egyháztól kaptunk ajándékba, - állítsuk elő.

Erre azért volt szükség, mert a Lelkipásztort évtizedek óta csak ráfizetéssel tudtuk előállítani. Egyházunk igen nagy áldozatot hozott azért, hogy a jelentős szolgálatot végző Lelkipásztor havonta odakerüljön az Olvasóink asztalára. Az évi 240-250 ezer forintos ráfizetést már nem tudta egyházunk elviselni.

Ez úton is hálás köszönetet mondunk azoknak a nyomdászoknak, akik fáradoztak azért, hogy folyóiratunk végezhesse szolgálatát és megérkezzen hozzánk.

Átmenetileg - amíg az offset-gépet üzembe helyezzük, - sokszorosító gépen állítjuk elő a Lelkipásztort. Tekintettel arra, hogy hajtogató-, fűző- és vágógépünk még nincs, kérjük Olvasóinkat, hogy a Lelkipásztort házilag fűzzék össze. Az eddigi formában jelenik meg ezután is a Lelkipásztor. Így egy-egy évfolyam összekötése nem ütközik nehézségekbe.

Szeretné a Lelkipásztor továbbra is még jobban segíteni Olvasóink szolgálatát, munkáját. Kérjük is Olvasóinkat, hogy javaslataikkal, cikkeikkel segítsék munkánkat.

Minden kedves Olvasónk életére Isten gazdag áldását kívánjuk.

Szerkesztő

A LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG VII. NAGYGYŰLÉSE

A BUDAPESTI VILÁGGYŰLÉS
MAGYAR SZEMMEL +

"Budapest 1984" -- ez az esemény több vonatkozásban is jelentős dátumként kerül majd bele az evangélikus "világcsalád" történetébe. Először űlt össze a lutheri reformáció egyházainak legfontosabb tanácskozása az úgynevezett "m á s o d i k v i l á g" egyik országában. Ezzel sokak számára régóta kifogásolt és fájdalmas hiányt pótolta az eddigi világggyűlések sorában. És ugyan-csak első alkalommal ülésezett ez a világszintű evangélikus testület a történelmi reformáció területének egyik d i a s z p ó - r a - e g y h á z á b a n -- Skandinávia, a Német-szövetségi Köztársaság, az Amerikai Egyesült Államok és Finnország után, ahol a vendéglátók valamennyien sokmilliós evangélikus egyházak voltak. "Evian 1970! - mint jól tudjuk - inkább kivételes eset volt, gyors szükségmegoldás minden helyi evangélikus háttér nélkül /a megnyitót istentiszteletet is egy római katolikus templomban tartották/. Daressalaamban /1977/ pedig a világ-evangélikusság küldöttjei az úgynevezett "harmadik világ" egyik déli fejlődő országában, egy csaknem egymillió evangélikus egyház vendégeként találkoztak egymással.

Bevált és igazolódott-e a nagygyűlés helyének ez a bátor és újszerű megválasztása? Erről nyilván az egyháztörténet fogja majd a végső szót kimondani. Ezidő szerint minden értékelési kísérlet még csak kísérlet: a nagy találkozás eseményeinek első hatásait próbálja fölmérni.

A már nagyszámú nemzetközi visszhang és értékelések sorában hadd jussanak szóhoz itt most egy budapesti teológus értékelő gondolatai, aki a világggyűlésen maga is jelen volt, annak előkészítésében kezdettől fogva részt vett és korábban nem egy hasonló méretű tanácskozáson vett részt a világ más részeiben. Ezek a megjegyzések n é g y k é r d é s r e vonatkoznak. Hogyan értékeli valaki a vendéglátó egyházból a világggyűlésnek a tematikus-teológiai munkáját? Hogyan ítéli meg a tanácskozás különleges helyi kontextusának jelentőségét és felhasználását? Miben látja ennek a találkozóznak a jelentőségét a világ evangélikussága számára? És végül, hogyan értékeli annak hatásait magára a vendéglátó egyházra?

Az adott válaszok most még csak töredékesek lehetnek és személyes meghatározottságaik is vannak, - de hiszen ugyanez vonatkozik többé-kevésbé minden más kiértékelésre is. Ezért került sor erre a felmérésre - alig néhány rövid hónappal a nagy esemény után.

1. Mi volt a VII. Világggyűlés: "teológiai deficit" tartalmi vonatkozásban, vagy az "igazság iránti érzék" növekedése?

A világggyűlés teológiai tartalmának értékelése tekintetében a v é l e - m é n y e k n a g y o n e l t é r n e k egymástól. Egyes kritikuskok

+ Ez az értékelő tanulmány először az "ÖKUMENISCHE RUNDSCHAU" /NSZK/ ismert teológiai folyóirat hasábjain jelent meg, az 1985. évfolyam. 1. számában /71-77. lapok/ (Szerk.)

azt mondják: "Túlságosan sok volt a teológia". Mások viszont így vélekednek: "Túlságosan kevés volt a teológia, elsősorban a lutheri teológia; nagyon keveset lehetett benne észrevenni Luthertől és a jellegzetesen evangélikus-lutheri teológiából, mert túlságosan sok aktuális, napi téma foglalta el a programot."

Maga a t é m a m e g v á l a s z t á s a - joggal - általában dicséretben részesült, így Magyarországon is. Nagyon fontos föladat ma, hogy a világban élő hívő embereknek igazi, hordozó reménységet adjunk. Egy általánosan elharapózó reménytelenség és a jövőtől való mélyesleges félelem korszakában igen nagy szolgálat volt minden oldalról rámutatni a Krisztusban adott reménységgel

A k e r e s z t y é n r e m é n y s é g mint végső cél, mint örök jövő is megvizsgálásra került. Reménységünknek ezt az oldalát igen gyakran hanyagolják el. Magának a világyűlésnek az Üzenetében is csak a plenáris megvitatás következtében került rá nagyobb hangsúly. Másfelől azonban - és ezt nem szabad lebecsülnünk - megvitatásra kerültek ennek a végső "nagy reménységgel" a kihatásai kisebb, földi, "vég előtti" reménységeinkre is. A Krisztusba vetett reménység - mint egykor már Luther teológiájában - a budapesti tanácskozások során is dinamikus és "tevékeny reménységként" bizonyította meg magát, amely uralni képes egész földi életünket és állandóan meghatározza etikai döntéseinket.

Azok a k r i t i k a i m e g j e g y z é s e k , amelyek "több teológiát" kívántak volna - és különösen többet Lutherből és a "jellegzetesen lutheriből" - bizonyos szempontból jogosultak voltak. De talán mégsem gondolták meg eléggé a következőket:

- Alapvető teológiai kérdések olyan aktuális n a p i t é m á k k a l kapcsolatban is szóba kerülhetnek, mint az ökumenikus megosztottság, a faji megkülönböztetés, a világméretű éhség, egy nukleáris világkatasztrófa fenyegető veszélye és hasonlók. "Helsinki 1964" óta az aktuális világkérdések magában a Lutheránus Világszövetségben is fokozódóan előtérbe kerültek, és a teológiai problémákat egyre inkább ezekkel a napi problémákkal összefüggésben vitatták meg.
- Abban a mértékben, ahogyan a világyűléseken a tudományos-teológiai értelemben képzett egyházi vezetők és teológiai professzorok helyüket egyre inkább más fontos egyházi "érdekcsoportoknak" /nők, laikusok, fiatalok/ adják át, természetesen annál kisebb mértékben van meg ott a lehetséges bonyolult és részletes teológiai diszkuszióknak, a szó szűkebb értelmében. A vitakérdéseket inkább a g y a k o r l a t i o l d a l r ó l , az egyház és a keresztyének mindennapi élete felől vetik föl, nem pedig teológiai-szisztematikai szempontok szerint. Ezért egy világyűlést egyre kevésbé lehet úgy elképzelni, mint egy mélyen szántó teológiai tanácskozás alkalmát.
- Sajnálattal kell i g a z a t adnunk annak a már régóta hangoztatott kritikának, hogy Budapesten is nagyon kevés idő maradt az előadások plenáris vitájára és az igazi csoportmunkára. Egyszerűen túl sok volt az előadás és az ezeket követő, ugyancsak hosszadalmas korreferátumok. A csoportmunka kezdettől fogva annyira az ajánlások és határozatok megfogalmazására irányult, hogy a nagyon heterogén munkacsoportokban egyszerűen alig maradt idő a kérdések igazi megvitatására.

Néhány kritikus egyenesen azt állította: Budapesten a Luthéranus Világszövetség is beleesett más nemzetközi egyházi szervezeteknek abba a hibájába, hogy a mai keresztyén és egyházi élet erkölcsi föladatait állította az előtérbe, s ezáltal az "igazi teológiai munka" veszendőbe ment.

Ennek a kritikának sem adhatunk teljes mértékben igazat. Mert hiszen Krisztus-hitünknek szüntelenül önzetlen, segítő szereteté kell átalakulnia - vagy nem igazi hit! Pál apostolnak adunk igazat: a hit ebben a világban a szeretet állt a cselekszik /v.0. Gal 5, 6/. Ezért vagyunk hálásak mindazokért az előadásokért - itt elsősorban Josiah Kibira, Klaus-Peter Hertzsch, Emmanuel Abraham, Carl-Friedrich von Weizsäcker és mások referátumaira gondolunk - amelyek a keresztyén hit mai etikai-szociáletikai következményeit alaposan megvizsgálták és ezeket a Krisztusba vetett reménység fényébe állították. Ha valaki egy evangélikus világgyűlésen etikai föladatokról beszél, eközben egészen magától értődőnek kellene lennie, hogy mi ez alatt csakis a bibliai Krisztus-hitben gyökerező etikai magatartást érthetünk. S ha némely teológus kritikai megjegyzéseket tett a kelet-európai egyházak "diakóniai teológiájára" ugyancsak nem lett volna szabad elfelejteniük, hogy ennek a teológiai iránynak a magva szintén a bibliai-reformátori Krisztus-hit.

Csak így állhatott aztán elő az az érdekes helyzet, hogy a világgyűlésnek kilenc nagy munkacsoportja, szekciója foglalkozott olyan világproblémákkal, mint a háború veszedelme, környezetünk pusztulása, a tömegkommunikáció korszaka, az emberi jogok, igazságosság a nők és a fiatalok számára az egyházban és a társadalomban, stb. Csak négy munkacsoport tevékenysége koncentráldott viszont a kifejezetten egyházi kérdésekre, amilyenek az igehirdetés és a misszió, az istentisztelet, Isten népe keresztyén nevelése, az evangélikus önértelmezés és az ökumenizmus kérdései. Azt jelentené-e ez, hogy maguk a világgyűlés genfi szervezői - akik így osztották el a szekciók munkáját - valamiképpen elhanyagolták volna az igazi teológiai kérdéseket és a sajátosan egyházi problémákat? Meggyőződésünk, hogy nem ez a helyzet! Mert teológiai és egyházi kérdéseket ma is csak az ember és a társadalom egzisztenciális problémáival szoros összefüggésben lehet igazán megvitatni.

Azoknak adunk tehát igazat, akik ezt a VII. Nagygyűlést mint teológiai megalapozottságú, "intenzív munkaülést" dicsérték. Ilyen megítéléssel széles körben találkoztunk nemcsak a világ-evangélikusság sajtójában, hanem más egyházak beszámolóiban, sőt nem egyszer világi napilapokban is. Ezek kiemelték a budapesti világgyűlés "igazság-érzetét", tehát "érzékenységét", fogékonyágát a mai ember és az atom-korszak égetően időszerű, egzisztenciális kérdései iránt.

2. Hogyan érvényesült a VII. Világgyűlés különleges helyi kontextusa: megfeledeztek róla vagy valóban éltek vele?

A második kérdéssel kapcsolatban megint csak ellentétes véleményekkel találkozunk. Voltak kritizáló megnyilatkozások, amelyek kijelentették, hogy "a szocializmus a világgyűlésen nem jelentkezett", hogy a keresztyén-marxista dialógus eredményeit pont a Magyarországon tartott világgyűlésen nem vették figyelembe, és hogy alig jutottak szóhoz a kelet-európai egyhá-

zak sajátos és értékes egyházi tapasztalatai. Mások viszont azt kifogásolták, hogy a Kelet-Nyugat problémái az Észak-Dél problematikájával szemben nagyon erősen a középpontban állottak. Másfelől, hogy a Lutheránus Világszövetség új vezetőségének a megválasztása nagyon sok időt és erőt vett igénybe.

Azt mindenesetre senki sem állíthatja, hogy v e n d é g - l á t ó e g y h á z u n k ne lett volna minden vonatkozásban készséges arra, hogy teológiai meggyőződéseit, egyházi tapasztalatait és a maga konkrét problémáit odatárja az egész világról jött vendégei elé. Sőt, igen sokan azt állították: a világgyűlés "c s ú c s p o n t j a" volt a több mint kilencszáz hivatalos külföldi vendégnek a száztizennegy magyarországi evangélikus gyülekezetben tett látogatása. A vendéglátó egyház ezzel e g y e d ű l á l l ó l e h e t ő s é g e t kívánt följárlani a világgyűlés minden résztvevője számára, hogy a világnak ebben a részében a városi és falusi gyülekezetek életét a saját szemükkel ismerhessék meg. Ezenkívül a hazai evangélikus egyház minden részéből látogatók százai vettek részt a világgyűlésen, akik nagyon örültek annak, hogy megismerkedhettek, szóba elegyedhettek az evangélikus világ-család képviselőivel. Továbbá egy egész hosszú estét szentelt a vendéglátó egyház önmaga sokoldalú bemutatkozására is. És mindezen felül a Magyarországi Evangélikus Egyház - együttműködve a szomszédos Szlovák Evangélikus Egyházzal - a világgyűlés asztalára helyezett egy többéves munkával, gondosan elkészített teológiai dokumentumot angol, német és magyar nyelven, melyben világosan közzé tette teológiai meggyőződését, állásfoglalásait a világgyűlés főtémájával összefüggő kérdésekben.

Volt tehát b ő s é g e s e n a l k a l o m arra, hogy mindenki megismerhesse egy szocialista társadalmi környezetben élő egyház, a vendéglátó egyház, teológiai nézeteit is, de egyházi életét is.

A vendéglátó magyar egyház mindenesetre vigyázott arra is, hogy a saját meggyőződését és önmaga bemutatását ne igyekezzék túlzottan a középpontba állítani. Teljesen elfogadta azt, hogy csak vendéglátó egyház, tehát a k e r e t é t adja meg ennek a világtalálkozóznak, - a világgyűlés t a r t a l m i részét azonban Genfnek kell meghatároznia. Sokan közülünk ugyancsak h i á n y o l t á k - egyetértve az említett kritika egyik részével -, hogy a program egyetlen előadását sem szánták arra, hogy foglalkozzék a Kelet-Európában élő egyházak sajátos teológiai fölismeréseivel, egyházi tapasztalataival egy egészen új társadalmi kontextusban, valamint a keresztyén-marxista dialógus sokakat érdeklő kérdéseivel.

Sok küzdelem és sok akadály-vetés után a világgyűlés első alkalommal választott e l n ö k ö t e g y k e l e t - e u r ó p a i t a g e g y h á z b ó l, méghozzá egy kelet-európai diaszpóra-egyházból. Sajnos, nem tudjuk elfelejtetni, hogy ennek a választásnak a külső kísérfjelenségei a kelet-európai egyházak számára nem voltak örömteljesek. Anál inkább reméljük azonban, hogy a végén mégis világos többséggel megválasztott, új elnök a jövőben azok részéről is bizalmat és együttműködési készséget nyer majd, akik ehhez a választáshoz először kritikus módon, fenntartásokkal viszonyultak.

Ha a világyűlés folyamán - különböző okokból - nem is sikerült teljesen, hogy ezeknek az egyházaknak a teológiai látásai és egyházi tapasztalatai kellő módon szóhoz jussanak, bár ezek az egyházak a teljesen új körülmények között is gyakran megbizonyították hitbeli hűségüket és etikai felelősségük dinamizmusát, ezt nálunk a jövőre vonatkozóan reményekkel várjuk. A Lutheránus Világszövetség bizonyára nem akarja nélkülözni kelet-európai tagegyházainak sajátos hangját, tanúságtételét. Az a várakozásunk és a reménységünk, hogy a Budapesten megtartott világyűlés erre sok és sokféle új indítást adott.

3. Miben látjuk a VII. Nagygyűlés jelentőségét a világ-evangélikusság számára?

Bár a budapesti főtéma - A Krisztusba vetett reménység - nem volt mindig előtérben, mégis világossá vált a nagygyűlésen: a keresztyén reménység, a Krisztusba vetett reménység egyáltalán nem fordítanak el minket ettől a világtól. Ellenkezőleg. Az örökkévaló Isten Országa fényében földi, mindennapi földadataink még nagyobb jelentőséget nyernek. És éppen ebből az örök reménységből kapunk erőt ahhoz, hogy földadatainkat a világban komolyan vegyük, segítő szavakká és cselekedetekké tegyük. A keresztyének - úgy látjuk, ez a Budapesten tartott világyűlés legfontosabb üzenete a világ evangélikus egyházainak - a "reménység fákllya" - a "vívők" - kell lenniük a maguk sajátos környezetében, szituációiban. Olyan reménységet kell sugározniuk, amely a misszióra és a szolgálatra mozgósítja őket, az ige és a szeretet szolgálatára ebben a világban.

Az evangélikusságnak, a lutheri reformáció egyházának, ökuménikus vonatkozásban nyitottnak kell lennie, ugyanakkor azonosnak kell maradnia a saját lényegével. Ez nem ellentmondás! Ami ezt az alapvető kettős követelést illeti, nagyszerű előadások hangzottak el róla, és ezt emeli ki egy terjedelmes dokumentum is erről a kérdésről: "Ökuménikus elkötelezettség és evangélikus-lutheránus identitás". A mi tapasztalatunk szerint ez a világyűlés minden más volt inkább, mint egyszerű körü, konfesszionális külön tanácskozás. Kinyitotta kapuit és ablakait minden egyház és minden keresztyén ember nagy közönsége irányában. Utakat és közbeeső célokat vitatott meg az egyház végső nagy célja felé vezető úton. És új indításokat adott az evangélikusoknak a világon a közös ökuménikus út vonatkozásában. Nemcsak Willebrands kardinális, a magyarországi római katolikus bíboros-prímás és valamennyi magyarországi egyház vezetőinek jelenléte, hanem a zsidó-keresztyén párbeszéd kiemelt szerepe is világos jelei voltak az "ökuménikus nyitás" realizálásának Budapesten.

A világyűlés egyik előtérben álló témája volt a misszió: a "jó hír" továbbadása mindazoknak, akik még nem ismerik az evangéliumot. Előadások, vitacsoportmunka és egyértékes teológiai dokumentum is hangsúlyt adott ennek a témának; bár ugyanakkor kemény kritika is elhangzott nem egyszer a misszió eddigi tartalma és módszerei fölött. És mivel ez a kritika éppen a "harmadik világ" úgynevezett missziói egyházaiból jött, a Budapesten elhangzott megállapításoknak komolyan foglalkoztatniuk kell az evangélikusság világcsaládját: sokoldalúan elemezni kell őket, megvonva konzekvenciáikat a misszió területén, az egyházak jövőbeli praxisa számára.

Szeretet és igazságosság: ezt a két bibliai fogalmat a VII. Világgyűlés olyan konkrét módon tárgyalta, ahogyan ezt csak kívánni lehet az evangélikus keresztyéneknek. Mert a lutheri teológiát és életfolytatást - sok esetben joggal - kritizálták a múltban, hogy kevés érzéket mutatott a hétköznapi, az élet megszentelése, keresztyén hitünk és reményiségünk gyakorlatias, etikai konzekvenciái vonatkozásában. Ki ne ismerné ezt a kritikát? Ez a világgyűlés világos "ellenbizonyítékot" szolgáltatott ezzel a kritikával szemben: sokoldalúan és realitás-érzéssel állította mindenki elé a konkrét emberibajokat, az ember bűnének következményeit modern világunk életében. De foglalkozott azzal is, milyenzetnek a gyógyuláshoz és a megszentelés felé. A világméretű éhezés szörnyű képei, a halál és szenvedés "ezer arca" mai világunkban, a nyomasztó gazdasági és társadalmi igazságtalanság, Isten teremtett világának ijesztő pusztulása - ezek mind világosan szemünk elé állították a Krisztus-hitünkből következő felelős, keresztyén emberszeretet mai feladatainak emberfölkötti nagyságát. De ugyanakkor a forrást is, ahonnan - egyházak és keresztyének - ezekhez a mérhetetlen, sürgető feladatokhoz naponként erőt meríthetünk. Emberi jogok, küzdelem a faji diszkrimináció ellen, igazságosság és szeretet a nők, a fiatalok, a testi-lelki sérültek, a gyermekek iránt az egyházban és a társadalomban - mindez a mai keresztyén szeretet konkrét, halaszthatatlan feladataként vált világossá számunkra a naggyűlésen. "Budapest 1984" elsősorban két súlypontot teremtett itt - sok résztvevő számára felejthetetlenül: az igazságosság és a szeretet érvényesülését a faji diszkrimináció áldozatai iránt, elsősorban Dél-Afrikában, másfelől ugyanennek az igazságosságnak és szeretetnek az érvényesítését a nők és a fiatalok teljes bevonása révén, igazi és teljes partneri viszony útján, az egyház és társadalom mindennapi életében. A néha egyenesen drámai eseményei ennek a világgyűlésnek remélhetően sokak szemét megnyitották a világ evangélikusságában, - és minden bizonnyal új erőket is mozgósítottak ebben az irányban!

Végül, de nem utolsó sorban nagyon tiszta és világos utat jelölt meg ez a Budapesti végbement világgyűlés azokban a kérdésekben is, amelyek ma százmilliókat foglalkoztatnak naponként: az örült tempóban fokozódó fegyverkezési verseny és egy fenyegető nukleáris világ és kérdéseiben. Weiszácker professzor előadása ijesztő realitással állította a veszély nagyságát a résztvevők elé. A Világgyűlést megelőző ifjúsági világtalálkozó jó munkadokumentuma és a világgyűlés egyik fontos szekciójának értékes jelentése itt világosan körvonalazták a mai keresztyén és egyházi felelősség irányvonalait. Nem egy résztvevő - elsősorban Kelet-Európából - hiányolta a záróvitában a világgyűlés üzenetének a kevésbé konkrét etikai irányutatását éppen ezekben a kérdésekben. Egy azonban minden résztvevő előtt világossá vált és remélhetőleg a világ evangélikus egyházait is foglalkoztatja majd: az egyházakat és a keresztyéneket Uruk ma sokkal inkább, mint valaha a történelem során, arra hívja, hogy "minden politikai és ideológiai határon keresztül hida kát építsenek a népek között" /a Naggyűlés Üzenete/. Hogy minden eszközzel, minden tőlük telhető módon fáradozzanak egy atomáris megsemmisülés elhárításáért, békéért és igazságosságért a világ minden népe számára.

"Budapest 1984" reményiségünk szerint ebben a tekintetben

is fontos határkövet jelent majd a világ-evangélikusság történetében.

4. Hogyan értékeljük a világyűlés jelentőségét a Magyarországi Evangélikus Egyház életében?

Ami ennek a nagy evangélikus világtalálkozóknak magára a vendéglátó egyházra gyakorolt hatását illeti: az előkészületek három éve "üdvös terhet" jelentett neki: a nagy találkozás három hete - beleértve az ifjúsági konferenciát is - pedig olyan sokoldalú gazdagodást, amelynek értékét aligha lehet túlbecsülni.

A világyűlésre való többéves előkészületet mindenekelőtt két bizottság irányította. Egy nagyobb Szervező Bizottság, kilenc albizottsággal, melyek a világyűlés mindenirányú előkészítésével voltak elfoglalva. S ezen belül egy kisebb, tizenkilenc tagú Teológiai Bizottság, mely a hazai egyház teológiai főlkészítésével, a Lelkeszi Munkaközösségek előkészítésével és a már említett, közös magyar-szlovák teológiai állásfoglalás kidolgozásával foglalkozott. Az előkészület évei erőteljesen mozgásba hozták egész egyházunkat. Az ország gyülekezetei renoválták, megújították templomaikat, parochiális épületeiket. Asszonyok, leányok értékes kézimunka-ajándékokat készítettek. Gyülekezeti énekkarok, zenekarok készültek föl. A budapesti világméretű esemény anyagi támogatására híveink milliókat gyűjtöttek össze - és még folytathatnánk a sort.

1984 nyarának három hete alatt pedig hazai egyházunkban mindenki szeme, szíve a Budapest Sportszarnok felé fordult. Autóbuszok, különvonatok, autók a boldog gyülekezeti tagok ezreit hozták el a megnyitó és a záró istentiszteletre, ünnepségre. Az új elnök megválasztásának az öröme átjárta az egyházat, mely magát is megtisztelve érezte ezzel a válasszal. Száztizennégy gyülekezetünk az egész világból való kilencszáz résztvevőnek olyan vasárnapi fogadtatást készített, amelyet ezek soha nem fognak elfelejteni. Néhány kritikus felemlegette az "asztalok bőségét"; ezeknek azonban talán gondolniok kellett volna arra, hogy ez a "szeretet bősége" volt az egész evangélikus világból jött, ritka vendégek iránt, - talán "bűn" a mai világban, de ez esetben talán meg lehetett bocsátani érte.

Néhány más kritika a magyar istentiszteletek és egyházi élet "tráfiói formáit" róttá föl - talán jogosan. A hagyományhoz való hűség az egyházi életben és a kisebb méretű lelkesedés az új, divatos formák iránt azonban évszázadokon keresztül éppen egyházi életünk ereje volt; ugyanakkor hűség is a lényegeshez. Reméljük, hogy ez a világyűlés ilyen vonatkozásban is "üdvös megmozdulást" hoz majd magával új formák iránt, ugyanannak a lényeges tartalomnak a megőrzésével!

Nem fejezhetem be ezt az értékelési kísérletet anélkül, hogy az ószinti köszönet szavai el ne hangozzanak a Lutheránus Világszövetség sok, ismert és ismeretlen munkása, a Világyűlésnek a világ minden sarkából jött résztvevői iránt! Ők nemcsak a világ evangélikus családjának adtak nagyon sok értékes útravalót a közös és hosszú útra, hanem egy evangélikus diaszpóra-egyház is megajándékozta a Duna partján küldetésük megerősödött tudatával, egy világméretű hitbéli közösséghez, "családhoz" tartozás egyedülálló érzésével.

Számunkra a Magyarországi Evangélikus Egyházban ennek a

találkozásnak a legnagyobb, legfőbb eredménye ez volt: új
reménységet kaptunk a jövő iránt.

Reménységet Krisztusban, aki minket, egyházainkat és az
egész világot irgalmas kezében tartja.

dr. Nagy Gyula

Az a tény, hogy négy évtized eltelte után egyházunk folyóiratában feltesszük a címben megfogalmazott kérdést, már önmagáért beszél. 1945-ben kevesen mertek arra gondolni, hogy mi lesz akár csak egy évtized elmúltával is. Szörnyű volt a háború pusztítása. Félmillió magyar áldozat, egy romokban heverő ország, melynek talán legnagyobb sebe maga a főváros volt. Sokakban fogalmazódott meg a kérdés ilyenformán: "vajon lesz-e még itt élet?" Az egyház kétségek és remények között élt. Egyrészt ott csengett a fülekben a fasiszta propaganda besulykolt szövege: "a szovjet csapatok és a nyomukban támadó új rend az egyházat felszámolja." Másrészt sokan gondolták a háború végkifejlete alatt: "a történelem Istenének ítélete méltán érte egyházunkat is."

1945. április 4. nem csak hazánk, de egyházunk életében is új korszakot nyitott. A felszabadító csapatok nemhogy felszámolták volna az egyházat, hanem inkább mindenütt a templomok kinyitására és istentiszteletek tartására biztatták a lelkeseket. Az ország népével együtt lélegzett fel egyházunk népe is és kezdte újra életét. Egyházunk széles rétegei számára a feudális Magyarország bukása és az új rend örömeit jelentett. Az egyszerű emberek, közülük sokan a legszegényebb rétegekhez tartozók, reménykedve néztek saját életük és az egyház életének jövője felé. Lelkesen láttak hozzá a templomok, parókiák rendbehozásához, hogy az élet mielőbb a rendes kerékvágásba juthasson. Csupán az akkori egyházi vezetőségben voltak olyanok, akik a "régí szemlélet"-ben gondolkodtak, az új rendet ideiglenesnek vették, nem tartották fontosnak az egyház bűnbánatát a múlt történései felett és igyekeztek a vezetést "átmenteni" az átmeneti korszak utáni időre. A koalíciós kormányok idejében folyó belpolitikai harc bizonyos mértékben az egyházon belül is folyt a régi és az új között, a haladó és a visszahúzó erők között. Az első jelentős lépés, mely a jövő felé mutatott, az 1948-ban megkötött Egyezmény volt. Ebben már az jutott kifejezésre, hogy egyházunk az új rendben "hosszú távon akar berendezkedni, elismeri a felszabadulás utáni államrendet és azt Istentől rendelt felsőbbségének tartja, kinyilvánítja, hogy az egyház nincs kötve az előző társadalmi rendhez, hanem keresi és járja azt az új utat, melyet Isten jelölt ki számára. Ettől az időponttól kezdve lehet keresni és felmérni azokat a tényeket, melyek egyházunk felszabadulás utáni életét jellemzik és amelyekből leolvasható: mit jelentett a felszabadulás egyházunk számára?

A feltett kérdésre tulajdonképpen egyházunk összessége már feleletet adott 1966-os zsinatunk Ünnepeles Nyilatkozatában: "... a történelem és az egyház Ura a fasiszta embertelenségből, a nagytőkés-nagybirtokos rendszer igazságtalanságából és a felekezeti elnyomásból felszabadult hazánkban új élet lehetőségét adta egyházunknak és Szentlelkével arra indította, hogy az Ur Jézus Krisztus követésében és az ő példája nyomán a szolgálat útját járja népünk és az emberiség közösségében." A felszabadulás egyszerre hozta meg mindhárom egyházunk számára: a fasiszta le-

győzését, a feudális rendszer végét és a felekezeti egynejjegűságot. Mindháromnak az egyház egésze osztatlanul örült, - legőfeljebb egy kis csoport nem tudott teljes szívvel örülni, akik a feudális rend haszonélvezői voltak. Ami az öröm mellett a szíveket mégis szorongással töltötte el, az csupán egyetlen tényező miatt volt: az ismeretlen jövőbe ismeretlen úton úgy kell elindulni, hogy utításunk lesz a marxizmus filozófiája és ideológiája. Ez az út valóban járatlan volt még, - de tegyük hozzá, mindkét fél számára. Meg kellett állni a saját lábunkon, identitásunkat fel nem adva egy új közegben kellett folytatni életünket, mint Jézus Krisztusban hívő keresztyéneknek és egy népi demokratikus rendben élő, majd szocializmust építő ország állampolgárainak.

Az Egyezmény megkötése azért is jelentett fordulópontot egyházunk felszabadulás utáni életében, mert világossá tette, hogy az egyháznak nincs közjogi és hatalmi pozíciója. Az állam és az egyház szétválasztása azt jelentette, hogy új viszonyulás van a szocialista állam és a benne élő egyház között. Ennek alapjait rakta le, vagy másképpen a medrét határozta meg az Egyezmény. Az egyház, mint közjogi testület nem tölt be semmilyen szerepet az államéletében, de nincs akadálya annak, hogy az egyház hívő tagjai, mint a haza állampolgárai, az Alkotmány adta joguknál fogva, mint teljes jogú állampolgárok épüljenek bele az ország testébe és végezzenek minden megkülönböztetés nélkül olyan munkát, mint a többi állampolgárok, építve hazájukat, a szocializmus megvalósulását. Amikor ezt leírom, tudatában vagyok annak, hogy mindez nem történt egy csapásra. Könnyebb egy egyezményt tárgyalások útján létrehozni és aláírni, mint annak szellemét az emberek tudatában elültetni úgy, hogy azt igenlő és megvalósulásában segítsenek. A tudatosodás folyamata hosszú éveket igényelt, - tegyük hozzá, mindkét oldalon, az egyháztagoknál éppúgy, mint a marxistáknál, - de ennek a folyamatnak eredménye ma az a párbeszéd, melyet egyházunk teológusai marxista tudósokkal sokszor a televízió nyilvánosságára előtt is folytatnak. Ez a párbeszéd már eljutott odáig, hogy elismerik egyházunk értékeremtő szolgálatát a nemzet életében és megerősödött a bizalom a két fél között, ami egyenesen vezet odáig, hogy türelemmel, toleranciával nyúlunk hozzá a kérdésekhez. Ez olyan eredmény, mely a felszabadulás utáni idők teológiai eszmélkedésének is gyümölcse és ennek méltán örülhetünk.

T e o l ó g i a i t é r e n i s s o k f e l a d a t a v o l t a f e l s z a b a d u l á s u t á n i i d ő k e g y h á z v e z e t é s e n e k . Az állam és egyház szétválasztása azt is magával hozta, hogy az eddig egyetemi fakultásként működő lelkészképzésünk az egyház saját kezelésébe került és mint Teológiai Akadémia Budapesten települt le. Ezzel együtt a teológiai tanárok teljes szolgálatukkal egyházi szolgák lettek és sokkal intenzívebben, mint eddig bekapcsolódtak egyházunk teológiájának alakításába. A teológiai tisztázódás a hatvanas évek elejére bontakozott. ki. Káldy Zoltán püspöki székfoglalója /1958/ az egyház útját a szocializmusban három pillérre helyezte: az ighírdetés nyomán fakadó hit, - a józan ész, - és a keresztyén szeretet pillérére. Ezután kezdődött meg a nagy munka: a helyes teológiai és egyházpolitikai felismerések széles körű továbbadása /lelkészkonferenciák, diakóniai napok/. Erre

az időszakra esik a lelkészek továbbképzésének kialakulása egyházunkban. Korábban, - a felszabadulás előtt - egyesületi keretben jöttek össze a lelkészek, rendszertelen időközökben, kerületenként és egyesületi életet próbáltak megvalósítani. A Magyarhoni Evangélikus Lelkészek Egyesülete /MELE/ volt ez a keret, mely a többi hasonló egyházi egyesülettel együtt feloszlott és ezután jutott az egyházvezetőség arra az elhatározásra, hogy nem egyesület kell a lelkészeknek, hanem egy olyan lehetőség, ahol megoldódik teológiai továbbképzésük. Így alakítja meg már az 1952-es zsinat a Lelkeszi Munkaközösségeket, mégpedig egyházmegyénként, országos vezetéssel és központilag ajánlott programokkal, témákkal, melyek mellett természetesen szabad témák is szerepelhetnek. Ez a munkaközösség is egyedülálló egyházunkban, ilyen rendszeres, teológiai, homiletikai továbbképzési lehetőség és a fraternitás erősítésére szolgáló alkalom nem sok egyházban található.

Meg kell említenem itt egy olyan eredményt is, mely a felszabadulás utáni idők szociális gondoskodására mutat a lelkészi karban. Idetartozik az SZTK-szolgáltatásba való felvételünk, a szakszervezeti dolgozóknak járó évenkénti félárú vasúti jegy váltására jogosító igazolvány érvényességének az egyházi alkalmazottakra való kiterjesztése. Míg a felszabadulás előtt egyházunknak egyetlen "üzemi" üdülője sem volt, addig utána eleinte négy /két balatoni és két mátrai/ üdülőben, szinte önköltségen pihentettek lelkészeink és egyházi alkalmazottaink. Időközben fenntartási nehézségek folytán a két balatoni maradt meg és reményünk van egy mátrai üdülő felújítására. Végül ebbe a szociális gondoskodásba tartozik országos egyházunknak két intézménye is, a Központi Alap és a Nyugdíjosztály tevékenysége. Utóbbinál éppen a legutolsó időkben jutottunk el oda, hogy az állammal való külön megállapodás alapján a lelkészek nyugdíja a magyar dolgozók nyugdíjával azonos mértékben rendeződött.

Az eddigieket összevetve állapíthatjuk meg, hogy egyházunk teológiája, - a diakóniai teológia - annak következménye, hogy Isten egyházunkat "Szentlelkével arra irányította, hogy az Ur Jézus Krisztus követésében és az ő példája nyomán a szolgálat útját járja népünk és az emberiség közösségében." Ez a teológia közös kincsünk lett, mert közösen munkáltuk ki. Már a hetvenes évek elején támadások érték teológiánkat, hogy az csupán etikai síkú, horizontális tájékozódású teológia. A gyenesdiási lelkészkonferenciák alkalmasak voltak arra, hogy az egész lelkészi karral együtt átgondoljuk teológiánkat és közösen jutottunk arra a meggyőződésre, hogy a vádak alaptalanok, mert teológiánk a Krisztus keresztjéből indul el, abból a szolgálatból, melyet Jézus végzett értünk és Lutherrel egyezően valljuk azt, hogy a hitnek gyümölcsei is vannak s ezek azok a szeretetből való cselekedetek, melyekkel a másik embernek, válogatás nélkül mindenkinek szolgálunk.

A felszabadulás után, a szocializmus útján haladó ország társadalmában jutott el egyházunk az elé a kérdés elé, hogy miképpen dolgozhatunk együtt a marxista-ateista alapon álló állammal. Fontos volt e kérdés tisztázása, mert a hatvanas évek elején a konszolidáció odáig jutott, hogy a Hazafias Népfront keretében az egyház is meghívást kapott a

politika alakítására, a társadalom életének jobbítása érdekében való munkálkodásra. A lutheri kettős kormányzat tanítása adott segítséget a helyes döntéshez. Káldy püspök székfoglalójának ide vonatkozó része nagy előrelátással világított rá a helyes útra. "Isten a világ szociális berendezéseiben és azok képviselőin keresztül is munkálkodik és a keresztyén embernek szabadsága van arra, hogy a jóért mindenkivel együtt dolgozzék. Jézus Krisztus váltásgműve is az egész teremtett világra érvényes és az ő ereje felszabadítja a hívőket a nemhívókkal való reményteljes együttműködésre a jó célokért. Az magától értetődő, hogy a materialista alapon álló állam világnézetét az egyház nem vállalhatja, de vele a közéletben népünk javára együtt munkálkodhatik és kell is, hogy együtt munkálkodjék." Azóta felszabadultan végzi egyházunk a társadalmi és politikai szolgálatot egyaránt. Az ateista-materialista ideológiát nem vállaljuk, de a jóért való együttműködésben naponta szünetnek az újabb és újabb eredmények mindenütt, ahol egyházunk tagjai hűségesen végzik munkájukat, vagy közéleti felelősséget vállalnak. Ebben a szolgálatban természetesen kapott helyet a békeszolgálatunk is. 1949 óta a világi békemozgalomban is dolgozunk, alapító tagjai vagyunk a KBK-nak és a különböző világszövetségekben és kontinentális konferenciákon egyértelműen küzdünk azért, hogy a világ bármely részén felmerülő nézeteltéréseket, konfliktusokat ne háborúval, hanem tárgyaló asztalok mellett oldják meg. Napjainkban igen fontos szolgálatunk a küzdés mindenféle erőszak ellen, a minél teljesebb mértékű leszerelésért és azért, hogy hidak épüljenek népek és nemzetek között a felszabadulás oldódására és megszűntetésére. Négy évtizeddel a felszabadulás után Isten egyházunkat ilyen, a világnak és a világegyháznak szolgálatra méltatta.

A felszabadulás meghozta számunkra a felekezeti egyenjogúságot is. Nem feladatomban, hogy részletezzem, miért nem volt egyházunk egyenjogú a "hivatalos" államegyházzal. Miért kellett állandóan küzdeni és újra megszerezni pozícióikat? Ez a gondolat inkább arra vezet, hogy a felszabadulás utáni idő egy újabb eredményét, ajándékát fedezzük fel és ez az ökuméné. A Magyarországi Egyházak Ökuménikus Tanácsa, a benne tömörült ú.n. történelmi egyházak és a kiségyházak testvéri megértésben és kapcsolatban igyekeznek erősíteni egymást. Ma már az is lehetséges, hogy egymás teológiai képzésében résztvegyenek, tudományos fokozatokat érjenek el egymás akadémiaján és az Egyházközi Békebizottság keretében közös nevezőre hozzák békeszolgálatukat is. Ezen a vonalon is előrelépés történt.

Az elmúlt négy évtized nemcsak felvetett és új átgondolásra elélnk tárt néhány belső kérdést, de megoldáshoz is vezetett. Ilyennek látom pl. a szervezeti kérdést. Két zsinatunk is foglalkozott egyházunk belső szervezeti átalakulásával, a két egyházkerület és 8-8 egyházmegye kialakításával, az egyházi vezetés bürokratizmusának egyszerűsítésével. Szükséges volt ez azért is, mert a háború következtében kialakult népvándorlások, majd az új társadalmi rend alakulásával együttjáró belső vándorlások, a migráció, az evangélikusok számának vidékenkénti alakulását is befolyásolta. Nem hallgathatjuk el, hogy a nemzetiségi lakosság kitelepítése, illetve cseréje következtében is veszteségei voltak egyházunknak, mivel mind a német, mind pedig a szlovák kitelepítés során gyülekezeteink létszáma csökkent jelentősen. /Tolna-Baranyai Egyházmegye és Békés megye területe./ Bár a négy koalíciós párt egyike sem értett egyet az ilyen mérvű kitelepítéssel, mégis kb. 200.000 körül mozgott azok száma, akik a kitele-

pítés sorsára jutottak. Hatását akkor is megéreztek, most pedig egyre jobban érezzük, amikor öregedés folytán az itthonmaradottak száma is egyre fogy. A hozzánk betelepült lakosság körében viszont alig voltak evangélikusok. Az bizonyos, hogy a kitelepítésből adódó kérdések csak még jobban készítették egyházunkat arra, hogy az egymásért való élet, az egymásért érzett felelősség, az összetartozás és egymás terhének hordozása ne csupán szólam legyen, hanem tettekkel bizonyított valóság.

Igy érkeztünk el a felszabadulás utáni korszak egyházi életének felmérésében az egyház anyagi kérdéseinek megoldásához. Kezdetben nagy volt a tanácstalanság. Mi lesz, ha nincs állami támogatás? Egyházunk sohasem volt "nagybirtokos", de mégis voltak falusi gyülekezetek, melyekben a lelkész jövedelme néhány hold földnek a hozama volt. Mi lesz, ha ezek nem lesznek? Mindjárt a kezdetben voltak lelkészek, akik arra a megoldásra rendezték be a gyülekezetük háztartását, hogy a hit meghozza az anyagiak megoldását is. Mertek ráépíteni az egyháztagok hitére és egyházszeretetére, meghírdetve, hogy nem kirovás útján kell támogatni az egyházat, hanem a szív önkéntességéből kell előteremteni mindazt, amire a gyülekezetnek a szolgálat elvégzésére szüksége van. Az Egyezmény következtében az állami támogatás is csak csökkenő mértékben maradt volna el, de még ez sem történt meg. Államunk jóvoltából mindmáig élvezzük a támogatást. A gyülekezetek pedig évről-évre tudatosabban végezték szolgálatukat az anyagi hozzájárulás vonalán. Így újultak meg templomok és parókiák, épültek újak a régiék helyett. Így erősödött meg intézményes szerzetesszolgálatunk, épült az új Teológiai Akadémia és még sok másról lehetne megemlékezni. Jelentős a Gyülekezeti Segély munkája, mely éppen a meggyengült, a települések miatt megfogyatkozott, de mégis élő gyülekezetek segítségét egyre nagyobb intenzitással tudja végezni, - pedig eszközeit ehhez csupán a gyülekezetek tagjainak áldozatából meríti. Az egyház fenntartásában az önkéntesség elve nem jelentett csődöt, hanem éppen a nagyobb felelősség és a mások terhének hordozása mutatkozott meg benne.

Mit jelentett a felszabadulás egyházunk számára? Mindazt, amit a fentiekben elősoroltam. Isten az új élet lehetőségét adta nekünk. Egyházunk elsősorban a sajátos eszközével, az ige tiszta hirdetésével kezdett hozzá az újjáépítéshez, a lelki újjáépítéshez. Volt ereje és sok odaadással fáradozó lelkésze és presbitere, akik segítettek a teológiai alapok kimunkálásában éppúgy, mint a gyakorlati megvalósításban. A hitnek gyümölcsei értek és mind jobban tudatosodott, hogy az egyház élni tud a szocializmusban is, ha útja nem tér el Urának útjától.

Bőjt első napjaiban írom ezeket a sorokat. Amikor arról prédikálunk, hogy Jézus nem engedte magát eltéríteni a kereszten való szolgálat útjától. Nekünk is azt az utat ajánlja. Ő jár előttünk. Megerősít minket, hogy a megtalált úton odaadással fussunk tovább. Egészen a célig!

Tóth-Szóllós Mihály

AZ ORSZÁG BOLDOGULÁSÁÉRT - NEMZETI EGYSÉGÉRT

Elvesztett háború - megmenekült nemzet

Ennek a résztanulmánynak nem feladata méltatni a szövetséges hatalmaknak, élükön a Szovjetunióknak a gigászi küzdelmét és történelmi győzelmét a fasiszmus felett. Az sem tartozik szorosan a tárgyhoz, hogy az akkori nemzetközi összefüggéseket elemezzem. Inkább a jelenkori társadalmi eredmények, jelenségek és feladatok alkotják a mondanivaló gerincét.

Mégis szükséges egy rövid visszatekintés, honnan indultunk és hogyan érkeztünk 40 évvel korábról a mába.

Több, mint félmillió embervesztéssel, a nemzeti javak jelentős részének megsemmisülésével és vesztésként fejezte be az ország a második világháborút.

Az emberéletben szenvedett veszteség pótolhatatlan. A megsemmisült műkincsek nem lehet eredetiként újra alkotni. Az anyagi károk helyreállítása, az ország újjáépítése lehetetlennek tűnő feladat elé állította a kiéhezett, elcsigázott népet. Akkori polgári közgazdászok becslése szerint a háborus károk pótlása, illetve az újjáépítés 40 évet fog igénybe venni. E jóslat szerint tehát idén tavasszal az újjáépítés befejezését kellene ünnepelnünk. Lehet, hogy így is lenne, ha egy félf feudális nagybirtokos-kapitalista társadalom belső restaurációja mellett kellett volna újjáépíteni.

Az ország újjáépítése a társadalom újjáépítésével kezdődött

Amit az évszázadokon át vívott nemzeti forradalmak és a felemelkedést célzó reformtörekvések nem tudtak elérni, vagyis egy igazságosabb társadalmi rend kialakulásának a lehetőségét, azt meghozta a felszabadulás. A földreformmal, majd a nagyipar és a tőke köztulajdonba vételével olyan nemzeti energiák szabadultak fel, amelyek bámulatos gyorsasággal képesek voltak pótolni a károkat, újjáéleszteni a termelést és gazdálkodást és demokratikus alapokra helyezni az új társadalom rendjét. Hogyan volt ez lehetséges? Úgy, hogy a fasiszmus erőit Magyarországról kiűző szovjet haderő ellenséges harcban állt a hitleri oldalon álló magyar haderővel és megadásra kényszerítette, de a Szovjetunió nem tekintette ellenségnek a magyar népet. Kétségtelenül kedvezett a demokratikus erők érvényesülésének a felszabadulás után az a tény, hogy Magyarországot a szövetségesek közül a Szovjetunió csapatai szabadították fel a német megszállás alól. Ez a tény azt is meghatározta, hogy nem polgári demokratikus irányba szerveződött az új társadalom, hanem a népi demokráciát, a szocializmus építését tűzte ki célul.

Természetesen ez kezdet volt, egy folyamat indulása, amelynek még ma sem vagyunk a végén, minden esetre olyan kezdet, amelyik reális lehetőséget kínál a nemzeti felemelkedés megvalósításához.

Társadalmi újjászerveződés - történelmi kontinuitás

A társadalom fejlődését 40 év távlatában szemlélve egyre világosabb, hogy a felszabadulással beköszöntő radikális változások nem jelentik a múlttal való szakítást. Az igazi nemzeti célok és haladó eszmék, történelmünk nagy gondolkodóinak és felvi-

rágóztatóinak meglátásai nem csupán történelmi kincsek, hanem valóra váltani való célok.

Régi szép eszmék megvalósulása éppen azért szenvedett olykor évszázados halasztást, mert a megelőző társadalmi struktúrákban egyszerűen lehetetlenség volt a valóra váltás. A legjobb hagyományok őrzése, továbbvitele és kiszélesítése részben a jelen, részben a távoli jövő feladata. Nem a múlttal szakított tehát az újat kezdő társadalom, hanem a múltnak a torzulásaival és igyekezett felszámolni a régi igazságtalanságokat.

A nemzeti múlt konstruktív ápolása és a vele való kontinuitás tudatos vállalása nem volt az elmúlt négy évtizedben egyformán előtérben. Ez több okra vezethető vissza. Volt bizonyos szélsőséges radikalizmus, amely a múlt bűnei miatt a múlt teljes tagadását, illetve megtagadását tekintette az újjászületés feltételének. Volt bizonyos - talán sok esetben indokolt - óvatosság is, mely attól tartott, hogy a múlt konzekvens vállalásának a hangsúlyozása restauratív törekvéseket támogatva fékezne a szocialista fejlődés ütemét. Végül pedig a négy évtized társadalmi, kulturális és gazdasági fejlődése olyan szédületes lendülettel folyt, hogy nem is volt rá mindig lehetőség, hogy a nemzeti kontinuitás szempontjából nagyon fontos történelmi elemző összevetést alapos aprólékosággal el lehessen végezni. Senki sem tagadhatja, hogy a négy évtized több pozitív változást, fellendülést hozott az ország életében, mint korábban egy-egy évszázad. Ma sokkal inkább nyúlunk vissza - éppen a fejlődés tudatos tervezése és segítése érdekében - a nemzeti múlt időtálló kincséhez, mint a korábbi években, de a múlt negatív jelenségeit sem pusztán elítélni akarjuk, hanem történelmi lecke-ként, okulásul tartjuk számon esetleg megismétlődő hibák elkerülése érdekében.

Stagnálásból a dinamikus fejlődésbe

Európa múzeumának nevezték a háborút megelőző Magyarországot. Iparilag és gazdaságilag elmaradott volt a fejlettebb európai országokhoz képest. Múzeum volta azonban nem ebben rejlett. Ipari és gazdasági elmaradottsága inkább okozat volt, mint alapvető tény. Olyan merev és stagnáló társadalmi struktúrában élt az ország, ami szinte kizárta a népesség általános, széleskörű felemelkedését. A tulajdoni és jogviszonyok csak viszonylag szűk lakosságrétegeknek és társadalmi osztályoknak biztosították a szellemi és anyagi jólét feltételeit és a felemelkedés lehetőségét. Nemcsak a gazdasági hiányosságok, de a társadalmi elmaradottság is közrejátszott abban, hogy a gazdasági világválság nemzeti katasztrófaként sújtotta az országot.

Az immár egy évtizede tartó jelenlegi gazdasági világrázkócs hasonlóképpen csődbe juttatott az utóbbi időben olyan országokat, amelyek fejletlen gazdasági szintje és stagnáló társadalma a két világháború közötti Magyarországra emlékeztet. Hogy Magyarország eddig állta a válság hullámain, ez köszönhető rugalmas, belső gazdasági és társadalmi rendjének és nem elhanyagolhatóan a hasonló alapokon nyugvó társadalmakkal való szövettségének.

A felszabadulás után lefektetett gazdasági struktúra és gazdasági rend önmaga feladása nélkül magában hordja a fennmaradás,

megújulás és fejlődés dinamikus lehetőségét. Az eddigi út nem volt sima, voltak benne vargabetűk, szélsőségek, megrázó hibák és megtorpanások. A mérleg mégis egyértelműen pozitív. Még az ünnepi évforduló sem követeli azonban az eredmények túlértékelését és a volt és meglévő hiányosságok tagadását. A józanság, az elfogulatlan haza- és társadalomszeretet alapján állva megállapíthatjuk: dinamikus társadalom, életképes nemzet, felemelkedő ország az, amelyik szinte nulláról indulva, a romokból újjáépülve az elmúlt negyven esztendőben képes volt úrrá lenni a nemzetközi reakciótól támogatott ellenforradalmon, nem vérzett el anyagilag a gazdasági világválságban, megbecsült helyet vívott ki magának a nemzetközi életben és létrehozta népességének a történelem során eddig leghomogénebb, legintegráltabb közösségét.

Több nemzetiség - egy nemzet

A történelem során voltak ragyogó példái az országban élő különböző nemzetiségek és népcsoportok egységes fellépésének, a közös hazát egyaránt szerető áldozatkészségnek és egymással való szolidaritásának. Mégsem a harmónikus együttélés volt a jellemző. A monarciha idejében inkább a tudatosan egymással szembe fordító, megosztó politika érvényesült. Gyakorlat volt még egyes területeken az ott élő kisebbség erőszakos asszimilálása, vagy éppen megbélyegző kirekesztése. A fasiszálódó Horthy-rezsimben pedig a fajelmélet egyre inkább elharapódzó mótelye mérgezte a nemzetiségek egymáshoz való viszonyát.

Társadalmunk nagy érdeme, hogy egészen új szellemet hozott az országban lakó különböző népcsoportok viszonyában. Megszüntette azokat az anyagi, politikai, vagy ideológiai érdekeket, amelyek ezeket egymással szembe fordíthatnák. Az emberi méltóság megbecsüléséhez tartozik a saját etnikai-kulturális hagyomány szabad tisztelete, gyakorlása. Előjogokat nem élvez, de hátrányt sem szenvedhet senki az etnikai hovatartozása miatt. Ami korábban fájdalmas sebe és szégyene volt a társadalomnak, a nemzetiségi probléma, az ma a nemzeti egység sokszínű gazdagodását jelenti. Hazánk belső társadalmi stabilitásának egyik döntő tényezője az a nemzetiségi politika, ami létrehozta a lakosság különféle etnikai csoportjainak a közös haza szeretetén, a saját értékek kibontakoztatásán és a többiek megbecsülésén alapuló harmóniáját. Ez számunkra önmagában érték, de még tudatosabban megbecsüljük, ha a baszk, katalán, ír és más európai, vagy ázsiai, nemzetiségi kérdésemből adódó társadalmi feszültségekre gondolunk.

Nemzetközi presztizsünk nem utolsó sorban ennek az etnikai harmóniának köszönhető. Belső társadalomépítő szolgálatuk mellett a külkapcsolatokban is jelentős szerepe van a nemzetiségeknek. Etnikai hovatartozásuk révén összekötő kapcsok hazánk és a velük egy nyelvet beszélő országok, népek között.

Az egységessé kovácsolódó nemzet egyúttal lelki gyökere a határokon kívül élő többmillió magyarországnak. Különböző időkben és okokból külföldre távozott magyarok és azok utódai közül nagyon sokan fedezik fel újra az őhazát, mert látják, hogy van miért tisztelni és szeretni.

Két világnézet - és a harmadik

Külön tanulmány foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mit jelentett a felszabadulás egyházunk számára. Itt inkább a különböző világnézetű emberek társadalmi közösségével kell foglalkozni. Az új helyzet több tekintetben is súlyosan érintette az egyházakat. Érintette anyagilag az egyházi javak államosításával, érintette presztizsében, különféle előjogaiknak az elvesztésével és teológiaiailag a vallásszabadság újfajta értelmezésével. És ez nem csupán csak elvi kérdés volt, hogy tudniillik a lelkiismereti szabadság jelenti az egyházhoz nem tartozás hátrányok nélküli szabadságát és másfajta világnézet szabad terjesztését is. Az új társadalmi és gazdasági rendet nem keresztényen alapon, hanem marxista-leninista elvek szerint, a szocializmus célkitűzéseinek megfelelően építik. Ezek a megrázkódtatások különböző erővel, de mindegyik egyház akkori képviselőit érintették és hosszú időbe telt kimunkálni az állam és az egyházak kölcsönös bizalmon alapuló, konstruktív jóviszonyát. Témánknak megfelelően most csak nyugtázzuk nagy örömmel, de nem elemezzük ezt a tényt és nem kísérreljük meg változni az ide vezető rögs utat.

A nemzeti egység szempontjából azért döntő ez a hivatalos kapcsolatokban és a mindennapok gyakorlatában egyaránt gyümölcsöző jó viszony, mert megnyugtató módon garantálja, hogy a világnézetekből adódó különbségek nem vezetnek a nemzeti egység felbomlásához. Az ország nem a különböző világnézeteket valló tömegek szellemi hadszíntere és gyakorlati konfrontációjának a porondja. Teológiaiailag világossá vált az egyházak számára, hogy az egyház szolgálata és léte nem társadalmi rendszerekhez kötött, hanem ott, abban a társadalmi formában kell betöltenie a szolgálatát, ahová az Ura állította. Ma már kevés felnőtt embernek kell magyarázni, hogy ebben a társadalomban különböző világnézetű embereknek annyi közös tennivalója van az ország boldogulásáért és annyi gyakorlati együttműködési területe is van, hogy ezekre kell koncentrálni és a nemzeti egység rovására meg bármiféle konfliktus élezése.

A nemzet szempontjából nem a világnézetek különbsége jelenti a legfőbb gondot. Ezt bizonyítja a mindennapokban együtt élő elkötelezett, különböző világnézetű honpolgárok tapasztalata és igazolja a keresztény-marxista elméleti dialógus eredménye is. A szilárd világnézetű alapon álló, magas erkölcsi normákat követő keresztényen vagy marxista egyaránt alkalmas a nemzet felemeléséért végzet áldozatos szolgálatra. A gond a világnézet nélküli sem ide, sem oda nem tartozó, de a társadalom javáról is megfedkező, közösségi és egyéni morál nélküli egoisták, vagy nihilisták integrálása, bekapcsolása a társadalom örömeibe és felelősségébe.

Ez a harmadik egy negatív világnézet, ami végeredményben a világnézet hiányát és ebből fakadóan az erkölcsi felelősségvállalás és áldozathozatalra való képtelenséget jelenti. Az ilyen világnézetileg és erkölcsileg "hontalanok"-ból hiányzik a hazafiság, a közösségi tudat, a nemzeti méltóság átérzése és az egyéni önbecsülés. Antiszociális és immoralis személyiségek elszaporodása közös aggasztó gond, mert bizonyos határon túl már valóban veszélyt jelentenek a további fejlődést garantáló egységre.

Boldogulás: gazdagodás?

Az ország boldogulásához természetesen hozzátartozik a nemzeti vagyon gyarapítása és az egyének anyagi körülményeinek folyamatos javítása. A nemzet szempontjából káros azonban az ilyesfajta anyagielvűséget egyeduralkodóvá tenni. Itt mutatkoznak olyan hibák, amik fölött nem lehet szemet húyni. Sajnos kimutatható annak a szemléletnek a térhódítása, ami a saját és mások értékét kizárólag az elért anyagi színvonallal méri. A rendkívül sok és kiemelkedően nagy társadalmi hasznot hajtó munkáért természetesen anyagi elismerés is jár. Az anyagiak mindenek fölötti tisztelete és minden eszközzel való hajszolása, pláne az ezzel kapcsolatos visszaélések már veszélyeztetik a nemzeti egységet. Az anyagiak ilyen jellegű szeretete háttérbe szorít, ledegradál minden egyéb szeretetet, a házastársi szeretetet, a szülői szeretetet, a család szeretetét. Még akkor is így van ez, ha azzal áltatja magát az illető, hogy a családjáért teszi, amit tesz. Széttipor minden igazi nemes érzelmet, a hazaszeretetet, a munkatársi kollegialitást, elaltatja a lelkiismeretet.

Az egyház társadalmi szolgálatához hozzátartozik annak a szemléletnek az erősítése, ébrentartása, hogy mekkora humánus értékek szükségesegek az egyén és nemzeti boldoguláshoz. Mi egyszerűen lelki értékeknek hívjuk. Ilyenek a tiszta kultúra igénye, az önbecsülés, a tisztesség, a hűséges kapcsolatok ápolása, szolgálatkészség, igazi barátság, megbízhatóság, szelídség, igazsághoz ragaszkodás, tiszta beszéd és erkölcs, az idősek, a másikkem tisztelete, a szűkebb-tágabb közösség gondjainak a vállalása, a közösséget való fejtörés, gondolkodás szolgálat.

Gyarapodó nemzeti kincs a bővülő társadalmi demokrácia. Ez a fejlődés erkölcsileg és tudatilag egyre fejlettebb egyéneket kívív, akik képesek és készek felelős, humánus közösségeket kialakítani és magukat ezeknek alávetni.

Van még mit fejlődnie tudatilag is, erkölcsileg is, érzelmileg is ennek a nemzetnek, hogy igazán, a szó teljes értelmében boldoguljon az ország. Rendkívül tág tere van és lerázhatatlan felelőssége van ebben az egyház szolgálatának.

Kis ország a nagy világban

Hol van hazánk, ez a szép eredményekben gyönyörködő, súlyos gondokkal küzdő és nagy feladatok előtt álló kis ország, 40 évvel a második világháború után? Hol tudja magát, nem földrajzilag, hanem történelmi helyzetét tekintve?

Egyik végletes vélemény szerint ott, ahol minden kis nemzet, a nagyhatalmak árnyékában, szövetségi rendszerek és világ gazdasági függőségek koordinátái között. Nem szólhat bele a világ lényeges alakításába, nincs befolyással az eseményekre.

Másik - szintén hamis - gondolat, hogy mi még a békeesség kis szigete vagyunk, ahová csak megszalidulva érkeznek a viharos világ hullámai. Történjék bárhol bármi, mi átvészelnjük valahogy.

Nem vagyunk passzív szenvedői a mindenkori világhelyzetnek, de attól függetlenek sem vagyunk. A Helsinkai Konferencia életre-hívása - fontos része volt benne hazánknak - és a 10 éve aláírt

Záróokmány tartalma különösen is szemléletessé teszi a kis országok küldetését és nemzetközi szolgálatát. Belső rendezettségünk magában is fontos szolgálat a nemzetközi életben. Gondjainkat nem engedjük határainkon túlra nőni, terhet rakva ezzel másokra, és nem adva egyúttal támadási felületet az ártó szándékkal közeledőknek.

Iszonyú háború után 40 éve a béke társadalmát építjük, együtt haladva a többi, békét építő társadalommal, a szocialista világszisztem tagjaként. Tudjuk, hogy amikor az ország anyagi és morális felemelkedésén, a nemzeti egység szilárdításán fáradozunk, ezzel a harmadik világháború rémének elhárítását is szolgáljuk.

Baranyai Tamás

TANULMÁNY

A BIBLIA ÉS A KINYILATKOZTATÁS

A kinyilatkoztatásról szóló dogmatikai tanítás a keresztyén teológia egyik legszélesebb körű és legalapvetőbb tanítása, hiszen magába foglalja mindazt, amit a Mindenható Isten az emberi értelem számára önmaga valóságából megismerhetővé tett. Mint felépítmény, erre alapul minden további teológiai tétel, mindenfajta teológiai gondolkodás, vagyis maga a hit. Amikor kinyilatkoztatásról van szó, sohasem az a fő kérdés, hogy mi emberek mit gondolunk Istenről, hanem hogy ő milyennek ismertette és ismer-teti meg magát velünk. A kinyilatkoztatásban az alapvető irány nem az embertől tart Isten felé, hanem fordítva: Isten adja saját lényének titkát a véges keretek között élő és gondolkodó embernek. Az egyetemes kinyilatkoztatás, vagyis a természet nagyságán és csodálatos harmóniáján alapuló, valamint a történelem eseményeiben megnyilatkozó kinyilatkoztatás sem jönne létre anélkül, hogy Isten ne akarná ilyen formában is megragadni értelmünket. A teológiai továbbgondolkodás során megérthetjük, hogy Isten mindenfajta kinyilatkoztatása az ember felé forduló kegyelméből ered /Barth/1.

A kinyilatkoztatás célja nem az, hogy az embernek sikerüljön valahogyan jobb-rosszabb képet alkotnia Istenről, hanem hogy nyilvánvalóvá váljon Isten kapcsolatot teremtő szándéka az ő világa és a halandó ember véges világa között. Ennek legvégső konzekvenciája az, hogy Istennek célja van az emberrel. A kinyilatkoztatás teológiai vizsgálata ennek a kapcsolatteremtésnek a fejlődéstörténetét igyekszik vázlatosan bemutatni.

A keresztyén ember számára immár két évezrede a Biblia szolgálta azt az ismeretanyagot, amit a hívő ember a Szentlélek által megteremtett hite segítségével az írott Igén keresztül magáévá tesz. A bibliai kinyilatkoztatásra azonban ugyancsak érvényes az említett alapvető irány: a Szentírást nem tekinthetjük valamiféle létrának, vagy tankönyvnek, amely segítségül szolgál arra, hogy saját emberi erőnkől feltornázzuk magunkat az istenismeret magaslataiba. A Biblia emberi bizonyosságtételek sorozata arról, hogyan győzte le Isten a szakadékokat az ő világa és a mi bűnös, sokféleképpen behatárolt immanens világunk között. A kinyilatkoztatás nem arra szólít bennünket, hogy Istenről alkotott ismereteinket bővítsük, vagy érdeklődjünk utána, hanem arra hív, hogy az ő közeledésére egész lényünkkel feleljünk, dicsőítsük őt és életünkkel szolgáljunk neki.

Revelatio generalis

Istennek az embervilághoz való közeledésében, önmaga kinyilatkoztatásában a teológia először az általános kinyilatkoztatással foglalkozik. Jóllehet, ez tartalmában is és megnyilatkozási formájában is más, mint a Bibliában adott igei kinyilatkoztatás, mégis szükséges e helyen említést tenni róla, mert párhuzamosan haladt és halad ma is a speciális kinyilatkoztatással, sőt, még a Biblia is jelentős helyeken kapcsolódik hozzá.

"Az emberi értelem és bölcsesség magától is eljuthat odáig, hogy ha ingadozóan is, de rájőjjön arra, hogy kell valami egy,

örök, isteni lénynek lennie, aki mindent megteremtett, megtart és kormányoz..." 2. - mondja Luther. Régészeti leletek valóban tanúskodnak arról, hogy már a történelem hajnalán élő ember is érzékelt valamit a természet fölött álló, az ő életében is szerepet játszó lény, vagy lények létezéséből és ezért létfenntartásának minden egyes mozzanatát kultikus életének is részévé tette. Korán megjelennek az áldozatbemutató különféle formái és értelmezései is. A zsidóság és a kereszténység előtti, vagy éppen a velük párhuzamosan fejlődő különféle vallások bizonyítékai az emberi szellem azon tulajdonságának, hogy érzi a kapcsolatot Isten és az emberi világ között és igyekszik azt a saját részéről is felvenni, tökéletesíteni. Megemlítendő Luther felismerésével kapcsolatban az az újkorban elindult és napjainkban is egyre bővülő folyamat, melynek során sokan bírálják és elhagyják a keresztény egyházak tanítását. Ezek között az egyháztól elfordult és az igazságot máshol kereső emberek között is döbbenetesen sokan vannak olyanok, akik hisznek a nagy Alkotóban, a Teremtőben, az egész világ csodálatos harmóniájának fenntartójában.

Amíg Pál apostol a pogányok, vagyis a zsidóságon és kereszténységen kívüli vallások istentudatáról és a szívbe írt törvényről, a lelkiismeretről beszél /Róm 1, 19-21; 2, 14-15/, addig napjainkban ugyanezt nemcsak a kereszténységgel párhuzamosan haladó vallásoknál, hanem a keresztény egyházaktól elszakadt emberek gondolkodásában is vizsgálhatjuk. Mert nem állíthatjuk, hogy aki nem tudja vagy nem akarja elfogadni a Szentírás által kinyilatkoztatott és az egyház által közvetített isteni igazságot, az előtt maga Isten is teljes mértékben ismeretlen marad. A mai kor tudományán és technikáján nevelkedett ember a megérzés, sejtés szintjén éppoly csodálatos állhat meg a Teremtőnek a miénknél sokkal tökéletesebb és harmónikusabb értelemről tanúskodó munkája előtt, mint akár a primitív ember, aki ugyanezen kinyilatkoztatás alapján félté és tisztelte a világ alkotóját. Az egyetemes kinyilatkoztatás emlékei a Bibliában is felfedezhetők, különösen a Zsoltárok könyvében.

A 104. zsoltár egész természetrajzi felsorolást ad a fákról, vizekről, hegyekről, völgyekről, állatokról stb., melyeket Isten teremtett, fenntart és lelkével éltet. Nem árt néha ennyire egyszerűen is elmélyedni Isten mindenhatóságában. Hasonló gondolatot tartalmaz a 8. zsoltár is, amelyben a zsoltáros ugyancsak a csodálat hangján zengi: "Ó, Urunk, mi Urunk! Mily felséges a te neved az egész földön!" E két említett zsoltárban azonban Isten nemcsak mint Teremtő, hanem mint Gondviselő is megjelenik. A csúcscsodálkozó és tiszteletet adó ember azonban még a háttérben marad. A 19. zsoltár e tekintetben is újat hoz: dicséri Isten teremtő munkáját, szól az ő tökéletes, igaz és világos törvényeiről, sőt, e törvényekkel kapcsolatosan az emberről is: "Szolgádat is figyelmeztetik, ha megtartja azokat, jutalma bőséges". Ősi emléke ez a zsoltár annak a felismerésnek, hogy Isten nemcsak úgy lép az ember közelébe, hogy teremtményeivel ámulatba ejti, hanem úgy is, hogy akaratát kijelenti, korlátokat állít, törvényt szab az élet számára. A nem-keresztény vallások is ismerik a felsőbb hatalom törvényeit úgy a kultikus életre, mint a hétköznapi életre vonatkozóan.

Az egyetemes kinyilatkoztatásból adódó sejtés meglehetősen messze is vezetheti az embert Isten igazi tiszteletében, az ő való-

ságos akarátának fürkészésében. Isten ezen az úton is életközeli bejön, áthatja az ember gondolkodását. Bizonyos azonban, hogy a különféle vallások, mint az egyetemes kinyilatkoztatásból fakadó emberi felismeréseken, vagy sejtéseken alapuló rendszerek nem fedhetik teljesen Isten valóságát, de azért mégsem állíthatjuk, hogy a vallások története legnagyobb részben az emberi tévelygések története lenne.³ A nem-keresztyénekkal való egyre bővülő pozitív párbeszéd napjainkban kihívásként állítja a keresztyén teológia elé az egyetemes kinyilatkoztatás újbóli átgondolását és értékelését.

Pál apostol az Areopágon pozitívan értékelte az athéniak Istenbe vetett hitét és erre építve fejtette tovább bizonyágtételét Jézus Krisztusról, az egyedüli Udvözítőről /Csel 17, 22kk/. Sokkal hangsúlyosabb Pál beszédében az athéniak hitének megemlézése, semhogy azt egyszerű captatio benevolentiae-nak tarthatnánk. A keresztyén teológia szemszögéből nézve tehát az egyetemes kinyilatkoztatásból adódó hitnek olyan előkészítő jellege van, illetőleg lehet, ami segíthet eljutni a külön kinyilatkoztatás megértéséhez, a Jézus Krisztusba vetett hithez. Pál apostol a Római levélben még tovább megy, amikor a pogányok hitét éppen az Isten előtt való menthetetlenségük bizonyítékaként említi: "örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható. Ennél fogva nincs mentségük, hiszen megismerték Istent, mégsem dicsőítették, vagy áldották Istentként..." /Rm 1, 20k/. A szívbe írt törvényről, a lelkiismeretről pedig ezt írja: "Amikor a pogányok, akik nem ismerik a törvényt, természetes eszük szerint cselekszik azt, amit a törvény követel, akkor ezek a törvény nélküliek önmaguknak szabnak törvényt. Ezzel azt bizonyítják, hogy a törvény cselekedete be van írva a szívükbe." /Rm 2, 14k/. Mindebből az következik, hogy úgy a természetes istenismeret, mint a lelkiismeret szívbe írt törvénye nem ment meg Isten háragjától, sőt, szükségessé teszi, hogy Isten kegyelme is kiáradjon haragjának feloldására. Így lehet az egyetemes kinyilatkoztatásból eredő hit egy lépcsője a Jézus Krisztusban adott kegyelem elfogadásának.

Revelatio specialis

Az egyetemes kinyilatkoztatásból eredő emberi megsejtésen és rácsodálkozáson túllép a bibliai kinyilatkoztatás. A Biblia nemcsak formájában, hanem kinyilatkoztatás-tartalmában is két részre osztható. A keresztyénségen belül sokszor felbukkantak már olyan gondolatok, hogy mit kezdjen a mai keresztyén ember Izráel népének több évezredek iratával, az Ószövetséggel, amikor nekünk már megadatott a Jézus Krisztusban adott kinyilatkoztatás. Van olyan vélemény is, hogy az Ótestamentum bosszúálló, véreskező Istene nem ismerhető fel és a keresztyén hit számára nem is egyeztethető össze azzal a Jó-Istennel, aki Jézus Krisztusban jelent meg. E vélemények szerint vajmi kevés jelentősége és értéke van az Ószövetségnek, mert az Újszövetség önmagában is megáll. A kinyilatkoztatás és a Szentírás reális elemzése során azonban csodálatosan derül fény arra, hogy a két irat ezernyi szállal kötődik egymáshoz és épp ezért egymástól elválaszthatatlan. Az Ószövetség csak úgy kapja meg igazi értékét, ha az evangélium kiteljesedése felől tekintünk vissza a törvényre, különösen annak benünket is lesújtó, elítélő, bünbánatot ébresztő jellegére. Ugyanakkor az evangélium is csak úgy igazán örömhír, ha világosan fel-

ismerjük és végigkövetjük Isten előkészítő munkáját a törvényen keresztül. Csak a törvény alatt összetört, bűnbánó ember számára van az evangéliumnak igazi mentő hatása⁴. A bibliai kinyilatkoztatással kapcsolatban tehát legalapvetőbb megállapításunk az, hogy az Ószövetség és az Újszövetség egy és ugyanazon Isten, az Atya, Fiú, Szentlélek egy igaz Isten kinyilatkoztatását tartalmazza. A Zsidókhoz írt levél ezt így fogalmazza meg: "Miután régén sokszor és sokféleképpen szólt Isten az atyákhoz a próféták által, ezekben a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk, akit örökösévé tett mindennek, aki által a világot teremtette" /1,1/. Mindemellett természetesen ott húzódik a különbség is a két testamentum között.⁵

Ótestamentum

Az Ószövetségben az egyetemes kinyilatkoztatás említett vallástörténeti emlékein túl megjelenik a személyes Isten Izráel népének történetében úgy, mint aki belép az emberek személyes életébe és kinyilvánítja akaratát. Az ósatyák történeteiben Isten rendkívül közvetlen módon érintkezik az általa kiválasztottakkal, míg a későbbi történetekben már visszahúzódtabban szól az ószövetségi híradás Istenről. A próféták közvetítő szerepe nagyon jelentőssé válik, hiszen ők azok, akik az Úr akaratát, szándékát tolmácsolják a nép felé. Jóllehet, Isten kinyilatkoztatja önmagát a törvényében és választott népének vezetésében, mégis megmarad mindenhát, mindentudó, SZENT Urnak, akinek dicsősége betölti az egész földet /Ézs 6, 3/, aki Ura a természeti jelenségeknek, sőt, páratlan hatalmával bármikor le is számolhat ellenségeivel /Ézs 10, 17/. Mégis ebből a háttérből tűnik elő az ő népet vezető, emberiséget követelő, szeretetet parancsoló, akaratát és célját követvein keresztül világosan kinyilvánító Jahve. Ez a név emlékeztet bennünket Ex 3, 14-re, ahol Isten ezzel a rövidnek tűnő bemutatkozással nyilvánítja ki önmagát: "Vagyok, aki vagyok". Az ószövetség sok helyen feszültségekkel teli hitről ad számot Jahvéval kapcsolatban. Más istenek, hatalmasságok létét nem tagadta Izráel népe, de istenként sem fogadta el őket. Jahve kizárólagos tiszteletet követelt magának, ami a szövetségkötéskor is megnyilvánult. Izráel Istene lényegesen különbözött a környező népek isteneitől. Nem természet-isten és nem csillag-isten volt ő, hanem személyes Isten, akinek voltak érzése /pl. féltékeny, szerető, segítő, hatalmas stb./ és volt kapcsolata az emberekkel. Ez a kapcsolat sok esetben a törvényt megtartani nem tudó ember felé forduló haragjában is megnyilvánult. Mégis Jahve hatalma nem annyira a természetben, hanem a történelem meg nem ismétlődő eseményeiben mutatkozott meg⁶.

A kinyilatkoztatás elemzésénél azonban mégsem az visz előre, hogy milyen volt Izráel népének az istenképe, hanem inkább az önmagát kinyilatkozó Isten szándéka az emberrel. Ezen az alapon tehát az Ószövetség legnagyobb jelentősége abban van, hogy háttérrel biztosított a kegyelem igazi tündöklésének. A Jézus Krisztusban megtestesült isteni kegyelem csak a kárhözvatra vetetésén, a törvényben való elbukás háttéréből kiemelkedve világít igazán. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az Ószövetségben még egyáltalán nem jelenik meg semmiféle kegyelem-mozzanat. Ellenkezőleg: az Ószövetség maga is tele van az evangélium sokféle előretitődésével, sőt, az údvuniverzalizmus számos jegyével is. Mégis a törvény jelentősége az erősebb. Így teremődik meg végül az a feszültség, ami Józusban oldódik csak föl.

Vagyok, aki vagyok - benne van ebben a névben az önállóság, a hatalom kifejeződése, az emelkedettség, amelynek igazi értelme azonban már előre mutat a jézusi kinyilatkoztatásra: "Én vagyok...". Az Ószövetség végső üzenete így felcsillantja a reményt, hogy az Úr majd elküldi azt, aki "békességet hirdet, örömhírt hoz, szabadulást hirdet" /Ézs 52, 7/. Enélkül a megoldás nélkül a törvény valóban csak "halott betű"/tötender Buchstabe/.

Az Ige testté lett

Hogy az Ószövetségben adott isteni kinyilatkoztatás nem csupán az egyetemes kinyilatkoztatás egy emelkedettebb formája, hanem annál több, azt csak a Jézusban elértkezett kegyelem fényében láthatjuk meg. Jézus megszületésének kinyilatkoztatás-voltát János Proológusa fogalmazza meg legszebben és legtökéletesebben. Az az Isten, aki a világot teremtetten, az igazi világosság - ő jött el a világba. A Jézus személyében adott kinyilatkoztatásnak kettős jellege van: egyfelől történeti, másfelől történelem feletti /természetfölötti/ jellege. Történeti jellege azért, mert Jézus története részben beleágyazódott az emberi történelem keretei közé és maga is történelemmé vált, részben pedig azért, mert az egész világ számára elhozta a kegyelem új esztendejét és ezáltal valóságosan is új korszak nyílt meg a hívő ember számára. A transzcendens Isten megjelenése a földi világban azonban egyúttal természetfeletti jeleget is hordoz. Az ember ugyanis elválaszthatatlan a földi élet kötöttségeitől úgy a megismerés, mint az erkölcsi élet terén a bűn romlottsága miatt. Ezeket a kötöttségeket csak a történelem és a földi világ keretei fölött álló mindenható Isten volt képes feloldani. A külön kinyilatkoztatás csoda - nem feltétlenül olyan értelemben, hogy "csodálatos, varázslatos" módon jön közénk, hanem olyan értelemben, hogy Isten teljesen leereszkedett, szolgálai formát öltött és megszentelte létével a véges embervilágot, az egész kozmoszt. Ezért nevezi a dogmatika ezt a kinyilatkoztatást revelatio specialis et supernaturalis-nak. A Biblia ezen a ponton kapja meg azt a jelentőségét, amely most már a Jézusban adott kinyilatkoztatás emberi továbbadására vonatkozik. Azok az emberek, akik nem közvetlenül találkoztak Jézussal, hanem csak az emberi bizonyágtételen keresztül, az írott, vagy hirdett Igén keresztül, csak közvetve értesültek és értesülnek ma is a valóságban lezajlott eseményekről. Cullmann szerint a revelatio specialis immediata Jézus születésétől az utolsó szemtanú haláláig, kb. 70-80-ig tartott, mint ún. "inkarnációs időszak"⁸. Ezzel azonban még nem zárult le maga a kinyilatkoztatás, mert az írott bibliai Ige isteni üzenetet tartalmaz és a Szentlélek munkája során képes hitet ébreszteni az Ige olvasóiban, vagy hallgatóiban. Ez az ún. revelatio specialis mediata, amely egy bonyolult kinyilatkoztatási folyamat, amely a Szentírás alapuló igehirdetésen keresztül a Szentlélek munkája segítségével mind a mai napig tart és amely egészen Jézus újbóli megjelenéséig tartani fog.

Barth a következő hármas aktust alkalmazta a kinyilatkoztatás és a Szentírás összefüggésének vázlatos bemutatására: kinyilatkoztatás - Biblia - igehirdetés. Egyik sem cserélhető fel a másikkal, mert akkor hamis képlethez jutnánk⁹. Mivel pedig a Biblia több, mint egyszerű híradás, külön hangsúlyozni kell a bibliai kinyilatkoztatásban a Lélek munkáját és erejét, amely lehetővé teszi, hogy az ember a könyv írott, emberi szövegén keresztül Isten kinyilatkoztatását ismerje meg.

A Szentlélek munkája

Jézus ezt mondta tanítványainak elfogatása előtt: "Még sokmindent kellene mondanom nektek, de most nem tudjátok elviselni: de amikor eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra" /Jn 16, 12/. Jézus önmaga helyett igéri tanítványai számára a Szentlelket, a Pártfogót, aminek jelentése a judaista tradíció szerint közbenjáró, a gnosztikus tradíció szerint pedig az "Igazság Lelke". Egészen kezdetől fogva voltak az egyházon belül olyan mozgalmak, amelyek a Lelket olyan különleges erőnek tartották, amelynek nemcsak megnyilatkozási formái, hanem funkciója is különleges, mégpedig az, hogy közvetlenül juttat el az igazság megismerésére mindenfajta közvetítő elem nélkül. Ezt a közvetlenséget a rajongók mozgalmai¹⁰ kettős értelemben alkalmazzák: közvetlen a Lélek munkája azért, mert nem kizárólag kapcsolódik az írott, vagy hallott ígéhez, hanem attól függetlenül is hitre juttathat; közvetlen a Lélek munkája azért is, mert nem tartja /feltétlenül/ szükségesnek a Léleknek az egyház szolgálatán keresztül történő közvetítését.

Ezekkel a véleményekkel szemben helyes hangsúlyozni azt, hogy Isten kinyilatkoztatása mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben tanúkra bízott. A Lélek munkája a kinyilatkoztatás közvetítésében pontosan az, hogy az Ige mai olvasóiban és hallgatóiban létrehozza ugyanazt a hitet, amivel egykor az őstanuk leírták, vagy hirdették. Ez a hagyományként továbbadott kezdeti üzenet gazdagodik ugyan és tanítás formájában kristályosodik ki, de ez a bizonyoságtévő emberi szó a hit számára mindig magának Istennek a szava. A bibliai bizonyoságtétel tehát, mint írott, vagy hirdetett Ige, valamint az egyház kegyelmi eszközei mind a revelatio specialis mediata nélkülözhetetlen közvetítői a Szentlélek munkájának segítségével.

A Bibliát lehet vizsgálni tudományos szempontok alapján, lehet régészeti kutatásokkal egybevetni, vagy irodalomtörténeti kincsként kezelni. Legnagyobb értéke azonban, ami az írott betűk mögött rejlik, csak a hit számára érhető el. A Biblia kinyilatkoztatásában megszólít és közel jön hozzánk a Szentháromság egy Isten, akinek mélységes titkát emberi erőnkkel felmérni képtelenek volnánk. Ő adta nekünk a megismerés ajándékát és ezáltal bátran és örömmel vallhatjuk, hogy ő az, aki megtartó kegyelmével fordult felénk, ő a mi Atyánk, Megváltónk és Megszentelőnk, aki minden gyarlóságunk és bűnünk ellenére magához emel Jézus Krisztus által, szolgáló szeretetre tesz képessé és egykor átvisz minket egy örök, elmúlhatatlan, boldog létbe.

Zügn Tamás

Jegyzetek

1. v.ö. Pöhlmann, 36. old.
2. So spricht Martin Luther, 122. old.
3. v.ö. Pröhle, 19. old.
4. v.ö. Pröhle, 28-30. old.
5. v.ö. Pröhle 26. old.
6. Bright, 157. old.

7. Müller, 36. old.
8. Pöhlmann, 33. old.
9. Pöhlmann, 35. old.
10. Küng, 230. old.

Felhasznált irodalom

- John Bright: Izráel története, Budapest, 1983. 144-153. old.
Pröhle Károly: A hit világa, Győr, 1948. 16-31. old.
H. Müller: Evangelische Dogmatik im Überblick, Berlin, 1978.
29-38. old.
So spricht Martin Luther, Berlin, 1904.
H.G. Pöhlmann: Abriss der Dogmatik, Gütersloh, 1973. 29-44. old.
Hans Küng: Die Kirche, München 1977. 230-244. old.
Der verborgene Gott in der Offenbarung, Leipzig, 1973. 19-40. old.

ÖRÖMHÍR GYERMEKEKNEK

Péter: Az életemet adom érte

Mt 26, 30-35

Ez a történet az önmagukban bizakodó tanítványokon keresztül bemutatja az önmagában bizakodó keresztyén ember elbotlását, elvesését, csapdába kerülését, de reménységét is, azaz a kiutat.

A történet ismertetése a szükséges magyarázatokkal

Az esti csendben megy Jézus tanítványaival együtt az Olajfák hegyére. Nem volt messze ez a hely a fővárostól. Lukács evangéliumából /22, 39/ tudjuk, hogy Jézus ott töltötte el az éjszakai tanítványaival együtt, amikor Jeruzsálemben járt.

Útközben - máskor is megtörtént már ez - beszélgettek. Most azonban szinte az esti csendhez nem is illő ez a téma, Jézus a közeli halálára emlékeztette Pétert és a többieket. Arról a kevés időről beszélgettek, amit Jézus még velük eltölthet. János apostol véste mélyen az emlékezetébe ezt a beszélgetést /Jn 13, 36-38/. Jézus arról szólt, hogy ahová ő megy most, oda nem követhetik őt. Egyikük sem segíthet neki a szenvedésben. Ezt a szomorú és nehéz utat egyedül kell majd megjárnia. Ne nyugtalankodjanak, hanem higgyenek Istenben és Jézusban /Jn 14, 1/.

Péter szólt meg először. Sehogyan sem akarta megérteni Jézus szavait. Miért ne követhetné mindenüvé a Mestert? Még az életét is kész odaadni Jézusért! S most mégis Jézus arról beszélget velük, hogy nemcsak nem fogják megérteni Jézus útját, hanem még el is fognak szaladni!

Jézus csendesen, nyugodtan fogalmazta meg mondatait. Őt nem érte váratlanul a kereszt felé vezető út. Ismerte Isten tervét. S ebben a "forgatókönyvben" az is benne van, hogy tanítványai elhagyják majd a Mestert és szétszéled a pásztor nélkül maradt nyáj /Meg van írva!/. - Tudja azt is Jézus, hogy hamarosan össze fogja gyűjteni őket: miután feltámadtam, előttetek megyek Galileába. Újra tanítványai lehetnek azok, akik cserben hagyták, és követetik őt Galileába.

Feltűnő Jézus nyugodtságával szemben Péter nyugtalansága és értetlensége. Válasza ellentmondás Jézus szavaira: ha mindenki megbotránkozik, én soha... Úgy látszik, nem figyelt eléggé Jézus szavaira. Csak az ragadta meg figyelmét és az ütötte szíven, hogy Jézus meghal, ők pedig elszaladnak, szétszélednek. Nem vette észre, hogy Jézus a prófétai ígére /Zak 13, 7/ és feltámadásának ígéretere tette a hangsúlyt. Péter annyira biztos volt önmagában - sőt talán abban is, hogy különb a többi tanítványnál is! - magabiztosan mondja ellentmondását: ha mindenki... én soha...! Szinte a többi tanítvány fölé akart nőni ezzel, kifejezve, hogy tanítványtársairól feltételezi az elfutást, de ő ilyet sose tenne. Még az életét is kész odaadni Jézusért. Ez a hűségnyilatkozat azt jelentené, hogy bármi történik is, Péter erős marad? - Péter valószínűleg így is gondolta!

Ezzel a párbeszéd még nem ért véget. Jézus ránézett Péterre: te az életedet adod értem? - Nem Péter, ez egészen másként lesz ezen az éjszakán! Szégyelled még azt is, hogy hozzám tartoztál! Remegsz, amikor valaki megemlíti, hogy velem látott téged! Elfuttok - te is -, amikor ellenségeim elfognak engem.

Péter ebbe végképp nem akar belenyugodni. Még hogy ő szégyellné, megtagadná Jézust;! Egy szót sem akart elhinni abból, amit Jézustól hallott most. Gyáván futni? - ez lehetetlen! - Még ha a többiek meg is tennék, de ő - soha! "Ha mindnyájan - én soha..." Pedig Jézus egészen közeli események idejéről szólt. Péter még nem láthatta ezt. A beszélgetés napnyugta után történt, és egyre közelebb jött a megjelölt idő. A kass az akkori időmeghatározás szerint 9, 12 és 3 órakor szólt.

Milyen szemléletes intő jelet kapott Péter a kakasszó említésével. Ennek ellenére nem kap észbe. Nagyon közel van az az időpont, amikor vigyáznia kellene minden szavára, s Jézus tudja, hogy tagadó szavai hamarosan elhangzanak.

Magabiztos ez a Péter? Lehetséges. Szinte beképzelt. Egyre csak növekszik a magabiztossága. Még arra is késznek érzi magát, hogy Jézussal együtt haljon meg. - Biztos vagyok abban, hogy Péter ezt ott és akkor őszintén és komolyan gondolta és mondta, de elkövette azt a végzetes hibát, hogy saját erejében bízott. Szinte hősnek érezte magát ahelyett, hogy abban a Jézusban bízott volna, aki őt tanítványává tette és ígérete szerint feltámadása után újra tanítványként tekint majd őrá is.

Ekkor szólaltak meg a többiek. Eddig némán és elgondolkodva mentek Jézus és Péter mellett az Olajfák hegyére vezető úton. Fogadkoztak, hogy hűek maradnak Jézushoz. Készek az életüket is feláldozni, Jézussal együtt meghalni. Vállalják a szenvedést is - ahogyan egyszer a Zebedeus-fiak /Mt 20, 20-28/ már elmondták. A 10 tanítvány is - Júdás már nincs köztük! - éppen olyan, mint Péter. Úgy gondolkodik, mint Péter. Úgy érez Jézus iránt, mint Péter. - Jézus így is néz rájuk, hiszen mindgyöküknek szólt az ígéret, az a Jézus, aki most előttük megy a halálba, az feltámadása után is előttük megy majd Galileába!

M i r e t a n í t e z a történet? "Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít" /Fil 4, 13/. A 461. éneket ajánlom megtanulni, mert ez az ének jól fejezi ki ennek az úton történt beszélgetésnek a mai emberre való konzekvenciáit.

Egy elárulja a Mestert

Mt 26, 20-25

Az asztalnál történt beszélgetés témája Jézus közeli szenvedése és az árulás. Az árulás lényege az, hogy Jézust Júdás az ellenség kezére adta. Hangsúlyt kell tenni a történet ismertetésénél arra, hogy Jézus előre tudott az árulásról és az áruló személyét ismerte. Nem érte tehát meglepetésként.

Passiójátékra készültek egy görög faluban. "Nemzedékek óta bevett szokás nálunk, hogy minden hetedik évben kiválasztunk a népből fél tucat férfit és asszonyt, akik a nagyhéten átélik és felidéznek Krisztus kínszenvedését... Ma az a feladat járul ránk, előljárókra, hogy kiválasszuk polgártársaink közül azokat, akik méltók a három nagy apostol, Péter, Jakab és János megszemélyesítésére, akik megtestesítik majd Iskáriótes Júdást és a bűnbánó Magdolnát, legfőképpen azonban azt, aki egész éven át képes lesz megőrizni szíve tisztaságát, hogy ő lehessen a Megfeszített... Most pedig Iskáriótes Júdást kell kijelölnünk. - A pa-

rasztozok összerendeztek. Segítség Istenem - suttogta mindahány - nem akarok Júdás lenni. ...Lépj elő Panajotisz! - Legszívesebben odakiáltotta volna: nem, nem lépek elő, de az előljárók jelenléte megfélemlítette. - Sorsot húztunk, és a sors terád esett... Nem leszek Júdás - vágott közbe... és összeszorította az öklét. Nem vállalom Júdást! - ismételte meg... " /Nikosz Kazantzakis: Akinek meg kell halnia 14-22. oldal/. Miért nem? - Erről szól ez a történet.

A t ö r t é n e t

Beesteledett már. A nap lebukott a látóhatár mögött. Bár egyre sötétedett és az emberek nyugovóra tértek, abban az időben ekkor kezdődött az új nap.

Jézus asztalnál foglalt helyet 12 tanítványa társaságában. Meghitt beszélgetések emléke járhatott az eszükben. Így voltak Máté házában is, így ültek együtt a leprás Simonnal Betániában. Ilyen békés volt az együttlét, amikor az ötezer ember volt Jézus vendége. Akkor is esteledett, mint most.

Békesség és nyugalom lehetett volna az asztalnál, hiszen együtt ették az ősi hagyomány szerint elkészített húsvéti vacsorát. Júdás szívében ekkor már nem volt békesség. A 30 ezüstpénz szinte ólomsúlyként terhelte le minden gondolatát. Azért kapta azt, hogy átadja érte Jézust az ellenségeinek. Hogyan teheti meg ezt? Még mindig nem volt alkalmas a pillanat erre. Lehet, hogyha tudta volna ennek az estenek a menetrendjét, itt lett volna az alkalom ígérete teljesítésére. Most úgy látszott, mindezzel elkésett.

Jézus látta Júdás arcán, hogy különös nyugtalanság van a szívében. Láthatta, hiszen a belső nyugtalanság annyira hatalmába tudja keríteni az embert, hogy kiül az arcára, meglátszik a tekintetén, de a reszkető kezén is. Júdáson azonban csak Jézus látta ezt.

Ettek. S évés közben Jézus beszélgetett tanítványaival. Amikor megszólalt, mindig csend lett. Most azonban Jézus szavaiból kicsengett a szomorúsága. Bizony mondom nektek, hogy közületek egy el fog árulni engem. Tudtak Jézus ellenségeiről. Tudtak azok tervéről is. De arra nem is mertek volna gondolni, hogy éppen közülük kerül ki az áruló. Nem is merték gyanúsítani egymást, hiszen emlékeztek még arra, amikor Jézust sokan elhagyták és nem jártak vele a tanítványai közül, űk úgy döntöttek: ...kihez mehetnének? Örök élet beszéde van nálad. És mi hiszünk és tudjuk, hogy te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia /Jn 6, 68-69/. S most közöttük van az áruló?

Odalett egyszerűen a békességük. Szomorúak lettek: közülük egy elárulná a Mestert? Megdöbbenek: ez lehetetlen! Ki lenne képes ilyenre?! Tanácstalanok voltak: egy pillanatra mindenki saját magára gondolt. Kérdezősködni kezdtek, először önmaguktól: képes lennék ilyen gonoszságra, vagy bármelyikünk is képes lenne rá? - Egyenként azután Jézust is megkérdezték: én vagyok-e az Uram? - Még magukban sem voltak biztosak. Nyilván arra gondoltak, hátha valamilyen meggondolatlan cselekedetükkel - talán tudtukon kívül - kiszolgáltatták Jézust az ellenségeiknek!

Jézus tudta nemcsak az árulás tényét, hanem ismerte az áruló személyét is. Tudtára adta tanítványainak, hogy a 12 tanítvány

közül egy képes volt az árulásra: aki velem együtt mártja kezét a tálba, az árul el engem. - Képzeljük el a tanítványokat ekkor? Bárki lehet az az egy. De ki lesz az az egy?!

Júdás tudta már ekkor, hogy tette tovább nem maradhat titokban. A tanítványok sorában ő nem kérdezett: én vagyok-e az Uram? Nem is bánkódott Jézus szavai miatt. Sőt, arra gondolt, most már nem léphet vissza. Szívét megkeményítette, és külön ő is megkérdezte: én vagyok-e az, Mester? Tanítványársait még félrevezethette kérdésével, Jézust azonban nem. S a megkérdezett Mester szemébe mondta az árulónak: Te mondtad! - Úgy vette Jézus Júdás kérdését, mint vallomást, amit megerősített Jézus szava: jól mondtad, te vagy az áruló!

Azt nem tudom, hogy Júdás a kérdését cinikusan, vagy szemtelenül tette-e fel. El kellene gondolkodnunk azon, mi volt az az erő, amely Júdást arra kényszerítette, hogy együtt mártsa kezét a tálba Jézussal. Talán az az isteni igazság, hogy az árulás nem maradhat titokban? A bűnnek napvilágra kell jönnie ott, ahol Jézus van!

Júdásnak még meg kellett hallgatnia Jézus szavait a közeli haláláról. Ez a halál Isten elhatározásából történik. De az árulónak nincs kegyelem! Hiszen az, hogy Jézusnak meg kell halnia, nem mentette fel az árulót a tette miatti felelőssége alól. Sőt olyan súlyos az ítélete, hogy jobb lett volna, ha meg sem születik!

Ezután Júdás elindul a sötét éjszakában, hogy a megkezdett utat végigjárja, a 30 ezüstpénzt megszolgálja. A Jézus és Júdás közötti összekötőszálak ezzel végképpen elszakadtak.

Imádkozó Jézus - alvó tanítványok

Mk 14, 32-42

A Képes Ujtestámentum 55., 89. és 143. oldalán képek mutatják be a Gecsemánét. Gecsemáne=olajprés. Az Olajfák hegye lábánál terül el ez a kert.

A t a n í t á s i r á n y a: bemutatni azt, hogy amíg Jézus szolgálata szempontjából a pusztá volt a győzelem helye - ott győzte le a kísértőt, aki hatalmat ígért, pedig Jézus szolgáltni jött -, addig a Gecsemáne kertje volt az a helye a kísértésnek, ahol a kísértő engedetlenségre csábította, de legyőzte, hiszen Jézus nemcsak életével, hanem halálával is szolgáltni jött ebbe a világba.

A t ö r t é n e t e l m o n d á s a

Már késő este volt, amikor a tanítványokkal megérkezett Jézus a Gecsemáne kert kapujához. Csendes éjszaka volt. Itt töltik majd el az éjszakát. S itt fogják megvárni, amikor majd Júdással az élen ellenségei jönnek érte, elfogják és beteljesültté válik mindaz, amit tanítványai még hinni sem mertek.

Istennel beszélgetni, éppen ilyen csendes hely a legalkalmasabb. Jézus erre használta fel azt a kevés időt, amíg megindulnak a halál felé vezető gyors órák.

Tanítványait arra kérte, hogy várakozzanak a kert bejáratánál. Ő maga kissé beljebb ákart menni, hogy imádkozzék. Ez az imádság volt az előtte álló szolgálatra való felkészülés. Egyedül volt. Bár Pétert, Jakabot és Jánost kiválasztotta maga mellé. Ők lettek Jézus legbensőbb titkainak tanúi. Ők voltak fenn a hegyen

is, amikor tanúvá váltak Jézus dicsőségének. S ott nagyon jól érezték magukat. Most azonban Jézus tusakodásának a tanúi ők. Azt szerette volna Jézus, ha ez a három tanítványa nemcsak szemlélője és tanúja a megpróbáltatásnak, hanem a kísértésben, a vergődésben, az emberi gyengeségben is mellette maradnak.

Az tudja ezt igazán megérteni és átérezni, aki már volt úgy beteg, hogy nagyon rosszul érezte magát, s éjszaka mindenki aludt körülötte. Olyan magányosnak, elesettnek, elhagyatottnak érzi magát ilyenkor a beteg. S milyen megnyugtató érzés, amikor a lázas beteg felnyitja a szemét és azt látja, hogy az édesanyja ott virraszt mellette.

Jézusnak is szüksége volt három tanítványa virrasztására. A Mester a halállal nézett szembe. Rettegett és félt. Átélt a magány félelmetességét, amelyben minden - még a legszebb, a legemlékezetesebb, a legértékesebb is - reménytelenné, kilátástalanná, értelmetlenné válik az emberi lélek számára. Azt szerette volna, ha ez a három tanítvány imádkozó szívvél áll háttérként mögötte, fedezetként. Tudta Jézus, nagy hatása van az igaz ember buzgó könyörgésének /Jk 5, 16/.

De tanítványai nem osztozhattak közvetlenül a szenvedésben. Ezért kellett a megjelölt helyen maradniok. S ott virrasztaniok kellett volna! Talán a mozgalmas nap fáradsága ült a szemhélyukon? Nem tudtak virrasztani! Lecsukódott a szemük. S aludtak, míg Jézus imádkozott, szenvedett és küzdött azért, hogy mindenben teljesen engedelmeskedhessék Istennek. Péter is - akit itt Jézus az eredeti nevén szólít: Simon - hiszen nem volt olyan kőszikla most - hiába hősködött, hogy meghalni is kész Mesteréért, most még egy órányit is képtelen ébren maradni! Már a szenvedés kezdetén egyedül hagyták Jézust. Jézus legyőzte saját akarátát és engedelmes Istennek: "ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te" - ez a győzelem!

Jézus kétszer is ébresztgette alvó tanítványait. Még szenvedése idején is szolgál! Simont ébresztgeti, hátha belátja végre a gyengeségét, aminek nem a fáradsága, hanem önmaga túlbecsülése volt az oka. Tényleg nem illik már Péterre a kőszikla. Itt Jézus nem maga miatt, hanem a tanítványait fenyegető közeli megpróbáltatás miatt ébresztgeti, mert annak legyőzésére ébren kell lenni, virrasztani és imádkozni kell. Sőt Jézus imádságában példát kaptak arra, hogyan lehet győzni, mit kell kérni. Újra emlékezteti őket a Miatyánknak tanított kérésekre, mert abban van az az erőforrás, ami bennünket is ébren tart és győzelemre segít Isten akarata megtételében.

Jézus hiába kéri, figyelmezteti, inti tanítványait. Alusznak. Harmadszor is imádkozott. Megerősítve, hogy elhatározása - legyen meg Isten akarata - végleges! Teljes engedelmességgel és tudatossággal járja útját és várja Júdást az ellenség élén.

A harcot Jézus egyedül vívta. Az ébresztő-parancs Péter, Jakab, János, meg a többiek számára nemcsak az áruló közeledését jelezte, hanem azt is, hogy Jézus lesz az ura azoknak az óráknak, melyek előtte vannak az "elvégeztetett"-ig"

K é t t a n u l s á g a van ennek a történetnek. Jézus "engedelmessé lett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig" /Fil 2, 8/. "Mivel maga is kísértést szenvedett, tud segíteni azokon, akik kísértésbe esnek" /Zsid 2, 18/.

Akit a nagytanács halálra ítélt

Mt 26, 56-66

B e v e z e t é s : Az előző órán Jézus elfogatásáról beszélgettünk. Emlékeztek ugye, hogy miért is fogták el Jézust? Ez nagyon fontos, hiszen így értjük meg a nagytanács igyekezetét, a halálos ítélet hozatalában. Bizonyára azt ti is tudjátok, hogy a halálos ítélet a legsúlyosabb büntetés, amit emberre kiszabhatnak. Gondolom, sok filmet, TV-darabot láttatok, vagy olvastatok róla. Sok gonoszságot, bűnt kell elkövetnie annak, akit halálra ítélnék. Általában hónapokig is eltart a tárgyalás, rengeteg tanút, sok embert hallgatnak meg, míg a bíróság meghozza az ítéletet. Nagyon sok esetben igyekeznek megmenteni a bűnöst, s a börtönbüntetéssel, neveléssel is azt szorgalmazzák, hogy megváltozzon, és hasznos tagja lehessen a társadalomnak. Csak azokat ítélik halálra, akiknél a szikrája sem látszik a megjobbulás, megjobbítás reményének.

Látunk-e Jézus "perében" valami mentő szándékot? Látszódik-e ígénk alapján valami olyasmi, a törvény embereiben, a vallás fő embereiben, hogy igyekeznének Jézust megmenteni az életnek? Nem, az nem látszik, sőt az ellenkezője.

1. Együtt a tanács

Az 57. vers elárulja, hogy míg a szolgák elmentek Jézust elfogni, előállítani, addig mindenkit összehívtak, akinek szava volt, rangja, hatalma, akik a zsidó nép vezetői voltak. Ezeknek az embereknek ismerniük kellett az írásokat, a törvényt, a messiási váradalmakat. Ismerniük kellett Jézus életét, s mindazt, amit Jézus cselekedett. Hosszú "bűnlajstrom" állhatott előttük. Sok gyógyítás, egészségüket visszanyertek nevei. Mindazok a csodák, amiket bűnös ember nem cselekedhetett. Ismerniük kellett azokat, akik az életüket kapták vissza Jézustól. Akik kétszer születtek, mert a halálból támasztotta fel őket Jézus. Tudhatunk azokról, akik ördögi megkötöttségéből, béklyókból szabadultak. Akik nemcsak a testi, de a lelki egészségüket is visszanyerték.

S ha mindennek pontosan utánajártak, akkor Jézus gyermekkora óta sok minden olyasmit láthattak, tapasztalhattak, ami arról beszélt, hogy Jézus nem egyszerűen József és Mária gyermeke.

Örülniük kellett volna, hogy nekik megadott, hogy láthassák, hallhassák az Isten küldöttét. Sőt nekik kellett volna a népet, a zsidókat Jézushoz vezetniük.

Elhelyett azt látjuk, hogy túlságosan is gyorsan igyekeztek pontot tenni Jézus dolgaira, életére, munkájára. Az irigység, a hatalomféltés, a hitetlenség ördöge rég megragadta a szívüket.

2. A törvényesség látszatát igyekeztek bizonygatni

Tanúkat sorakoztatnak fel /60.vers/, sok hamis tanú jött, - nyilván nem a saját jószántukból. Kényszeríthették őket, hatalmi szóval, ígéretekkel, vagy megfélemlítéssel, megvesztegetéssel. Sokféle módon, csak nem becsületesen. Nyilván sokféle hazugságot összebeszéltek - amivel nem mertek kiállni. Utoljára jött két hamis tanú, akik egybehangzóan vádolták Jézust azzal, hogy ő mondta: "lerontom a templomot és három nap alatt felépítem azt". az ő tulajdon testének templomáról szólt. S mikor feltámadott a halálból, a tanítványai visszaemlékeztek Jézusnak ezekre a szavaira, hogy ezt mondta.

Az ÓT-i jogrend szerint két tanú egybehangzó véleménye kellett ahhoz, hogy egy vitás ügy befejezést nyerjen, vagyis döntés szülessen.

Beszélt Jézus arról, hogy ő lerontja a templomot? Le akarta rombolni Jézus a templomot? Hát akkor miért tisztította meg? Miért ragaszkodott féltő szeretettel a templomhoz, hogy aztán elpusztítsa? Az igaz, hogy a templomtisztításkor beszélt arról Jézus, a templomtisztítás tettét számonkérő zsidóknak, hogy "rontásatok le a templomot és én három nap alatt megépítem azt." De ő az ő tulajdon testének templomáról szólt. S mikor feltámadott a halálból a tanítványai visszaemlékeztek Jézusnak ezekre a szavaira, hogy ezt mondta.

A hamis tanúk elferdyítették Jézus szavait. A nagytanácsban is ültek olyanok, akik személyesen hallották a templomtisztításkor Jézust, s tudták, hogy Jézus nem így beszélt. De azért voltak hamis tanúk, s ők pedig azért voltak gőgös, hatalmukat féltő főemberek, hogy szemrebbenés nélkül meghozzák az ítéletet, amit már réges rég megfogalmaztak a szívükben, a gondolataikban, csak még nem volt ár mód, hogy a törvényesség látszatát megadva ki is mondják, és hogy végre is hajtassák.

Istenkáromlást, Isten ellenességet igyekeztek Jézus nyakába varrni ezzel a templom lerombolási ügygel. Annak a Jézusnak, aki egész életével nem akart mást, nem munkált mást, mint az Atyáról, az egyedül igaz Istenről bizonyosságot tenni.

3. Te vagy-e a Krisztus, az Istennek fia?

Jézus hallgatott, amikor a hamis tanúk bizonygatták az ellene felhozott vádak igazát. Mit gondoltok, miért? Ha helyesbíteni igyekezett volna az ellene felhozott vádakot, úgy tűnt volna, hogy védekezik. Főképpen pedig, hogy törvényes tárgyalásnak ismerné el az ellene szőtt összeesküvést.

Amikor Kajafás, a főpap az élő Istenre hivatkozva, mintegy kényszeríti Jézust a megszólalásra, a színvallásra, Jézus megszólalt, és nem kitérő, hanem helybenhagyó választ adott, "Te monád".

Sőt! Most már vallást tesz arról, hogy ettől kezdve lesz az Emberfia a világ ítélő bírója, a legnagyobb hatalom birtokosa.

A zsidó vezetők lezárni akarták a számukra kínos Krisztus kérdést. Kimondani az ítéletet, minél gyorsabban végrehajtani, és aztán mielőbb elfeledni, hogy még csak eszükbe se jusson az embereknek.

Ma is sokan vannak, akiknek kínos a Krisztus-kérdés. Akik igyekeznek elfeledni, hogy ő kicsoda. Hiszen vagy mellette dönt az ember, vagy ellene. Vagy követi, vagy tagadja.

Az ítélet sietős meghozatalában, a hamis tanúk felsorakoztatásában elárultak valamit. Önző emberi érdekük, pénzes, rangos pozíciójuk előbbre való volt számukra, mintsem az, hogy Jézust elfogadják Urnak, hogy szolgálivá lettek volna.

"Jobb, hogy egy ember vesszen el a népért, mintsem, hogy az egész népet elveszítsük", mondta Kajafás.

A törvény, a vallás őrei, akiknek elsőszámú feladata lett volna felismerni Jézusban az ÓT-i prófécia megvalósítóját, az Atya küldöttében felismerni a megígért Megváltót. Akiknek az lett volna a dolguk, hogy a népet Jézushoz vezessék, azok ítélik el, azok kívánják halálát, s mondják ki rá a halálos ítéletet.

B e f e j e z é s : Mit gondoltok, Jézus elítélése, elvetése megtörténhet-e ma, a mi időnkben? S nem lehet egyszerűen azt mondani, hogy akik nem járnak templomba, azok ítélik el Jézust, azok utasítják el őt. Itt, ebben az igében sem a hitetlenek, a templomkerülők ítélték el Jézust, hanem a vallásosak, a törvénytisztelők, t.i. az isteni törvényeket tisztelő zsidók.

Igen szomorú és döbbenetes az, amikor a magukat vallásos, templomos embereknek tartók utasítják el, vetik meg Krisztust. Minden igehallgatás, amit nem követ gyümölcsstermés, minden templomi istentisztelet, amiből nem sarjad igemegtartás, minden képmutató kegyeskedés, ami embereket megbotránkoztat, Istentől elszakít, eltávolít, valójában az Úr Jézus elutasítása, küldetésének, istenfiúságának megvetése.

Mielőtt könnyű kézzel és könnyű szívvel pálcát törnénk az ottani, a Jézust elítélő zsidók felett, egy kicsit nézzünk széjjel a saját szívünkben, saját lelkünkben, az életünkben.

Olvastam egyszer, egy napilapban, hogy a templomból hazafelé tartó hívek közül néhányan összeszólalkoztak, és a kezükben levő régi vasalt, Tranoscius könyvvel az egyik úgy vágta fejbe a másikat, hogy az meghalt. Nekünk, gyermekeknek sem szabad elfelednünk, hogy Jézust csak úgy tudjuk követni, ha engedelmeskedünk Neki, ha naponként felvesszük a tanítványság keresztjét, hogy legyőzzük a Sátánt, Vele és Általa.

Péter megtagadja Mesterét

Mt 26, 69-75

B e v e z e t é s : Emlékeztek rá, hogy egy jó hónappal ezelőtt beszélgettünk Péterről, a tanítványról, aki, miután Jézus bejelentette övéinek, a tizenkettőnek, hogy "ezen az éjszakán mindnyájan megbotránkoztok énbennem", hogy mindnyájan megtagadják, hogy mindnyájan elhagyják, hogy mindnyájan elfutnak, hogy mindnyájan csak a maguk életével, annak biztonságba helyezésével törődnek, - nos, akkor mondta Péter, "ha mindnyájan megtagadnak is, - én nem", sőt ezt is mondta: "életemet adom érted". Emlékeztek erre a bátor hangra? Ugye tetszett mindnyájatoknak ez a férfias, erős, magabiztos hang? Egy ember, aki példát mutat a többieknek, hűségből, állhatatosságból, tanítványi ragaszkodásból. Aki megmutatja a többieknek, hogy nehéz helyzetben, hogyan kell viselkedni, mit kíván a tisztesség, ez a szó, hogy tanítvány.

Ugye, emlékeztek arra is, hogy Jézus mondott valamit, csak Péternek, személyesen csak Péternek, "bizony mondom néked, hogy ezen az éjszakán, mielőtt a kakas megszólal, háromszor tagadsz meg engem". Péter nem hagyta szó nélkül Mestere figyelmeztető, intő szavait. Péter, aki mindig mindenben első akart lenni, aki a tanítványok szószólója volt, s maga is úgy érezte, hogy egy kicsit több, különb a többieknél, nem hagyta szó nélkül Mestere figyelmeztetését.

Nem, ő nem olyan, mint a többiek, - lehet, hogy azok mind megfutamodnak, lehet, hogy azok mind gyávanak bizonyulnak, de ha kell, ő Péter egymaga is megáll, kiáll Mestere, Jézus mellett.

1. Péter a főpap udvarán

Miközben bent a nagytanács előtt folyik Jézus "pere", Jézus elítélésének komédiája, - hiszen hamis tanúk, hazug, Jézus szavait elferdítő, hamisan beállító "vallomásaik" alapján ítélik nek a nép vezetői -, igyekeznek mielőbb kimondani a halálos ítéletet, sőt az ítéletüknek érvényt szerezni a római hatóságok előtt. Miközben bent folyik a gyalázatos per, kint az udvaron várakoznak a szolgák. Várják, hogy mi lesz, milyen döntés születik, milyen újabb feladat vár rájuk, mi lesz a teendőjük?

A várakozó szolgák között az udvaron ül egy ember, Péter ő, a tanítvány. Eddig szavai, fogadkozása értelmében "cselekszik". Jelen van, egyedül, szótlán, meghúzódva, várakozóan.

Ekkor történik valami, - valami kicsiny, szinte jelentéktelen esemény; egy szolgáló leány odalép Péterhez, s szól hozzá: "Te is a galileai Jézussal voltál." Nyilván várakozva néztek rá a szolgák, hiszen nem volt közlők való. Nem sem a rómaiak, sem a zsidók szolgálja. Ha pedig nem közlők való, akkor kicsoda? Hogy került ide? Minek van itt? Valami oka csak van, hogy éjnek idején itt tartózkodik a főpap udvarán.

Jézus környezetének tagjait akkor még senki nem üldözte. Még semmiféle intézkedés nem történt ellenük, a Jézus tanítványai ellen, ezt Péter maga is tudta. Mondhatta volna, igen ismerem azt az embert, s érdekel, hogy mi történik vele, azért vagyok itt. Valószínű, hogy a szolgák tudomásul vették volna ezt a választ, s nem történt volna semmi. Péter azonban tiltakozik, "nem tudom, mit beszélsz".

Ezután Péter visszavonul: a palotából az udvaron át a kapubejáráthoz megy, hogy ezen át elhagyja az épületet. Itt azonban egy másik szolgálóleány veszi észre. Ő nem szólítja meg Pétert, csupán az ott tartózkodó szolgáknak szól, "ez is a názareti Jézussal volt".

Cselekedhetett volna úgy Péter, mint aki nem hallja meg a megjegyzést? - Természetesen. S ha hallgatott volna, - lehetséges, hogy a szolgák nem törődnek vele, s ő sem követte volna el a tagadást. De Péter megszólal. Tagad, sőt esküvéssel bizonygatja, hogy a szolgáló leány téved, nem mond igazat.

Erre többen a szolgák közül is beavatkoznak a beszélgetésbe, a tulajdonképpeni vitatkozásba és a szolgáló leánynak adnak igazat, sőt bizonygatják azt is, hogy beszéde, hanghordozása, elárulja Pétert.

Ahogy nálunk Magyarországon meg lehet különböztetni a dunántúli tájszólást a szegedi beszédétől, a palócokat a nyírségiektől, hiszen e kis hazában is mily sok féle tájszólással, ízzel beszélnek az emberek, úgy a kis zsidó országban is megvoltak a tájszólások, s arról is meg lehetett állapítani, hogy egy ember melyik vidékről való volt. Nem véletlen mondták Péternek a szolgák, hogy "a te beszéded elárul téged".

2. Péter megtagadja Mesterét

Péter itt jut el a mélypontra, itt és ekkor tagadta meg Mesterét. Most már esküdözött, átkozódott, "nem ismerem azt az embert".

Bent a főpap színe előtt már folyik Jézus megcsúfoltatása, köpdösik, ütlegelik, gúnyolják, - ahogy megjövendölte, ahogy arról beszélt tanítványainak. Már elszabadultak az aljas, gonosz emberi indulatok, felszínre törtek, azok, amik évek, hónapok során felgyülemlettek a főpapokban, az írástudókban, a véneken, a

zsidó nép vezetőiben. Démoni és siralmas látvány. A vallás első emberei kivetkőznek abból, amire kötelezte volna őket a tisztsgük, a ruha, a szolgálatuk. Eljött az ó órájuk. Senki és semmi nem védelmezi Krisztust, - kiszolgáltatott, nekik, - mostmár végre pontot tehetnek a Krisztus-ügy végére. Még néhány óra, egy-két nap és végre lezárhatnak egy ügyet, ami nagyon sok kellemetlenséget, bosszankodást, sőt haragot indított el bennük. Lelkük teljes szennye mutatkozott meg abban, ahogyan cselekedtek a megkötözött Jézussal. S miközben bent ez történt, kint pedig a főpap udvarán végbement az, amit Jézus előre megjövendölt, "mielőtt a kakas megszólal, háromszor megtagadsz engem."

Nem ismerem!

Három évig vele járt.

A négy evangélium nem jegyzett le mindent, amit Péter és a többiek átéltek Jézus mellett. Amit tudunk, az is óriási, csodálatos, bőséges. Mi mindent kaptak. Mennyi szeretetet, mennyi lelki-testi ajándékot. Péter láthatta Urát a megdicsőülés helyén. Láthatta, amint néhány kenyér és halacska 5 ezer éhes száznak elégséges táplálék lett. Rácsodálkozhatott, hogyan csillapodott meg a dühöngő vihar, s lett csendes a galileai tenger. Nem felejthette el, a nagy halfogást, amikor nem bírták a hálókat a bárkába húzni a rengeteg haltól. Nem ismerte volna azt a Valakit, aki előtt térdre hullott és szívéből fakadtak a szavak, a bizonyoságtétel, "Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia!"

Nem ismerem! Hazug szavak! Hazug szív, hazug szív, - mert a félelem, az élete féltése, a gyávasága, a menekülési vágy mindenél erősebb lett. A nagy hang, a nagy fogadkozás, - néhány óra alatt siralmas, szánalmas kis emberi menekvéssé silányult.

3. Keservesen sírt

Láttatok-e már erős férfit sírni? Láttatok-e erős férfit, mint gyermeket könnyeket hullatni? S nem azért, mert valami testi baj érte, baleset, vagy valakijét elvesztette, - hanem azért, mert rádöbbsent arra, hogy milyen szánalmas, nyomorult, bűnös ember. Mert Péter könnyei mögött ez van. Ez a felismerés. Péternek el kellett buknia, mert nem ismerte fel, hogy milyen erős a bűn, s mennyire gyenge a látszólag, a külsőleg, a fizikailag erős ember is.

Nem számolta meg senki - csak az Isten tudja -, hogy hányan sírtak már Péterhez hasonlóan, nagy fogadkozások után, még nagyobb bukások miatt. Túlbecsüli az ember önnön erejét. Nem számol a Sátán nagyobb erejével, s nem számol az Isten Sántát is legyőző erejével.

Nem véletlen, hogy az evangélium megőrizte számunkra Péter bukkását. Mert benne a mi bukásunkra, hűsködésünkre és megfutamodásunkra is rávilágít.

B e f e j e z é s : Tudod-e, hogy mi is sokszor hűséget fogadunk Istennek? Szülők, keresztszülők - a kereszteléskor. Konfirmandusok, mikor véget ér a közös tanulás, hűséget az Istennek, s hányan felejtik el?!

Fiatalok, akik az oltártól indulnak a házias élet útján. Minden

úrvacsoravétel alkalmával. Valójában mindig, amikor az igét hallgatjuk. Hányszor tagadtam meg Uramat? Hányszor tagadtad meg Uradat? Még erre a bűnre is Nála van a megbocsátás, új élet ajándéka

Elfogják Jézust Jn 18, 1-11

B e v e z e t é s : Nálunk Dunaegyházán azt a gyakorlatot követjük, hogy beszélgetve vesszük végig a textust. Tehát az "anyag" tanítása nem egyszemélyes munka. S nemcsak a végén kérdezek vissza. Kérdezve-felelve, beszélgetve haladunk végig a textuson. Meggyőződésem, hogy így több marad bennük és tovább él bennük, amit megbeszélünk.

Gyermekek nélkül, beszélgető partnerek nélkül kissé nehézkes lesz feldolgozni az alapigét - ezt tudják be nékem a szolgatársaim.

1. Jézus elfogatásának történetét vesszük ma

Figyeljétek meg jól a felolvasásra kerülő igét, minden mondat fontos. Visszaulatok az előző órákra, mindarra, amit Jézusról tanultunk. Hogyan áll előttünk Jézus? Milyenek ismerjük meg őt? Van-e Jézus életében valami olyan, amiért el kell fogni? Beccapott embereket? Megkárosított valakit? Mi bűnt követett el, amiért ez történik vele? Mert mi rosszat cselekedett? Nyilván az emlékezetükből előkerülnek Jézus csodái, cselekedetei, esetleg prédikációi, példázatai, - ezekért? Kit, vagy kiket bántott meg? - A betegeket, akiket meggyógyított? A szegényeket, akiknek igazságot szolgáltatott, akiknek az evangéliumot hirdette? Azokat, akiket feltámasztott, és visszaadta őket a családjuknak?

Vagy esetleg emlékeztek vitatkozásokra, - Jézus és a zsidók között? A szombat, a zsidó ünnep megtartása, vagy meg nem tartása dolgában? A böjt kérdésében is voltak ellentétek. Emlékezték a templom megtisztítására? "Az én Atyám háza az imádság háza, s ti azt a rablók barlangjává tettétek". Jézus nem egy helyen határozottan, félreérthetetlenül kimondta, "Én és az Atya egy vagyunk". "Aki engem lát, látta az Atyát", vagy "senki sem mehet az Atyához, hanem csak én általam".

Jézus mindent az Atya nevében cselekedett. A zsidó vezetők, papok, főpapok, írástudók ezt nem tudták elfogadni, - nem tudták elfogadni Jézust József és Mária fiát, annak, akiről az ÓT-i próféciák szóltak. Ez az egyik. A másik a hiúságuk, a hatalomféltésük - sokan mentek Jézus után. A zsidó vezetőknek megkövéredett a szívük, a fülük. Nem tudták befogadni az igét, ami Jézus szájából hangzott. Nekik útban volt Jézus. El kell távolítani, el kell hallgattatni, ezt akarták.

2. Jézus nem menekül, nem rejtőzködik el

Megtehetette volna? Igen, de elérkezett annak ideje, hogy őt elfogják. Ennek idejét Jézus tudta. Az Atyával való beszélgetésből, imádkozásból tudta. Ki is árulta el őt? Miért is árulta el Jézust? Talán azt is tudjátok, hogyan árulta el Júdás Jézust? Az első három evangéliumban olvassuk, hogy Júdás csókkal árulta el Jézust. A szeretet jelével. A tanítvány elárulta Mesterét. Mit gondoltok, ma előfordul ilyesmi? Ma hogyan lehet elárulni Urunkat?

Jézus nem menekül, mert ő maga alakította, formálta sorsát, vagyis az Istennek való engedelmességben született Jézus életének alakulása. Nem az első eset, hogy Jézust el akarták fogni, eddig nem érkezett el az ideje, - csak most.

3. Jézus tudta mi vár rá?

Igen, - ő tudta! Amikor azt olvassuk igénkben, hogy Jézus kiment, elébük ment a katonáknak, a templom-őrségnek, a főpapi szolgáltnak, akkor ez arról beszél, hogy ő tudta, elérkezett életének, földi életének befejező szakasza. Nem menekült, nem bújt el, nem védelmezteti magát. Megtehetette volna? Igen, elmenekülhetett volna, elrejtőzködhetett volna, megtehetette volna, de nem tette, mert elérkezett az ideje, hogy Júdás véghezvigye árulását, hogy Mesterét a főpapok kezére juttassa. Júdás felel tetteért, - de gonoszságában is eszköz lett Isten kezében, amikor Isten kell-je teljesedett be.

4. "Én vagyok"

Mennyire másként cseng ez Jézus ajkán, mint bármelyikünk száján. Az "Én vagyok"-ban felragyog Jézus titokzatos neve. Mily sokszor mondotta így Jézus, - "Én vagyok a világ világossága, vagy "Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki nem mehet az Atyához, hanem csak én általam", vagy "Én vagyok az életnek kenyere". Emlékeztek még más igékre is, amikor Jézus ezt mondotta, - én vagyok - ?

Isteni fenségének ereje, szavainak, magatartásának ereje, fensége mutatkozott meg abban, hogy a fegyverek a földre rogytak. Talán megijedtek a tanítványoktól? Vagy Pétertől, aki egyszer maga szorította a kardot, - vajon tőlük ijedtek meg? Nyilván nem. Én vagyok, - ha tehát engem kerestek, ezeket hagyjátok elmenni. Még ott is, abban a helyzetben is pástora volt övéinek. Védte, megvédte őket.

5. "Tedd vissza kardodat..."

Nem tudjuk, hogyan került a kard Péterhez. Azt sem, hogy más-kor nála volt-e? Nem valószínű. Úgy tűnhet, hogy egyedül ő volt bátor a többi tanítvány közül. Majd két hét múlva elbeszélgetünk Péter bátorságáról. Egy biztos, - Jézus visszautasítja a fegyveres "megoldást". Az Isten ügyéhez nem kell kard, semmiféle fegyver. Emberi fegyverek megvédelmezhetik-e Isten ügyét, népét, munkáját?

Jézus kiigazítja, helyére teszi az emberi melléfogást. Visszaparancsolja Péter kardját annak hüvelyébe, s meggyógyítja a szolgát, Jézus ott is, abban a helyzetben is gyógyít.

6. Jézus kiissza a kelyhet, amit az Atya nyújtott neki

Milyen helyről van itt szó? Nyilván ez egy kép. Az Ószövetségben a "harag kelyhe" kifejezés a szenvedést fejezte ki. A ké-sői zsidóságban a "kehely" ismert kép volt a sors számára. Jézus tehát nem ellenkezik az Atyával. Nem menekül, nem rejtőzködik el, - nem védelmezteti magát, nem harcol, eléje megy, az őt elfogni szándékozók elé lép. Abban a sorsban, ami az övé, amit neki kellett megharcolnia, élnie, ez az elfogatás is beletartozott. Egy láncszeme az ő isteni küldetésének. S erre a láncszemre is szükség van ahhoz, hogy az ő élete egész legyen, hogy az megváltói élet legyen.

Mit gondoltok, cselekedhetett volna Isten másképpen is? Nyilván. Lehetett volna más útja is a bűnös ember megváltásának? Istennek azonban tetszett így cselekedni.

B e f e j e z é s : Miért nem foghatták el Jézust élete során előbb, máskor? Mert még nem jött el az ideje. Miért került itt, s így Jézus, az Isten Fia az ellenségei kezébe? Nyilván nem tragikus véletlen folytán. Nem Jézus gyengesége, vagy tanítványai gyávasága folytán, hanem mert Isten így teljesítette be akaratát.

Látszólag ellenségei győztek, hiszen elfogták. Valójában Isten akarata teljesedett be ebben is.

Szabó István

Az igazság mindig győz

Lk 23, 1-12 /13-25/

Mit kezdünk a passióval a gyermekek között? Azt, amit a korai középkor óta tettek keresztyén elődeink: játszuk el! Talán visszásnak tűnik éppen gyermekek közt, éppen ezt tenni. Gondoljunk csak arra, hogy gyermeki lelkiületű őseink - sokszor egyszerű falusi emberek - Krisztus váltságművének a lényegét ragadták meg, amikor jelezni kívánták: ez a történet nem tőlünk független Isteni színjáték, hanem köztünk, miattunk, általunk és értünk lejátszódtott esemény. Ezért az előttünk álló három alkalom témáját semmiképp sem szabad hittani olvasmányként kezelni. Pál apostol sem monoton felolvasást tartott hallgatónak, hanem: "... úgy írtuk le Jézus Krisztust, mintha közöttek feszítettek volna meg..." /Gal 3, 1/.

Igen kétes és muló élvezet csámcsogni azon, hogy X válik, Y beperelte Z-t. A "Jézus-per" még ennyit sem jelent 6-10 éves gyermekeknek, ha nem arról az oldalról fogjuk meg, hogy ebben a perben mi is érintettek vagyunk, sőt ki sem vonhatjuk magunkat belőle.

Alkalmunkat kezdhethetjük az 563. ének megtanulásával /1. vers/. Néhány kérdéssel rövid beszélgetést indíthatunk el: Van-e egy gyermeknek igazságérzete, ítélőképessége? Hogyan bíráljátok el két társatok esetét, akik valamin összekaptak? Mi alapján marasztaljátok el egyiket vagy a másikat? Hogyan működik igazságérzetetek, ha ti kerültök ilyen összetűzésbe?

Amint látjátok, sokkal izgalmasabb a dolog, ha titeket is érint. Ma egy olyan történetet veszünk elő, amely régen történt és mégis nagyon sok közünk van hozzá. Kíváncsi vagyok, hogy a végén ti is felismeritek-e, hogy mi köt benneteket ehhez a történethez.

Ha nem számíthatunk kellő alaptájékozottságra a gyermekek között, akkor röviden, nem a részletekbe bonyolódva elmondjuk a kijelölt történetet. Amennyiben nagyobbak a gyerekek, illetve nagyjából már ismerik a történetet, akkor a következő bevezetéssel előkészítjük a passiójátékot:

A régen élt keresztyén elődeink évenként maguk is eljátszották ezt a történetet. Így jobban megértették és átélték Jézus szenvedéstörténetét, amit passiónak neveztek. Próbáljunk meg most mi is egy ilyen passó-játékot rögtönözni!

Először osszuk ki a szerepeket!

A gyerekekkel együtt számbavesszük, hogy milyen személyek szoktak résztvenni egy perben, és a háttérből irányítjuk a gyerekek szerepvállalását.

Ki volt a vádlott? Jézus. - Ezt a szerepet bízzuk Zsoltira... A vádat kik képviselték? A főpap és más vezető zsidók. Olyanok jelentkezzenek, akik jól tudnak haragot színlelni...

A döntőbíró? Pilátus. Ezt ki vállalja?

Szükség lesz katonákra, akik a vádlottat elővezetik...

Néhányan a tömeget képviselik... lehetnek lányok is...

Volt egy kíváncsi kívülálló, aki érdeklődött Jézus iránt, de úgy látszik, csalódott... Igen, Heródes. Legyen talán Péter... Na, lássuk csak, hiányzik-e még valami? Igen! A tanúk... a védő... Látjátok, éppen ez a különös ebben az egész történetben, hogy itt nincsenek se tanúk, se védő és mégis születik halálos ítélet... Volt ugyan néhány felbérelt hamistandú, de ezek hiába fáradtak. Védője azonban egyáltalán nem akadt! A tanítványok?

A meggyógyított betegek? A kenyércsoda részesei? Ki tudja, hova tűntek...

Ja, és még volt valaki, aki csak úgy belecsöppent - nagy szerencséjére - ebbe az egészbe... Barabás. Tibi, a te szereped csak annyi lesz, hogy megkönnyebbülve sóhajtasz egyet...

Próbáljuk meg eljátszani a történetet, közben figyeljünk arra, hogy győz-e az igazság, vagy elbukik!

A játék végén közösen keressük a választ a következő kérdésekre: Kik akarták Jézus halálát? Miért akarták kicsikarni a halálos ítéletet? Volt-e döntő bizonyíték Jézus ellen? Ki okozta végül is Jézus halálát?

L e z á r á s : Jézus felett csak látszólag ítélkeztek ezek az emberek, valójában Isten akarata valósult meg. Régi próféciák jelezték már, hogy a Megváltó szenvedés és halál árán fog szabadulást hozni a bűnös embereknek. Barabás szerepe illik a legjobban ránk. Hogy ő megszabadulhasson, azért Jézusnak kellett meghalnia. Borzasztó igazságtalanság történt Jézussal Pilátus palotájában! Elbukott az igazság, de győzött Isten szeretete!

Énekeljük el újra: Jézus néked megbocsát, vére töröl bűnt, hibát...

Elvégeztetett!

Jn 19, 17-37

Történetünk az előző folytatása, tehát így is kell feldolgozunk, azaz ott kell felvonnunk a beszéd fonalát, ahol a múlt órán abbahagytuk. Mondanivalónk érzelmi hőfoka nem lehet alacsonyabb az előzőénél. Ez így valósulhat meg, ha nem ismeretanyagot adunk át, hanem személyes hangon bizonyosságot teszünk. /Történelem tanáromra gondolok, aki az 1848-as eseményeket tűzzel adta elő./ A módszerben fokozhatjuk-e a hatást a múltkori dramatizálás után? A keresztfeszítést nem volna szerencsés eljátszani a gyerekekkel, de az óravezető egyszemélyes szerepe /nem monológja/ elképzelhető megoldás. Kérdés, hogy mennyire tud a beszélő azonosulni a vállalt szereppel - ez pedig nem módszer, vagy rátermettség kérdése, hanem személyes hit dolga...

Az óra menete

Az ítélet jogerős, még akkor is, ha igazságtalan és mégha a döntőbírák maguk a vétkesek. Végre kell hajtani a halálos ítéletet, mégpedig sürgősen, mert hamarosan megkezdődik a zsidók nagy ünnepe. Magatok is tudjátok, hogy Jézus korában az ítéletet a nyilvánosság előtt hajtották végre. Mit gondoltok, miért? /elrettentés, megszégyenítés, stb./ Borzalmas látvány volt egy kivégzés, mégis sokan megnézték. Volt, aki szánta az elítéltet, volt aki szórakozott a kínjain. Ti talán aludni sem tudnátok ilyet látva...

Most megidézzük egyet a korabeli szemtanúk közül, hogy mondja el, hogyan is történt valójában. Remélem, a végén ti is úgy látjátok majd, hogy a borzalmas kivégzés mellett történik valami szívmelegítő, csodálatos esemény is.

/János apostolt megszemélyesítve kézhez vehetünk néhány hitelesítő kelléket, pl. összegöngyölt papírtekercsek, libatoll, lepelszerű öltözék.../

János vagyok, Jézus egyik tanítványa. Szemtanúja voltam mindannak, ami az Urral történt: ahogy rárontottak és elfogták, ahogy

kihallgatták. Láttam, amikor a római katonák röhögve töviskoronát nyomtak a fejébe... Abban az órában, amikor a menet - élén nehéz keresztjét vonszoló Mesteremmel - megindult a Golgota nevű vesztőhelyre, úgy határoztam, hogy minderről hallgatni fogok. Pedig már sok-sok papirusztekerem volt teleírva Jézus csodálatos, de valóságos történeteivel. Ezeket mind elégettem! - gondoltam. A fájdalom miatt gondolkodtam így. Elviselhetetlen volt tudni: vége mindennek!

Hogy most mégis leírom ezt, annak különös oka van. De vegyük sorra...

Amikor lassan kígyózott a menet a vesztőhely felé, nem mertem az Úr elgyötört arcára nézni. Fojtogatott a sírás. Mégis erőt vettem magamon, hogy támogatni tudjam Máriát, az Úr anyját, aki egyszerre öregasszonnyá lett a fájdalomtól...

... A Golgotán már gyorsan peregtek az események. Ezek a katonák nagyon értik a dolgukat... sok a kivégzés mostanában...

Már álltak a keresztnek, de én még mindig nem mertem Krisztus arcára nézni. Az állandó, morajló zajból egyszerre a zsidó papok rikácsoló hangja hallatszott ki. Méltatlanul kifogásolták a keresztre függesztett felirat tartalmát: Hazugság! Nem jó a felirat! Ez nem a mi királyunk... csak ő mondta magáról!... Pilátus képviselője, a kivégzést vezető százados mennydörgő hangon kiáltotta vissza a helytartó válaszát: Amit megírtam, megírtam! Ekkor tekintettem fel először a keresztre. Csodálkozva láttam,

hogy az Úr arcáról eltűnt a gyötrelém kifejezése. Szemeiből valami végtelen szeretet sugárzott, amikor Máriára, majd pedig rám tekintett. Ekkor váratlanul megszólalt: Asszony, ő lesz a fiad... Majd hozzám szólt, Máriára tekintve: ő lesz a te anyád...

Megrendülten vontam magamhoz a törődött öregasszonyt. Úgy éreztem egyszerre, hogy nem kivégzésen, de valami meghitt családi körben vagyok. Szerettem volna felkiáltani: hát mégsem törték össze a súlyos korbácsütések az én Uram csodálatos szeretetét! Ez a szeretet még a kereszt kínjait is feledtetni tudja! Hiába szegezték oda kezét a fához, szeretetével melegebben ölel, mint valaha!

Igen, a szeretetet nem lehet megölni - Krisztus maga a s z e - r e t e t !

"Szomjazom!" - szólt rekedt hangon. Valaki ecetes szivacsot nyújtott felé. Elfogadta, majd ismét megszólalt: E l v é g e z t e t t e t t ! - feje lehanyatlott, görcsösen feszül izmai elernyedtek, arca kisimult. Meghalt. - gondoltam, de nem féltem. Agyamban lassú gondolatok ébredtek: nem a főpapok akarata valósult meg. Nem a katonák végezték ki, hanem - ahogy utoljára mondta - E l v é g e z t e t t e t t ! Igen, ő végezte el küldetését ebben a világban!

Hogy is mondta azon az emlékezetes éjszakán Nikodémusnak? "Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszerűen Fiát adta..."

Feltámadotti!

Mt 28, 1-10.

A felnőtt keresztyének jelentős részének kérdés a feltámadás valósága: elutasító hitetlenséggel vagy legalábbis kételkedve fogadják. Ezen nincs mit csodálkozni, hiszen a tanítványok első reakciója is ez volt, és ma is vannak teológusok, lelkészek,

akik hasonlóképpen vélekednek. Pál szerint ez nem elhanyagolható körülmény, a feltámadás nem függeléke az evangéliumnak, hanem a lényege. /1 Kor 15, 17/ A keresztyén élet feleslegessé válik nélküle.

Gyermekek közt talán éppen az a probléma, hogy számukra nem probléma a feltámadás, amint nem probléma a mesében szereplő büvös kalap és varázspálca. Általános jelenség, hogy a mesékkel együtt kinőnek a gyerekek a "bibliai mesékből" is. Úgy érzem, hogy feladatunk ennek elébe menni. De hogyan? Próbáljunk meg kiindulni a halál ma is tapasztalható /látszólagos/ realitásától és megérkezni a feltámadás valódi realitásához. Természetesen nem feledjük, hogy végsősoron a Szentlélek az, aki meggyőzhet az igazságról /Jn 16, 8/.

Az óra menete

Gyerekek! Mit gondoltok, mi történne, ha egy temetés után pár nap múlva egyszer csak besétálna a faluba az, akit eltemettünk? Hogyan viselkednének a falu lakosai? Mit tenne az életrekeltek? Mit tennének a hozzátartozók? Mit írnának az esetről az újságok? Az első megnyilvánulás bizonyára a FÉLELEM volna. A második a HITETLENSÉG. Az első ijedtség után a hozzátartozók úgy gondolnák, hogy csak álmotdták szerettük halálát és a temetést... A hivatalos vizsgálat megállapítaná, hogy az orvos elnézte a dolgot, nem jól vizsgálta meg az elhunytat... Az újságok talán arról írnának, hogy bár hihetetlennek tűnik, de még az úrkorszakban is léteznek emberek, akik sötét babonaságban élnek... esetleg botrányos csalást is emlegetnének...

Hasonló dolog történt a Jézus halálát követő harmadik napon. Amikor a keresztről levették a holttestet /biztosan halott volt, hiszen még lándzsával is átszúrták.../, olyan sziklasírba helyezték, amit egy hatalmas kővel zártak le. Katonák őrködtek a sírnál, nehogy valaki elvihesse Jézus testét.

Kérdés: Ki és miért akarhatta volna elvinni a holttestet?... Tehát a hét első napján, az ünnep leteltével néhány asszony sietett JÉZUS sírjához. Keleti szokás szerint be akarták balzsamozni Krisztus testét... És ekkor történt az első megdöbbenő esemény:

Egy fényes alak, Isten angyala jelent meg előttük. A sziklakő elgördült a sír szájáról, az örök szinte holtra váltak. A rettegett asszonyokat így bátorította a csodálatos, fényes alak: Ti ne féljetekek! Nézzétek, akit kerestek, FELTÁMADOTT! Siessetek a hírrel Jézus tanítványaihoz...

Az asszonyok örömmel, de mégis félve idnultak útnak. Örültek, mert hallották: Jézus él. Ugyanakkor féltek, hogy talán mégsem egészen biztos a hír. Ekkor érte őket a második meglepetés: maga Jézus jött velük szemben az úton. Egyenesen feléjük tartott és köszöntötte őket: "Legyetek üdvözölve!" Majd úgy folytatta, mint az angyal: "Ne féljetekek, hanem vigyétek a hírt tanítványaimnak..."

Amikor saját magától Jézustól hallották ezeket, már a kételkedés kies szikrája sem volt a szívükben. Örültek, nagyon boldogoknak érezték magukat...

Mi is örülhetünk, mert Jézus feltámadása azt jelenti, hogy mi is feltámadunk. Jézus bebizonyította, hogy a halál csak olyan, mint egy alagút: látszólag csak egy sötét bejárata van, valójában azonban van egy kijárata is, mely Isten fényes országába vezet. Emlékeztetek, hogy mit mondott az angyal is és Jézus is: NE FÉLJETEK! Nos, azért bíztat így bennünket is, hogy ne gondoljuk

azt, hogy az emberi gonoszság legyőzheti Isten szeretetét. Ő nem azért támadt fel, hogy megbüntesse gyilkosait, hanem, hogy nekik is, nekünk is utat mutasson az ŐRÖK ÉLETRE.

Ez történet! Nem mese! Ma még talán nehezen tudjátok mindezt megérteni, de amikor egyszer ti is közel kerültök a halálhoz, ez a történet számotokra is valósággá válik. Gondoljatok erre akkor is, ha valaki meghal a családotokban, ismerőseitek között...

Énekeljük vidáman: Új reménység hajnalfénye kél... /577/

A feltámadás titkát más példákkal is megvilágíthatjuk: Az alvásból való ébredés... ájulásból öntudatra jutás. A természet megújulása tavasszal.

Készíthetünk érdekes szemléltető eszközt: begyűjtjük egy lepke hernyóját, bábját és a kifejlett pillangót. Az éjjeli pávaszem nevű lepke bábja különösen is hasonlít egy koporsóhoz. Ezzel egyúttal szemléltethetjük a földilét /hernyó/ és az öröklét /pillangó/ közti különbséget is.

Győri Gábor

"Maradj velünk!"

Lk 24, 13-28

"...beszélgettek..."

Ez az első fontos szó történetünkben. Mi ebben a fontos és érdekes? Az, hogy Jézus története téma volt. Nagyon fontosnak tartom ezt. A tanítványok érezték, hogy azokban a napokban olyasvalami történt, amit nem lehet szó nélkül hagyni, ami első helyre kívánczik a társalgási témák között, ami olyan érdekes és fontos, hogy nem lehet közömbös senki. Valamilyen módon állást kell foglalni. Ma is az lenne jó, ha köztünk is igazán "téma" lenne Jézus.

A "téma" megjelenik

Ahol Jézus igazán "téma", ott megjelenik. Személyesen kereste fel ezt a két tanítványt. Pedig köldhetett volna követeket hozzánk, de Ő úgy érezte, hogy ezeknek a tanítványoknak szükségük van rá, az Ő világosságára a sok kérdés sötétjében.

"Látászavar"

Úgy tűnik, hiába a jézusi szándék, a tanítványok látása elhomályosult, nem tudják, kivel találkoztak. Mi okozhatja ezt a különleges "látászavart"? Többféle megfejtés is lehetséges. Talán a feltámadott Jézus külsőleg is megváltozott? Talán Isten még nem adta meg a boldog tisztánlátást ennek a két tanítványnak, mint ahogy még mi is sok-sok mindent "tükör által homályosan" látunk? A legvalószínűbb, hogy nem Jézus megjelenése vagy éppen Isten a felelős a tanítványok vakságáért. A látászavar igazi oka bennük rejlik. Hitetlenségükben, elkeseredésükben egyáltalán nem számolnak már azzal a lehetőséggel, hogy Jézussal találkozni lehet. Vajon mi, mennyire vesszük komolyan ezt a lehetőséget? Vagy mi is azt gondoljuk, hogy "távollétében", a "háta mögött" beszélgethetünk Róla;!

Szelíd kapcsolatteremtés

Jézus joggal keményen megfeddhetné kicsinyhitű, vak tanítványait, hogy nem vették komolyan korábbi szavait, feltámadására vonatkozó világos írgereit. De Jézus először csak csöndesen kérdez: "Miről beszélgettek?" Először hallani akarja, mi minden kavargó tanítványai szívében. Türelmes orvos Ő, akinek van ideje a beteg számára. Jól tudja, mi a baj, de meghallgatja tanítványait.

A tanítványokból viszont éppen ez a türelmes, megértő szeretet hiányzik. Szemrehányóan vádolják a furcsa "idegent", aki "nem tudja", mi történt. Mi is sokszor gyanúsítjuk Urunkat azzal, hogy nem ért meg minket, pedig pontosan az a probléma, hogy mi nem értjük az Ő akaratát, tervét velünk kapcsolatban.

Jézus jól tudja, hogy tanítványainak szüksége van arra, hogy kiöntsék szívük keserűségét. Az elfojtott kétségek, kérdések megmérgezik életünket. Jézus őszinte vallomást vár, és ezt megkapja. Tanítványai már múlt időben beszélnek csak róla, mint akiről "úgy hitték, hogy ő lesz a Megváltó...". Tragikomikus figurák, olyanok, mint egy lottózó, aki kesereg, hogy nincs szerencséje, mindent elvesztett, és nem tudja, hogy közben már kihúzták a szárait, nyert, már gazdag ember. Mi se tudjuk sokszor, hogy mi mindent jelenthetne Krisztushoz tartozásunk!

Gyógyító keménység

A szelíd kapcsolatteremtés, a meghallgatás percei után a Mester hangszínt vált. Most már keményebb szóra van szükség. Ez az egyik legnagyobb "mesterség", amit el kellene lesnünk Tőle. Mikor van ideje a szelíd hallgatásnak, és mikor nélkülözhetetlen a bátor, ha kell, kemény szó. Mi bizony gyakran keverjük a kettőt, vagy csak egyik vagy másik végletbe zuhanunk.

"Ó, ti balgák, ostobák..." - hangzanak a kemény, kijózanító szavak. Sérteget Jézus? Nem, csak ki meri mondani a valóságos problémát életünkben: tompák, értetlenek vagyunk igéje befogadásában. El is hallgathatna, mondván, hogy ezeknek úgyis kár beszélni, úgyis nehéz a felfogásuk. De Jézus újra kezdi. Előről elmagyarázza az előzményeket, a rá vonatkozó prófétai jóváindulásokat. Nem vakhíttét követel az övéitől, hanem az összefüggések, a hatalmas isteni tervek felfedezését, meglátását. Ő nem váratlan "csodajelenség" az emberiség történelmében. Nem egy "UFO-n" idecsöppent idegen "úr az űrből", hanem Isten több évezredes nagyszerű tervének beteljesülése. Ezt a nagy összefüggést szeretné megláttatni vakai, rövidlátó tanítványaival.

Vajon velünk hányszor próbálta már megláttatni ugyanezt? S már ki tudja hanyadszor újra kezdi végtelen türelmével.

"Hajnalodik"

Jézus szavai nyomán a tanítványok hitetlenségének sötét éjszakájában beköszönt a hajnal fénye. Valami kezd már derengeni. A nap lassan lehanyatlik, alkonyodik, de a tanítványok szívében nő a fény. Jézus tovább akar menni, de Ők kérik, hogy maradjon. Érzik, hogy Nélküle újra sötét lenne. De akkor miért akart tovább menni a Mester? Cserben akarta hagyni lassan talpraálló tanítványait? Szó sincs róla! Csak tőlük akarta hallani a felismerést: "Maradj velünk"... mert szükségünk van Rád. Jézus so-

ha senkire nem erőlteti rá magát. Felajánlja segítségét, élte-tő szavát, igéje világosságát, szeretete melegét. Ha nem kell, ő nyugodtan tovább megy, hiszen nem Neki van szüksége miránk, hanem mi szorulunk Órá!

Boldogok a nem látók, akik hisznek

Jn 20, 24-28

"Nincsen új a nap alatt"

Miért nem hiszi el Tamás a többi tanítványnak, hogy Jézus volt ott közöttük? Nem bízuk bennük? Ez nem olyan ügy, amivel viccelni lehetne, ami ugratás tárgya lehetne. Nyilván nem hazugság, kitalálás, amit mondanak, hanem valóság. Tamás mégsem hiszi el! Miért? Benne testesül meg korunk jellemző tulajdonsága: amit látok, csak azt fogadom el. Amit érzékszerveimmel fel tudok fogni, az valóban létezik, ami ezen kívül vagy felül esik, azt már nem hiszem. Amint látjuk, ezen a ponton is igaz a régi bibliai bölcsesség: "nincsen új a nap alatt...". A kételkedés nem valami modern, 20. századi, bátor magatartás, hanem az ember egyik ősrégi vonása. Sőt éppen korunkban látszik viszonylag könnyű feladatnak megértetni gyermekekkel is, hogy más is létezik az érzékszerveink felfogóképességén túl. Gondoljunk a modern technika ezernyi csodájára, melyeket csak megfelelő készülékek segítségével tudunk meglátni és hallani: rádió, TV-hullámok, stb.

A kétség igazi oka

Tamás valójában nem a társaiban kételkedik, hanem Jézusban! Úgy látszik, az ő hitét is összetörte a Mester véres kereszthalála. S ez a törés Tamásban véglegesnek tűnik. Az emmausi tanítványokhoz hasonlóan ő is "lezárta" már magában a "Jézus"-ügyet. Meghalt, és ezzel vége mindennek. Ő se hallotta meg igazán Jézus jövődőlését, ahol nemcsak szenvedésről, halálról, hanem feltámadásról is beszél.

Mielőtt a vádlottak padjára ültetnék Tamást, vegyük észre, hogy mennyire hasonlítunk rá. Többnyire mi is csak a rossz hírek meghallásában vagyunk fogékonyak. Nem véletlen, hogy az utcai rikkancsok mindig balesetek, katasztrófák hírével akarják eladni az újságot. Jól tudják ők is, hogy a jó hírekre igazán nem figyelnek oda az emberek, de egy rossz hírre rögtön felkapják a fejüket. A rémhírek futótűzként terjednek. A Jézusról szóló örömhír viszont még 2000 év alatt se tudta igazán átjárni világlagunkat.

Tamás tehát hozzánk hasonlóan nem emlékszik a "jó hírre", a feltámadás ígretére, s amikor mégis erről hall, bizonyítékokat követel. Vajon ez a magatartás nem ismerős-e megint? Mi is sokszor "szabunk feltételeket" az Istennek. Mi nem a szegek helyének megtapintását követeljük, hanem talán másféle jeleket, bizonyítékokat követelünk Istentől. Pedig Istennek nem szabhatunk feltételeket, ő annak ad kézzelfogható bizonyítékot, akinek akar.

Érdekes lenne tudni, vajon mit szoltak a tanítványok Tamás jelt követelő, kételkedő kijelentésére. Gyözködték vajon Tamást? Vitatkoztak vele, vagy talán megbotránkoztak "hitetlenségén"? Vagy belátták, hogy amiképpen őket, úgy Tamást is csak egyedül Jézus személyes jelenléte győzheti meg? Minderről nem tudósít az evan-

gélísta, mert számára igazán Jézus magatartása, cselekedete a döntő. A főszereplő ebben a történetben is Ő, és nem a tanítványok.

Térdrekenyszerítő bizonyítás

Jézus nem is várat sokat magára. Újra megjelenik, de most már olyan időpontban, amikor Tamást is a tanítványi körben látjuk. Apró, de fontos jel, hogy a Feltámadott zárt ajtón keresztül lép be tanítványai közé. Mit jelent ez? Egyrészt, hogy feltámadásával átlépett egy olyan létformába, mely már semmilyen földi korlátot nem ismer. Másrészt talán jelképes értelme is lehet a zárt ajtóknak. A leginkább bezárt ajtó sokszor éppen egy hitetlen, kételkedő, kemény szív. Ilyen volt a tanítványoké is az első igazi találkozásig a Feltámadottal, és ilyen zárt ajtó volt Tamás szíve is. De Jézus belép, középen áll, hogy tanítványai igazán rá figyelhessenek, és mindenki egyformán megérezhesse, megtapasztalhassa közelségét.

Sokat mond köszöntése is: "Békesség néktek!" Tudja, hogy most igazán erre van szüksége a tanítványok háborgó szívének. Ez a legnagyobb hiánycikk, a belső békesség, az Istennel elrendezett élet belső nyugalma. Ezzel a fenséges nyugalommal, békességgel a világ legtermészetesebb módján fordul Tamáshoz: "Nyújtsd ide a kezéd...". Honnan tudta, hogy éppen ez Tamás óhaja? Újra átélhetjük a zsoltáros élményét: "Mielőtt nyelvem a szó, Te már tudod Istenem". Isten előre ismeri gondolatainkat. Ez egyszerre félelmetes és szencziósan jó hír a számunkra. Isten akkor is ismeri szívünk szándékát, ha nem tudjuk, nem merjük vagy esetleg nem is akarjuk közölni vele! Nem csoda, hogy ez a felismerés, ez az élmény térdre kényszeríti Tamást.

Stop és start

Az angol fordítás igen jól érzeékelteti azt a fordulatot, amit ez a találkozás jelent Tamás életében: "Hagyd abba a kételkedést és kezd el a hívést!" Stop és start ez valóban, egy régi életforma feladása, és egy új elfogadása. Mindez természetesen nem megy magától, pontosabban nem megy nélkülünk. Szükséges Tamás mélyről felszakadó hitvallása: "Én Uram, és én Istenem!" Az emmausi tanítványoknál fokozatosan kezdett el derengeni, hogy ki is lehet a különös idegen, itt szinte villanásszerűen lesz világos minden Tamás számára. Nemcsak annyit igaz, amit a tanítványok mondtak, hogy Jézus feltámadott és él, hanem ami sokkal több ennél: érte, Tamásért is feltámadott, érte, Tamásért is él. Hiszen úgy tűnik, hogy szinte direkt csak érte jött el újra, hogy hitre, új életre vezesse.

Mi lesz velünk?!

Várjuk mi is a nagy élményt, a tapintható bizonyítékot? Talán egy életen át is hiába váránk, de Jézus hozzánk, kései tanítványokhoz is szól a történet végén. Tamás utódairól sem feledkezik meg. Hozzánk szól reálisan tovább mutató szava: "Boldogok, akik nem látnak és hiszenk.". Nem várhatjuk, hogy Jézus minden sóhajunkra kézzelfogható bizonyítékokkal válaszoljon. De hitünk csodálatos "érzékszervével", antennájával, ma is érezhetjük közelségét, mai életünkben is a középre áll, és igazi békességet, boldogságot ad!

Akit még egyszer szolgálatba állított

Jn 21, 1-14 /15-17/

A legreménytelenebb eset

A feltámadott Jézus három megjelenése közül ez a mostani a legizgalmasabb. Valamiféle fokozást is érezhetünk a három történet sorrendjében. Miről volt szó az emmausiaknál? Elszomorodtak, hogy Jézus ügye ilyen szomorúan zátonyra futott. Elindultak hazafelé, gondolva, hogy többet sajnos már nem találkozhatnak a Mesterrel. Ezeket a kiégett, csalódott embereket kellett visszafordítani. Ez sem volt egyszerű feladat, de ők amint felfedezték, hogy Jézus mégis él, örömmel indulnak vissza, beállnak újra a szolgálatba.

Tamás egy fokkal már nehezebb eset. Neki kevés a szó, ő kézzelfogható bizonyítékot követel, de amikor megkapja, le tud borulni, és ő is újra vállalja a tanítványi szolgálatot. A hagyomány szerint meg se állt az evangéliummal egészen Indiáig, ahol ma is élnek olyan keresztyén testvéreink, akik az apostol nyomán "Támás-keresztyéneknek" vallják magukat.

A harmadik eset, Péter esete, merőben eltér a két előzötől. Ő valóban a legreménytelenebb esetnek tűnik, természetesen Júdást leszámítva, aki eldobta magától az életet. Péter tudja, hogy Jézus feltámadott, hiszen az elsők között jut el az üres sír sokat sejtető titkához. Ott van a tanítványi körben, amikor Jézus megjelenik, és mégis mai történetünkben újra ott látjuk őt régi mesterségében, a halászháló mellett. Miért ez a visszazuhanás?

A legnagyobb csalódás

Késérű dolog, ha valakiben csalódunk, különösen is fáj, ha jó barátról, kedves rokonról derül ki, hogy nem egészen olyan, mint amilyennek képzeltük, vagy amilyennek nutatta magát. Tele van az életünk ilyen kisebb-nagyobb csalódásokkal. Úgy vélem, a legkeservesebb csalódás az, amikor önmagunkból kell kiábrándulnunk, amikor önmagunkról kell megállapítanunk, nem olyanok vagyunk, amilyenek gondoltuk vagy szerettük volna magunkat. Péter ezen a keserves, kijózanító csalódáson megy keresztül a nagycsütörtökről nagypéntekre virradó éjszakán a főpap házában. Ő a tanítványok vezéregyénisége, ő aki egyedül mert karcot rántani a Mesterért a Gecsemáné-kertben, ő aki a gyáván elmenekülő többivel szemben el meri kísérni Mesterét a kihallgatás színhelyére, éppen ő az, háromszor is kijelenti: "nem ismerem azt az embert"... Óriási zuhanás ez Péter életében, talán csak a bűnbánat őszinte könnyei mentik meg attól, hogy Júdához hasonlóan ő is az öngyilkosságba meneküljön nyomasztó bűnének terhe alól.

Péter tehát nem a Mesterben csalódik, sőt ellenkezőleg, a kasszó még csak jobban megerősíti, hogy a Mester ismeri őt a legjobban a világon, hiszen ezt is előre megmondta. Péter önmagában csalódik, és meg se fordul a fejében, hogy egy ilyen bukás után még visszatérhet a tanítványi szolgálatba. Egy út látszik járhatónak: vissza az eredeti szakmába, a kemény halászeletbe. Ott talán majd lehet felejteni, ott majd lehet "csak a szépre emlékezni". Valahogy így zárhatta le önmaga számára a Jézus-ügyet Simon Péter.

A nagy meglepetés

Jézus nem zárta le magában Simon Péter ügyét. Ezért megy Ő utána, mint igazi Jó Pásztor, aki azért is elmegy, aki már betörődött elveszettségébe. Milyen jellemző, hogy nem Ő hívhatja Pétert, nincsen számonkérés, felelősségre vonás. Utánuk megy a hétköznapi munka sűrűjébe, még a halászatban is segít nekik, hogy munkájuk ne legyen hiábavaló. De most nem a nagy halászsákmány a fontos, az igazán nagy fogás maga Simon Péter, aki újra a Mester szeretetének ellenállhatatlan vonzásába kerül. Amint rádöbben arra, hogy ki áll a parton, hogy kinek köszönhetik a nagy zsákmányt, igazi péteri lobbanékonyással vízbe veti magát, hogy minél hamarabb a Mester lábainál borulhasson le.

Mire számított Péter? Valószínű, nem volt ideje végiggondolni, hogy mit fog mondani, ha a Mester felidézi azt az ördögien sötét éjszakát. De a Mester nem is ezzel fogadja, mintha semmi sem történt volna, mintha nem is tudna a háromszoros tagadás gyalázatáról. Vagy talán mégis? Jézus csodálatos tapintattal emlékezteti Pétert a múltra: Ő is háromszor kérdez, mint ott és akkor a főpap udvarában. Ő is háromszor ugyanazt kérdezi, de itt már nem az az izgalmas, ismeri-e a Mestert, hiszen az nem sokat ér. Mi is sok mindent tudunk már Róla, mégis hányszor megtagadtuk már?! Jézus igazán mély vízre evez, amikor a legdöntőbb kérdést szegezi Péternek és most nekünk is: "Szeretsz-e engem?!"

Fogadkozás helyett szolgálatvállalás

S Péter tanult keserves bukásából, mert most már nem esküdzik, csak csöndesen vall: "Te tudod, hogy szeretlek". S ebben a vallomásban a "Te tudod" az igazi fordulat a tanítvány életében. Alkalmasságát nem önmagában látja, hanem egyedül Jézus ismeretében. Péter attól lett alkalmassá a szolgálatra, hogy rádöbbsent saját alkalmatlanságára, Jézus tőlünk se vár nagy szavakat, ígéreteket, csak hűségese ráhagyatkozást, csöndes szolgálatot. Vajon megtaláltuk-e már, hogy mi az vagy éppen ki az, akit, amit a Mester ránk akar bízni?!

Gáncs Péterné

IGEHÍRDETŐ MŰHELYEHÜSVÉT UTÁNI 6. VASÁRNAP

Ézs 44, 1-5.

I. Néhány - meditációra segítő - megállapítás

1. Deuteroézsaiás /DE/ a papok által használt vigasztaló beszéd formájában közli mondanivalóját. Ennek a beszédformának jellegzetes kifejezései: "szolgám", "kiválasztottam", "aki megsegít" és főképpen: "ne félj!". Bennük az evangélium szólal meg.

2. Az alapige két kezdő szava /"De most..."/ a perikopát a megelőző /43, 22-28/ bizonyágtételhez kapcsolja, elsősorban a 25. vershez. Míg az egész szakaszban Izráel népének és vezetőinek hűtlenségéről van szó, az említett versben Istennek az emberi magatartástól független irgalmasságáról hallunk. Isten "önmagáért" bocsátja meg népe bűnét, váratlanul és logikátlanul. Irgalmára és kegyelmére nincsen ember szerinti magyarázat.

3. Isten kegyelmes cselekedetére utal a Jákób és Izráel név váltakozása is. Jákób a csaló, a bűnös, az önmagát hangsúlyozó, Izráel az újjáteremtett, az Isten szándéka szerinti ember. DE emberképében mindkettőnek a vonásai megtalálhatók. /"Simul iustus et peccator"?/

4. A "Jesurun" név becéző forma. 5Móz 32, 15; 33, 5 és 26-ban fordul még elő. Általában a "jsr" igéből származtatják; jelentése: egyenes, derék, becsületes.

5. A teremtő Isten hatalmára és cselekedetére való utalás DE jellegzetes gondolata. Izráel népének történelmében az az Isten cselekszik, aki az élet elindítója. A következő kifejezések utalnak rá: "a te alkotód", "aki megformált". A 3. vers /...vizet árasztok a szomjas földre, patakokat a szárazra.../ a második teremtéstörténet egyik fő gondolatára emlékeztet: "...még semmiféle mezei fű sem volt a földön, és semmiféle mezei növény nem hajtott ki, mert az Őristen még nem bocsátott esőt a földre." /2Móz 2,5/. Érdemes elgondolkozni a "víz", a "száraz", a "szomjúság" és az "árasztás" szavak jelentésén! Jézus szavai is eszünkbe jutnak: "... aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik." /Jn 4,14/ Vagy: "Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék!" /Jn 7, 37/ S ahogy a "vizet árasztok a szomjas földre" után a "Lelkemet árasztom utódaidra" következik, úgy Jézus idézett szavaihoz is a Lélek elnyerésének ígérete csatlakozik.

6. Ne kerülje el figyelmünket, hogy a DE által közvetített ígéret nem a prófétai bizonyágtétel hallgatóinak, hanem azok utódainak az életében lesz valósággá. Isten népének minden nemzedéke valamit megszerezhet az utána következő nemzedék számára. Az igazi szolgálat elsősorban másokért történik.

7. DE Isten munkáját nemcsak Jákób-Izráel kiválasztásában látja, hanem a kiválasztottak bizonyágtétele révén Isten népének szaporodásában, sokasodásában is. A "kivülálló" "az URÉ vagyok!" kiáltása Jákób-Izráel nevének említésével jár együtt. Isten népének nyilván nem azzal a szándékkal kell cselekednie, hogy embereket a maga sorába kényszerítsen és "megszaporodása" által a jövődjét biztosítsa, de az Istenre figyelő, az Isten Lelkétől vezetett nép akaratlanul is missziót folytat. /"...ked-

velte őket az egész nép. Az Úr pedig napról-napra növelte a gyülekezetet az üdvözülőkkel." ApCsel 2, 47/.

8. Meditációkban nagyon segíthet Agendánknak a vasárnap jellegével kapcsolatos útmutatása: Az élő Krisztus élő gyülekezte: a földön szolgáló gyülekezet.

II. Vázlat

A.1. Az egyház akkor kerül igazán veszedelembe, amikor féltetni kezdi saját magát. Ez a félelem ugyanis arra kényszeríti, hogy önmaga felé forduljon, hogy önmagáért, csak magára való tekintettel éljen. Figyelmeztessen Bonhoeffer egy mondata: "Az egyház csak akkor egyház, ha másokért van!" Igaz, ez a "másokért való létezés" többféle, egymástól nagyon különböző módon valósulhat meg. Senki sem jogosít fel arra, hogy másoknak adjunk tanácsot, hogy mások tennivalóiról beszéljünk. Viszont szüntelenül vizsgálunk és ellenőriznünk kell saját tetteinket és szándékainkat, valamint azokat a tendenciákat, amelyek gondolkodásunkat és cselekedeteinket meghatározzák.

2. Az önmaga felé forduló egyház /gyülekezet/, keresztyén ember/ éppen azt veszíti el, amihez körömszakadtáig akar ragaszkodni: az életet. Jézus ugyanis távolmarad mindenféle önzéstől. "Kimarad" a másokért élni nem tudók életéből. Kimaradásának az egyház /a gyülekezet/, stb./ "elszáradása" a következménye. Olyanáná válik, mint a "lemetszett vessző", amely "megszárad". /Jn 15, 6/ Az önző egyházat Jézus maga választja le önmagáról. Lehet bár nagyon szép múltja, de semmit sem ígér a jövődjére. Élet-idegensége /sőt: élet-ellenessége/ taszít. "Megunttá" lesz minden, amit adni tud. Hiányoznak belőle az élet erői, mert Jézus hiányzik tetteiből.

A mai vasárnap igéjében a szabadító, a halál köteleit megoldó Isten lép elénk és az élő Krisztus élő gyülekezetévé akar teremteni minket.

B. 1. Az élő gyülekezet szüntelenül bűnbánatot gyakorol. Két hétköznapi szó adja meg önvizsgálatunk és bűneink felismerésének keretét: szárazság és szomjúság. Mi teheti "szárazzá" gyülekezetünk életét, miért száraz az igehírdetésem, miért száraz, vértelen, senkit meg nem mozdító a szolgálatom? Nyilván nem lehet más, mert önző szándékok megrontják és megerőtlenítik. Mit mondanak nekünk a szomszagos testvérek, akik máshol keresik szomjúságuk megszüntetését, akik így a mi megítélésünk szerint "futkározó atyafiak" lettek!? Elmarasztaljuk őket? Haragszunk rájuk? Ha eszünkbe jutnak, adja Isten, hogy bűnbánattal térdre essünk!

2. Az élő gyülekezet Istenben való bizalma sohasem gyengül meg. Ő sohasem bűneink mértéke szerint cselekszik velünk. Ezt bizonyítja újból és újból felcsendülő szava és hívása. Alapigazság így kezdődik: "De most..." Ezek a szavak valami régire és mégis mindig újra figyelmeztetnek: megint figyelhetünk Isten szavára és ez a figyelés, ez a Reá való hallgatás megelevenít. Annyi mindent megtett már Isten értünk. Bocsánatával, igéjével, szentségeivel olyan sokszor segített már rajtunk. Ő nem a halál állapotába akar belemerevíteni minket, hanem ki akar és ki tud szabadítani abból. Igéjében szinte kérlel: vegyük észre, hogy milyen forró vággyal akar tulajdonaként megtartani. Most is az Ővéi vagyunk, szabad döntése alapján. Minket szólítgat: "szolgám", "kiválasztottam". Bizalomra bátorít,

hallgassunk rá. Más megoldás és segítség nincsen számunkra.

3. Az élő gyülekezet mindig nyitott Isten felé. Igent mond arra, amit Isten tenni akar vele. Alapigénkre figyelve észre kell vennünk, hogy Isten most semmi mást nem vár tőlünk, csak elfogadást. Egyedül ő cselekszik, az élet vizét árasztja száradó, halódó életünkbe. Jézustól tudjuk, hogy ez a víz a Lélek újjáteremtő munkáját jelképezi. Ne építsünk gátat áradása útjába! Szolgáltassunk ki neki mindent, ami "szárazság" életünkben! Képmutatón vagy reménytelenül ne zárkózzunk be előtte! Merjünk, és tudjunk elfogadni, merjünk koldusok lenni!

4. Az élő gyülekezet szüntelenül áldozatra adja magát. Önfeláldozásból él. Gondolatainkban ez a kettő ellentmond egymásnak, Isten gondolkodásában azonban nem. Jézus feláldozta magát és ezt a magatartást kívánja övéitől is. Isten Jézus feláldozásával igazolta és helyeselte Fia magatartását. Jézus Isten Szolgájaként jár előttünk, és mi, ha követjük Őt, nem kereshetünk más utat. Jézus "mögött" nincs helye az önzésnek. Ott csak szolgálatkészség, szeretet, figyelmesség jellemezheti életünket. Megtörténhet, hogy Urunk "emberhalásként" is felhasznál, de ez sem értünk, hanem a "másik" érdekében történik. Nekünk annyi a dolgunk, hogy a szolgálat szándékával éljünk Földünkön, minden egyéb az Istenre tartozik.

C. A mai vasárnap arra a helyzetre emlékeztet, amikor Jézus tanítványai magukat féltve "felmentek a felső szobába". Azt azonban ne hallgassuk el, hogy ott "valamennyien egy szívvel és egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban..." /ApCsel 1,14/ Ezekben a napokban mi is mondjuk el a bűnbánat, a bizalom, az Isten felé történő nyitás és önmagunk odaszánásának imádságait! Igéretünk van arra, hogy nem fordít háttal nekünk Isten, hanem kiárasztja szárazságunkba életet teremtő Lelkét.

Bohus Imre

PÜNKÖSD ÜNNEPE

Lk 11, 9-13

Perikopa-rendünkben ez a főcím foglalja össze a két pünkösdi ünnepet: a Szentlélek egyháza.

Máté 7, 7-11-ben ugyancsak szerepel ez a szövegrész, a hegyi beszéd részeként. Utalni szeretnék Pröhlre: Lukács evangéliuma c. írásmagyarázatára.

Lukács szerkesztői tevékenysége textusunkat Jézus imádkozni tanító tevékenysége összefüggésébe kapcsolja. Erre utal Lukács 11, 1-8-ig, de még mai igénket bevezető 9. vers is. Jézus az imádságra biztat. Biztatásának különös nyomatékot ad azzal a hármassal, ami a 9. versben található. Kérjetekek - keressetek - zörgessetek. További fokozás a szópárok másik oldala: adatik - találtak - megnyittatik, ami Isten válaszára, imádságunk meghallgatására utal. Nincs azonban pontosan benne a kérés tárgya, amit kérünk, mégis az egész igeszakasz felépítése céltudatosan visz a befejezés felé, ahol a Szentlélek kérése található. Jézus nyomatékos biztatása nyilván erre a t ö b b - r e irányul.

Elgondolkodtató Jézus kettős hasonlata. A hal és a kígyó bizonyos értelemben külsőleg hasonlíthatnak egymásra, a tojás és az összegömbölyödött skorpió szintén, de lényegük szerint, tartalmuk szerint nagyon nagy a különbség közöttük. A gonosz ember sem képes ezt ellenkezőre fordítani, hát még az Isten mennyire nem teszi, hiszen mennyei édesatyja, aki szeret minket.

Textusunk záró mondata: ad Szentlelket azoknak, akik kérik tőle, világos utalás a kontextusra: Csel 2, 1-13. Ez a lélek újítja meg a tanítványokat, elesettségükből, bátoratlanságukból felemeli és megerősíti őket, gyülekezetet gyűjt, embereket szólít meg, hitet ébreszt, közösséget hoz létre. Ez a Lélek az igazság, a szeretet, a reménység lelke, ezt kérje a hívő és ezt bizonyosan meg is kapja. Ezért hangzik a biztatás: ad az Isten Szentlelket, ha kéritek. Ő imádságot meghallgató Isten.

A kontextus még két vonatkozásban konkretizálja a Lélek gyümölcsét az egyházban. Az egyház problémája mindenkor, hogy megértsék az emberek, hogyan jusson el bizonyágtevése az emberek értelméig. Sokszor úgy tetszik, mintha más "nyelven" beszélne. Ennek titka a Lélek, amikor mindenki a maga nyelvén érti az igét.

A másik kérdés, hogyan álljon az emberek elé, hogyan lépjen ki a maga külön világából és szólaljon meg a sokadalomban. Hogyan legyen maivá. Ennek is a Lélek a nyitja.

Meditáció

Az egyházi életnek mindig visszatérő gondja, hogy tevékenységében sok az emberi erőfeszítés és ennek ellenére, sok-sok jó igyekezet ellenére nem úgy mennek a dolgok, amint szeretnénk. Ássuk sok fáradtsággal a medret, de Isten Lelke nem akar befolyni. Sok lelkész gondja ez a gyülekezeteinkben. Ebben igazán egyek vagyunk fiatalok és idősebbek. Nem ment meg sem rutin, sem gazdag élettapasztalat. Gondolom, sokan, akik ezt olvassák szívükben csendes igent mondanak. Vannak jó napjaink, de máskor erőtlén és üresen kong a bizonyágtevésünk. A Lelkipásztornban mennyi jó gondolat, sziporkázó ötlet van és mégis valami néktek kell, hogy "életté remegjen bennünk az ige: kegyelem néktek és békesség." /Az én lelkipásztorom. Reményik Sándor verse./ Ez a nyomorúságunk még szorongatóbb Pünkösdkor. Szeretnénk, úgy nyelveken szólni, hogy szép magyar nyelven prédikáljunk és a gyülekezet Isten Lelkétől megérintetten úgy menjen haza, mint akiket úgy ragadott meg az erő Lelke, hogy az ige, itt és most szólalt meg és betöltötte a szíveket örömmel.

1. Aki ebből valamit megértett, akinek a szívében Isten felszította ezt a vágyódást, hiányérzetet, az kérjen, keresen, zörgessen. A Lélek ínségében, felfokozott intenzitással, az ne engedje meglankadni ezt a keresést, küzdjön érte, megújuló akarással. Ne törődjön bele, hogy hiányzik ez az erő, sem lelkész, sem gyülekezet. Aki ezt a hiányt érzi, imádkozzon érte, zörgessen Isten ajtaján, Ő tudja csak áttörni a szíveket Lelkével.

2. Tehetjük ezt abban a bizodalomban, hogy ez Isten útja, az Ő akarata, Ő maga biztatott erre, és ígéri ebben a meghallgatást. Ez az út nem kilátástalan, nem a naívak vagy éppen teológiailag képzetlenek útja. Erre a kérésre éppen a legjobban felkészült, a teológia fegyverzetében küzdő embernek van szük-

sége, hogy megéledjen az ige.

3. Olyan bizodalmas hit tudja elfogadni Istentől a Lelket, amelyik őt Jézusban Atyának ismerte meg, és bízik is a menyeyei Atya gondoskodó ajándékában. Aki tudja, hogy Lélek nélkül nem tudunk megállni, tanúskodni e világban, mert erőtlén emberi dadogás a bizonyágtételünk, Nélküle erőtlén az egyház. Erőtlén a konfirmációi szolgálatunk, a beszélgetéseinkben sok az üresjárat, az időnk kihasználásában bénít a fáradtság és csak Isten Lelke tud lendíteni, hajtani.

4. Kicsendül igéinkből egy nagy örömhír. Isten olyan jó Atya, aki készséggel, örömmel kész is adni Lelkét. Aki kéri, annak Pünkösödöt ad, ahol az esengő imádságra, könyörgésre: Jövel Szentlélek Úristen, amikor Néki tetszik, megzendül a szív, és van megújult Lélekkel megáldott szolgálat. Van Pünkösöd!

Sólyom Károly

PÜNKÖSD 2. ÜNNEPE

Lk 12, 32-34

Az alapige megértéséhez

Alapigénket a megelőző szakasz figyelembevételével kell értelmeznünk. Mt 6, 25-33-mal sok rokonságot, illetve megegyezést mutat. Jézus tanítványait a földi javakhoz való helyes viszonyra tanítja. Anyagi javainkra vonatkozóan is ez a helyes sorrend: "Keressétek az ő országát, és ezek is megadotnak nektek" /31. vers/. Súlyos tévedés az olyan szemlélet, amely az anyagi javak megszerzését teszi az ember élete főcéljává, de az is hamis szemlélet, ha valaki úgy értelmezi Jézus szavait, hogy a "másvilág" felé akarja Jézus fordítani az övéit. Jézus arra tanít, hogy csak az mehet be Isten országába, aki a földi életében, itt ebben a világban igyekszik Isten akaratát megvalósítani.

Pünkösöd 2. ünnepére kijelölt ige megértéséhez ez a bevezetés azért szükséges, hogy tisztában legyünk az ige irányvonalával. Sajátosan lukácsi szövegezés alapigénk első nagy biztatást tartalmazó mondata: "Ne félj, kicsiny nyáj, mert úgy látta jónak Atyádat, hogy nektek adja az országot!" Tulajdonképpen ez azt jelenti, hogy Isten országa, annak igazsága, maga a Lélek is Isten meg nem érdemelt ajándéka az egyén, valamint a gyülekezet közössége számára. Találón fejezi ki a német nyelv egy szójátékkal Isten országának megvalósulását és a Lélek kiáradását, amikor ezt mondja: Gabe = ajándék Isten részéről, Aufgabe = feladat az ember számára. Pünkösdi igehirdetésről lévén szó, ezért nem is erőltetett az a tény, hogy maga Isten Lelke jelenti meg a tanítványoknak az ő országa titkait. "Basilea tou theou" = kifejezés központi fogalom a szinoptikus evangéliumokban. Isten uralma, királysága ott valósul meg, ahol Krisztus szeretete uralkodik, ahol ő irányítja a szíveket, ahol a nyáj tudja, hogy Jézus Krisztus a pásztora. A vele való állandó kapcsolat, teljes életközösség nem lehet "rövidzárlatos", mert akkor Krisztus élő ereje és hatalma hiánycikként jelentkezik a gyülekezetben.

33. vers értelmezésénél arra kell figyelni, hogy Krisztus "követőinek nem az a feladata, hogy magukhoz ragadják a világ

minden gazdagságát, hatalmát, hanem az, hogy adjanak, segítsenek". /v.ö. Pröhle: Lukács evangéliuma 212. o./ Jézus sajátos, a rabbinizmusból ismert gondolatmenettel szemlélteti, hogy az adakozás az a lehetőség, amellyel át lehet váltóztatni a mulandó földi javakat örök, elmúlhatatlan kincsekké. Hiszen Jézus etikája szerint az áldozatos szeretet gyakorlása és annak mindennapi megvalósítása a keresztyén élet főcélja. A krisztusi életvitel, a krisztusi életstílus megélése.

34. vers "Mert ahol a ti kincsetek van, ott lesz a ti szívetek is". Ez azt jelenti, hogy a hit próbaköve mindig az, hogy mit tart az életben legfontosabbnak az ember. Igazi hittől elválaszthatatlan a szolgáló szeretet gyakorlása. Ahol áldozatkészség, önzetlenség, önmagáról való lemondás nincs a másik embertestvér javára, ott a szív, az önzés, anyagiak beárványozására teszi a hangsúlyt és ezzel el is árulja magát és lelkiében való nagy szegénységét, nyomorúságát.

Jézus azért hangsúlyozza az embertársak iránti felelősség mindennapi megélését és gyakorlását, mert jól ismerte korának problémáit. Azért hívja fel kortársainak figyelmét az alamizsnálkodásra. A mi korunk az emberi élet nyomorúságainak tüneti kezelése helyett a megsegítés újabb, nagyobb távlatait állítja szemünk elé. Már Luther is tovább vitte a jézusi megsegítés gondolatát, amikor azt fejtegette, hogy az alamizsnálkodás a munkaképes ember emberi méltóságát sérti. Azért arra kell törekedni, hogy ki ki kapjon munkát, és a becsülettel elvégzett munkáért tisztességes bért. Mai világunkban ez a kérdés sokkal égetőbben és nagyobb dimenzióban vetődik fel. Embermilliók életének alapvető kérdéséről van szó. A munkalehetőség már nem oldható meg egyéni módon. Az egész emberiségre tekintő, és átfogó tervekre van szükség. Krisztus követőinek a mai világunkban a személyes segítségnyújtás mellett olyan társadalmi és gazdasági rendért kell fáradozniuk, amely a mainál sokkal jobban biztosítja az emberiség nagy családja részére az emberhez méltó életet.

Gondolatok az igehirdetéshez /meditáció/

Igen lényeges szempont, hogy Pünkösöd 2. ünnepén kell megszólaltatnunk ennek az igének üzenetét. A két ünnep első napja a Szentlélek ajándékát állítja homloktérbe, a második nap pedig a Lélek gyümölcseit mutatja fel és aktív, engedelmes szolgálatra indítja a hívő keresztyént, a gyülekezetet és az egész egyházat. Mai alapigénk tulajdonképpen Pünkösöd mindkét ünnepének a jellegét magában foglalja.

1. A Léle k ajándéka Isten országának felismerése, és annak javaiban való részese dé s. Ez a jézusi mondat: "Ne félj, kicsiny nyáj, mert úgy látta jónak Atyátok, hogy nektek adja az országot" jelenti tulajdonképpen a Szentlélek ajándékát. Megajándékoz a mi mennyei Atyánk az ő országának, uralmának javaival. Megajándékoz azzal a lehetőséggel, Lelke vezetésével, hogy mindazt, amit Jézus által érettünk tett, felfoghassuk. Isten Lelke tudja ráhangolni szíveinket Jézus "hullámhosszára" és így leszünk képesek arra, hogy vegyük, mintegy készüléssel, szívünkkel Isten országának adását, kisugárzását a szeretet hullámhosszán. Isten uralmának reprezentánsa, Jézus Krisztus, pedig a Lélek által teremt közösséget, épít be mind-

annyiunkat a "felülről való születés" csodája által az ő testébe, az anyaszentegyházba. Ahol a Jézussal való belső, állandó mindennapi kapcsolat megromlott, ott a Lélek sem tud működni, mert a "vevőkészülék" az emberi szív, zárlatos. A Lélek csodálatos munkája, hogy helyre tudja állítani a megromlott kapcsolatot és felismerteti velünk, hogy mi Krisztus nyájának tagjai vagyunk és ő a mi pásztorunk.

2. Isten Lelke indít minket áldozatos, szolgáló, embertársakat segítő életfolytatásra. Aki vette a Lélek ajándékát, megkapta bűnei bocsánatát, azt az Atya és Fiú Lelke vezérli és indítja új életben való járásra. Mindenek előtt az anyagi javaink helyes értékelésére tanít. Krisztus követője nem az anyagi javak megszerzését tartja életének főcéljának, hanem helyesen értelmezi Jézus szavát: "Keresetek az ő országát, és ezek is megadatnak néktek". A Lélek érteti meg, hogy nem arról van itt szó, hogy a földi élet realitásai elől a "másvilágba" meneküljünk, hanem azt mondja Jézus övéinek, hogy csak az mehet be az ő országába, aki a földi életben, itt és most igyekszik a szeretet nagy parancsolatát gyakorlati módon megvalósítani és azon fáradozik, hogy az emberi méltóság megőrzése, munka és a megélhetés lehetősége minden ember számára biztosíttassék. Az egyháznak és az egyes keresztyén embernek nem lehet az életcélja, hogy a világ minden gazdagságát, hatalmát magához ragadja, hanem, hogy adakozó és segítőkéssz legyen, mert ő is megajándékozott. Éles kritika ez a ma egyre jobban elharapodzó életszemlélet felett. Nagyon sok olyan ember van, sajnos gyülekezeti tagjaink között is, aki csak az anyagi javak megszerzését tartja életének fő célkitűzésének. Önző, bezárkózó, és szívtelen "bálványimádóvá" változik és elfelejti azt a lehetőséget, amelyre Jézus utal ebben az igében is, hogy a jószívű adakozás, segítőkésszég egy lehetőség, amellyel a mulandó földi javakat át lehet változtatni örök, elmúlhatatlan kincsekké. Jézus etikája, a krisztusi életvitel nem egyéb, mint az áldozatos, önzetlen szeretet gyakorlása.

3. A Szentlélek által megvilágosított értelem ismeri fel a nagyobb távlatokat. Isten Lelke ébreszti fel az embertársak iránti felelősség gyakorlására a gyülekezetet, egyházat, sőt a világ keresztyénységét is. Jézus a maga korában tanítványai figyelmét az alamizsnálkodás gyakorlatára, mint a lehetséges segítség egyik formájára, hívta fel. A mi korunk emberi nyomorúságainak tüneti kezelése helyett az ige nagyobb távlatokra irányítja tekintetünket. Emberhez méltó élet, munkalehetőség ma már nem oldható meg egyéni módon. Isten Lelke arra hívja fel az egyházak figyelmét, hogy a mai világunkban a személyes segítségnyújtás mellett szükséges egy olyan társadalmi és gazdasági rendért fáradozni, amely a mainál sokkal jobban biztosítja a föld népei számára az emberhez méltó életet és a tisztességes megélhetést. Nagyon erős kritika adódik ebből az igéből a fehér ember, az úgynevezett "keresztyén világ" felé. Földünk anyagi javainak négyötöd része éppen ezeknek a kezében koncentrálódik. Lehetséges így az anyagi javak igazságos elosztása? A tragédia az, hogy a gazdagok egyre gazdagabbakká és a szegény, kizsákmányolt népek egyre szegényebbé válnak. Hol érvenyesül akkor az embertárs iránti felelősség és szeretet? Ezek

a kérdések dörömbölnek az egyházak kapuin is. Ezeket kikerülni nem lehet. Hiszen a Lélek minden hívő embert felelőssé tesz népe és az emberiség nagy családjá iránt is.

Garami Lajos

SZENTHÁROMSÁG VASÁRNAPJA

Ef 3, 8-12

Összefoglaló megjegyzések

Pál fogalmazása nem egyszerű és mondanivalójának értése nem magától értetődő. Ha azonban nem takarékoskodunk a fáradsággal és vállaljuk az apostol mondataival és szavaival való beszélgetést, feltárulkozik előttünk bizonyágtétele mélysége és magassága, azaz gazdag és időszerű üzenet ajándékával bízta.

8. v. Pál - soha nem felejtve megtérése előtti magatartását - a saját kicsiségének hangsúlyozásával a kegyelem nagyságát domborítja ki. Így zárja ki eleve, hogy valaki Krisztus helyett öfeléje forduljon magasztalással vagy az Úr helyett öhozzá kötődjék. A prédikátorok örök leckéjét ne feledjük el újra megtanulni! - De az a Krisztustól származó magaslát is nyilván jelen volt szívében és bizonyágtételében, hogy a kicsiké a menynek országa. Ugyanakkor világos jeladás Pál példája arra is, hogy az evangélium hirdetésének alapja is meg tartalma is a kegyelem. Még közelebről és még világosabban: Isten Krisztusban igaz és folyamatos emberszeretete. Soha ne feledjük, sőt mindig tanítsuk, hogy az evangélium hirdetése önmagában is kegyelem, de amit eljuttat emberszívekbe, az méginkább kegyelem.

9. v. Isten szívében, tervében kezdettől fogva ott volt a Krisztus személyéhez, munkájához, áldozatához kötött megváltás, mégpedig kozmikus távlatával. Ennek világos, egyszerű, könnyen érthető meghirdetése a rendeltetése Pál valamennyi szolgálatainak. Az Úr Krisztus megbízása alapján, mert ebben az ügyben nincs magánvállalkozás akkor sem, ha az örömhír továbbadása általános keresztyén kötelesség. A szabályos elhívás és elküldés kezdettől fogva érvényben volt és érvényben van.

10. v. Isten eget-földet átfogó szeretetének meghirdetésére ugyanis végső soron az egyház hivatott és küldetett. Azért Pál szolgálatának nem csupán valamilyen egyház létrejötte a célja, hanem igaz távlatában az örömhírral szolgáló egyház. Ma is ropant időszerű: Nem elég, sőt nagyon kevés, ha egy gyülekezet csupán a számok bővületéig jut el, de kifelé és mások felé nem törleszti adósságát rendszeresen. Tehát adós marad az örömhírel és annak hitelesítésével, a szeretet, a diakónia cselekedeteivel. - Az egyház hiteles bizonyágtétele valóságosan és nemcsak jelképesen köti össze Isten látható világát a még láthatatlannal. Nemcsak a földön, a mennyben is szenzáció az, ha az evangélium hatalmába keríti az emberszíveket!

11. v. Ami Isten szívében és tervében már kezdettől fogva valóság volt, azt a földön is valósággá tette a Krisztusban. Sőt hozzáférhetővé is tette, távlatában a világ, közvetlenül az egyház számára és általa.

12. v. Krisztusban nyerjük el ugyanis azt a félelem-mentes nyíltságot, a hit bizodalját, vagy bizodalmas hitet, amelyik odabátorít ismételtén és folyamatosan Isten elé.

Néhány mondatot külön is szólok az "Isten sokféle bölcsessége" kifejezésről. Úgy látom, többet mond a sokféle jelentés-nél az eredeti szó sokrétű, sokszoros jelentése a páratlanul gazdag isteni bölcsesség megközelítése céljából. Legátfogóbb jelentésében Isten Jézus Krisztusban igaz, megváltó szeretetét, csorbítatlan szeretetét ajándékozta nekünk Isten páratlan bölcsessége. Együttal azt az utat-módot is kifejezi, ahogyan eljuttatja emberekhez és megtapasztaltatja emberekkel szeretetét. Gondolhatunk a bölcsesség Lelkére is, aki hatalmas ajándéka Józsuének /5Móz 34, 9/, a Messiásnak /Ézs 11, 2/, a keresztyén híveknek /Ef 1, 17/. Az alapige üzenetét ugyanis Szentháromság vasárnapján kell meghírdetnünk!

Bátorodjunk és bátorítsunk Istenünkhöz

Biztosra veszem, hogy alapigénknek ma ez az Isten elé bátorítás a legfontosabb mondanivalója. Azt is tudom ugyanakkor, hogy nem az egyetlen mondanivalója. Mindenképpen olyan szempont azonban, amelyik témává téve a legfontosabb üzenetek meghirdetésére segíthet mindenkit, akinek feladatul és osztályrészül jut alapigénk prédikálása. Valóban nagyon fontos az Istenünkhöz való odabátorodásunk? Napjainkban mindennél sürgősebb és fontosabb! Miért? - Azért, mert ez az alapja keresztyén hitünknek és életünknek. Csak így éljük meg, így tapasztaljuk meg egyetlen Istenünket Atyánknak, Urunknak, testvérünknek, ismeretnek és minden jóra vezérlő Léleknek. Csak így lehetünk a ránbízottak, az embertársak számára Istenünkhöz bátorítók. Szóval, tettel, szeretettel, áldozattal, jó példával.

1. Bátorodjunk és bátorítsunk Istenhez, mert szeretete mérhetetlen gazdagságot mindenkinék szánja! Ebben a mondatban két dolog hangsúlyos. Az, amit odaszán Isten, és az, hogy mindenkinek szánja azt. Isten nem akármit, valamiből valamicskét szán az emberiségnek, hanem teljes szeretetét. A teljes szeretete pedig maga Jézus Krisztus. Amit benne adott, amit általa véghezvitt, amit ma tesz az emberiségért folyamatosan, az aligha szorítható csak az egyház kereteibe, és semmiképpen sem sajtátható ki általa. Ma alighanem még jobban, mint valaha, figyelniünk kell Isten Krisztusban igaz szeretetének világtávlátára! Isten mindenkinek szóló jósága meg kell növelje az egyház felelősségét. Az egész embervilágért! Ez a körülmény egyúttal azt is sürgeti, hogy a szétszakadt egyház részei egymáshoz is lépjenek közelebb! Azzal a céllal főként, hogy együtt lépjenek az egész emberiségért. Az emberiség üdvéért, de attól elválaszthatatlanul a földi lét igazságáért és gyógyulásáért is. Csak az egész embert felvállaló misszió hitelesíti Istenünkhöz bátorodásunkat és csak az bátoríthat másokat is Ohozzá. De az egyetlen Istenhez bátorodás illúzióját mellőzzük!

2. Bátorodjunk és bátorítsunk Istenhez, mert ő a teremtőnk, Atyánk és megváltónk. Többet gondoljunk Luther egyszerű és nagyszerű bizonyosságtételére: Hiszem, hogy Isten teremtett engem minden teremtménnyel együtt! A legegye-

temesebb üzenetről, evangéliumról van szó, amikor Istent mindennek teremőjének, közös Atyánknak, a Krisztusban közös megváltónknak valljuk és hirdetjük. Ez akkor is egyetemlegesen igaz, ha tudjuk azt is, hogy a kisebbség hiszi és vallja így. Minket keresztyéneket arra a kettős igazságra döbbsent rá, hogy mindahányan összetartozunk Istennel és cáfolhatatlanul összetartozunk egymással. Ezen nem változathat senki és semmi. Mindentől és mindenkitől függetlenül így igazi! Akik azonban ezt tudják, azok bátorodjanak Istenhez azokért is, akik erről nem tudnak és nem is akarnak tudni. Többet jelentsen ez a közbenjáró imádságnál is! Aki másokért bátorodik Isten elé, az szólni, tenni, menni, áldozat hozni is kész másokért. Bár nem ez a közvetlen cél, mégis egyúttal ez is Istenhez bátorítás.

3. B á t o r o d j u n k é s b á t o r í t s u n k I s t e n h e z , m e r t a h o l e z t ö r t é n i k , o t t b i z o n y o s a n é s h a t h a t ó s a n b e s e g í t a L é l e k ! Világossá és ismertté teszi sorozatosan Isten jóságát. Mindazt, amire eleink már messze előttünk építettek. Az első században éppenúgy, mint a 16-ban, és azóta szüntelenül. Ha akár a legnagyobb, akár a legkisebb kísérelné meg, hogy pótolja a Lélek csodáját, csak a kudarcig juthatna. Amíg a Lélek nem tárja fel Isten kilétét, amíg nem fedi fel meleg szívét, igazi szándékát és sokféle ajándékát, addig nem tudunk élni belőle és vele. Isten bölcsessége tulajdonképpen a Léleknek abban a csodájában valóság számunkra, amellyel tapasztalattá teszi szeretetét, és megismerteti sokféle ajándékát. Mindazt, amivel gazdaggá teszi földi életünket, amivel áldottá és áldássá tesz az úton végig. Továbbá bizonyossá teszi szíveinkben a végső beteljesedést, az üdvösséget. Bátorodjunk eléje 1985-ben is azzal a szent bizonyossággal, hogy nagyhatalomként munkálkodik a Lélek. Több felelősséggel bátorítsunk másokat is erre, mert azokra nézve is nagyhatalom a Lélek.

4. B á t o r o d j u n k é s b á t o r í t s u n k I s t e n h e z , h o g y l e g y e n e g y h á z é s a z r e n d s z e r e s e n é s r e n d e s e n t e g y e a d o l g á t ! Világunkban különösen fontos tudniok az egyes keresztyéneknek, a gyülekezeteknek, a közegyháznak, az egyház egészének, hogy adósok Isten szeretetével. A törlesztést rajtuk kéri számon. Küldetését az egyes és az egész soha nem háríthatja másra. Bizony nem könnyen tanulta meg ezt a mi egyházunk is a felszabadulás után. Pedig az egyháznak többlete van Isten szeretetének ismeretével és bizonyosságával. Akik többet kaptak, azoktól többet kíván. Többlete kötelezi az evangélium hirdetésére és a diakóniára a legtágabb értelemben. Tehát nem arra, hogy kérkedjék a saját háza táján kibővelkedett eleganciájával. Nem arra, hogy adatait lobogtassa mások előtt és kitűzze "undok álszerénységgel leplezett szerénységgel" a medáliákat önmagának, hanem arra kötelezett, hogy hitelesen és idejében tanúskodjék Isten határtalan szeretetéről. A másutt-valóknak és a kívül-valóknak, a messze-valóknak, a valóban vigasztalásra és segítség-re szorulóknak. A csak befelé és önmagának élő egyház torzképe az egyháznak.

Tagok, hívő egyháztagok, férfiak, nők, öregek, java-korbeli-ek, fiatalok kellene ahhoz, hogy Istenünkhöz bátorodjunk az

egyházért! Az egyház hitét és küldetését vállaló egyesekért, családokért, falusi és városi gyülekezetekért. Olyanokért, akik hiteles bizonyoságtétellel, hűséggel, becsülettel, megbízhatósággal, a szeretet áldozatával bátorítanak másokat Istenünkhöz!

Szabó Gyula

SENTHÁROMSÁG UTÁNI 1. VASÁRNAP

Ézs 42, 18-21

Az alapigérő

Noha az igehirdetés alapjául kijelölt ujjszakasz csak 4 vers a 42. fejezethől, érdemes, sőt szükséges az egész fejezetet végig olvasni, s így, az egész 42. rész összefüggésében megkeresni a kijelölt szakasz üzenetét.

Az első "Ebed Jahve" éneket találjuk a fejezet elején. A csöndes könyörülő Szolgáról olvasunk, aki a megrepedt nádat nem törri össze és a füstolgo mécseset nem oltja el. Az Atya lelke benne van, gyönyörűséget szerez az Úrnak, mert feladatát maradéktalanul ellátja. Megnyitja a vakok szemeit, a börtönből kiharossa a foglyokat, a sötétségből világosságra vezet.

Minderre válaszként költői szépségű himnuszban magasztalja az Urat a próféta a 10. verstől. Az egész földet öröménekre, dicsőítésre hívja, közeliak, távoliak egyként ujjongjanak. Mindenek előtt a babiloni fogságban élő, letargiába, csüggedésbe, reménytelenségbe fásult Izráelhez szól. Nekik kellene elhagyni a panaszt és a keserűséget, mert jön a szabadulás. Hős harcosként maga az Úr jön - mint ahogy addig is többször megtette már választottaiért, pl: 5Móz 1, 30 -, hogy bebizonyítsa erejét és hatalmát a bálványokkal szemben.

Ezek után következik az igehirdetési alapige, az Úr panasza népe ellen. Ajánlatos minnél többféle fordítást, idegennyelvű Bibliát elolvasni, mert viszonylag nagy fordításbeli különbségek tapasztalhatók, s ezek megtermékenyítően hathatnak. A fordításbeli különbségek ellenére is egyértelmű, hogy az igében szereplő szolga Izráel vak és süket népét jelenti. Ez a szolga, ellentétben az "Ebed Jahve" éneken megismert Szolgálal, képtelen ellátni feladatát. Vaksága, süketése elzárta az Úrtól, akinek csodálatos cselekedeteit nem értette, utait nem látta meg, szavát, igéjét nem hallotta meg. Meddő és haszontalan. Süketiségénél, vakságánál nincsen nagyobb, másoknak előbb nyílna fel fülük, szemük, mint Izráelnek, akit szolgálának választott az Úr. /Mt 11, 20-24/ Alkalmatlanságuk bajba, nyomorúságba sodorta őket, alkalmatlanságuk gátja, de nem meghiusítója lett Isten szándékai megvalósulásának.

Az igehirdetéshez

1. Nekem szóltál, Uram?

Az ítéelő szavak hallatára nyomban működésbe lép, legtöbbször nem is tudatosan védekezőrendszerünk, "lelki immunrendszerünk"; nem is rólad van szó. Eszünkbe villannak az általunk nagyon is

jól ismert emberek, nyilvánvaló, "ordító" bűneikkel, akikre testreszabottan illik az Úr beszéde. Védekező rendszerünknek könnyű dolga van, mert az ige páratlan élességgel leplez le, másrészt bő választékban vesznek körül minket emberek, rokonok, közeli, távoli családtagok, szomszédok, munkatársak és főnökök, más felekezeti, vagy saját egyházunkhoz tartozó gyülekezetek, egyházak. Órájuk gondolni kézenfekvő, kényelmes megoldás, sima ügy. De nagyon hálás is, hiszen mások hibáinak, bűneinek sötét hátterén még szebben és megnyugtatóbban világítanak erényeink, igazságaink, hitbéli tisztánlátásunk. Nem vagyunk vakok és süketek személyes életünkben, mert tudjuk, hogy jó az Úr, tőle kaptuk az életünket, javainkat. Olvassuk talán napról-napra az igét, vasárnapról-vasárnapra hallgatjuk az ige hirdetést. Ő tartotta meg és tartja meg gyülekezetünket, egyházunkat, Ő adott lehetőséget az LVSZ Budapesti Nagygyűlésének megrendezésére is. Látom Isten cselekedeteit, hallgatom igéjét. Vitakozhatunk-e az Úrral? Szembeszállhatunk-e ítéletével? Kivonhatjuk-e magunkat, bármilyen indokkal is ítéletének érvénye alól?

2. Nekem szóltál Uram!

Csak akkor kerülhet a fenti mondat végére kérdőjel helyett a felkiáltójel, hogyha elfogadom, ha hiszem és vallom: Istennek gyermeke vagyok. Vagy ahogyan az ézsaiási ige nevez: az Úr szolgálja. Ha ez nem frázis, kegyes beszéd, hanem valóság, minden következményével együtt. Ekkor eltűnik látóhatárunkról a másik ember, vagy közösség bűne, eltűnnek saját erényeink, még-ha valóságosak is. Isten leleplező igéje elé magunknak kell odaállni a védekezés szándéka nélkül. Hálás téma a zsidó nép vak-ságát ecsetelni, illusztrációra az egész Ószövetség felhasználható, de erre egy szót sem szabad fordítani. Nekünk, ma élő evangélikusoknak is van mit meglátnunk, bevallanunk. Bűneinket életünk szavak nélküli prédikációjában, példaadásunk esetleges, nem egyértelmű voltában. Bűneinket a ránk bízott drága kincs továbbadásában: az evangéliumnak sokszor csak kötelességből való hirdetésében, máskor éppen elhallgatásában vagyunk bűnösök. Meg kell látnunk közvetlen családtagjaink ellen elkövetett bűneinket, de azokat is, amelyeket "csak idegenek" ellen vétettünk. A gyülekezet elé vihető példák keresése minden lelkésztestvér harca lesz.

3. "Nyisd meg a vakok szemeit"

Isten szigorú igéje minket mint szolgákat szólít meg, és mint szolgákat ítél meg. Az ítélet elmarasztaló, nem feleltünk meg, hiszen nem szolgáltunk úgy és annyit, mint elhívásunk szerint kellett volna. Vakságunk és süketségünk abban nyilvánult meg, hogy Jézus Krisztust nem láttuk, nem hallottuk, nem követtük a szolgálat útján. Őt küldte az Atya a világ üdvösségére, javára, szolgálatára, gyógyítására. Gyógyulására vakoknak, süketeknek! Ezért lehet, sőt kell ítélő szavának súly alatt is örülnünk, hiszen megítélésünk - Urunk kegyelme által - gyógyulásunkká lehet. Sohasem a vakság, a süketség az igazi katasztrófa a keresztyén ember életében, hanem ha ezt nem vállalja be. Ha nem vállalja az ítéletet, ha önmaga megmentője akar lenni. "Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök, mivel azonban most azt mondtátok, látunk, megmarad a

bűnösök! /Jn 9, 41/ Milyen öröm Jézusnak ezt a mondatát hallanunk! S milyen jó tudnunk Bartimeusról, meg a többiekről, akik számára valóság lett a kegyelem. A mi alkalmazatlanságunk is csak Jézusban oldódik fel, őbenne van egyedül megújulásunk. Higgyük, hívjuk, kiáltunk, kérjük, adja vissza, vagy adja meg a látásunkat, nyissa meg a fülünket. Szabadítson meg a bűn nyomasztó, megbéklyózó, nyomorító hatalmából. Kérjük tőle az istenfiúság örömét, szabadságát, erejét, életformáját. Ő bátorított, biztatott a kérésre, s ígerte a meghallgatást. Hiszen a bennünket a kereszthalálra menően szerető Jézus egyetlen egyet sem akar elveszíteni a rábízottak közül. Mi pedig az övéi vagyunk, szolgálatai Isten aratásában. S éppen mert olyan sok az aratnivaló, és a munkás kevés, ezért nem mond le senkiről sem. Mindannyiunk felé megújító szándékkal közelít. S mindazok, akik tudják, hogy erre szükségük van, akik nem állnak ellene, akik fenntartások nélkül kiszolgáltatják magukat Jézus Krisztus kezébe, átélői lesznek az ő erejének.

4. A nyitott szem és nyitott fül következményei

Kit látott meg először a vak Bartimeus, de a többi vak is, amikor megnyílt a szemük? Kit hallottak először a süketek, akik meggyógyultak? Azt, aki segített, Jézust. Nekünk is, ma meggyógyítottaknak Jézust kell meglátnunk legelőször. Őt, aki az életét is feláldozta a mi javunkra, aki nem ismert mást, mint az engedelmséget az Atya akaratának megvalósításában. Ő volt a tökéletes Szolga. Szeretete, könyörületessége arra indít minket, hogy hozzá hasonlóan mi is megfeleljünk küldetésünknek, mi is szolgálatban égjünk. Tulajdonképpen már a nevünk is szolgálat, evangélikusok vagyunk, a jó hír hordozói. S milyen nagy szükség van a jó hírre! Gyülekezeteink vágyanak az élő igére, emberek küszködnek életük kérdéseivel, s nincs biztos kiindulópont, biztos megoldás. Szenvedélyek rabjai keresnek megoldást, talajtvesztett idősök, életcél után vágyódó fiatalok között kell szólni a jó hírt. Sok-sok embert foglalkoztat az örök élet kérdése és nincsen tisztánlátásuk. Babonák és tévitanítások ellenében kell szólnunk erővel és hatalommal az igét! Mi, Jézus Krisztus szolgálatai nemcsak az igével, az irgalmasság cselekedeteivel is tartozunk a világnak. Az általunk hirdetett ige erőtlenedne meg, ha nem tennék ott, ahol tettekre várnak az emberek. Ha nem segítenék az éhező Afrikának, ha nem tolnánk be a szomszéd lefulladt autóját, ha nem igenelnék a világ békéjét, ha becsapnánk valakinek az orra előtt az ajtót azzal, hogy most nem érek rá.

A tökéletes Szolga napról napra meggyógyít, megújít minket, hogy szolgálataikként betöltsük küldetésünket.

Sztojanovics András

szENTHÁROMSÁG UTÁNI 2. VASÁRNAP

Ézs 5, 20-24

Textusunk annak a prófécia-sorozatnak a része, amellyel Ézsaiás Jeruzsálem és Júda bűneit ostorozta. Ez a szakasz 2, 6-tal kezdődik és 6, 13-ig tart. Az 5. fejezetben 6 jajjal kezdődő

profécia található. Ebből való alapigénk 3 jaj-kiáltása. S végül elhangzik Isten ítéletének meghírdetése is.

A 20. vers az erkölcstelenekről szól. Ezek olyan emberek, akik túlteleszik magukat minden erkölcsi mértéken. Azzal, hogy mindent fordítva tartanak rendjén levőnek, azt fejezi ki a próféta szó, hogy maguk akarják meghatározni saját erkölcsi mértéküket. Azt azonban, hogy milyen társadalmi réteg élt és gondolkodott így, az nem derül ki a textusból. Arra azonban gondolnunk kell, hogy kortársai egy csoportját láthatta maga előtt, amelynek különös szabad felfogása lehetett és erkölcstelen életmódot folytatott. Nyilván attól tartott Ézsaiás, hogy ez az erkölcsiség esetleg szélesebb réteget is meghódíthat. Jajt kiált miatta.

A 21. vers a maguk szemében bölcseknek és bölcserekről szól. /v.ö. Ézs 28, 9-13/. Ez pedig olyan csoport lehetett, mely lenézte a prófétaságot. A maguk bölcsességének hangsúlyozása azt jelentette, hogy nincs szükségük a próféta bölcsességére. Nevetséges számukra Jahve parancsainak állandó emlegetése. Lehet az is, hogy naívnak tartották a próféta érveléseit, hiszen az viszsztatér mindig ugyanazokra a bűnökre. De ilyen a korbácsütés!

Ismert az is, hogy Salamon Istentől kérte és kapta a bölcsességet. Tehát az ÓT-ban a bölcsességnek teocentrikus jellege van. Akkor a profécia azt jelenti, hogy az Istentől független bölcsék bölcsességében az Istennel való viszony megromlása érzékelhető!

A 21-23. vers az iszákosok és a hamis bírók elleni jaj. Össze is lehet vonni a kettőt, s vannak írásmagyarázatok, ahol iszákos hamis bírók elleni proféciáról olvashatunk. A borban felejtett téves és hamis ítéletek lelkiismeretfurdalása lehet a próféta céltáblája itt.

Az igazságszolgáltatás Istennel kapcsolatos tevékenység. Minden hamis és téves ítélet Isten elleni bűn. Átvitt értelemben is iszákosnak látja Ézsaiás azokat a bírókat, akinek az anyagiakból indul ki a hamisságuk, mert szemük nem az igazságra, hanem az ajándéokra néz. Ez is egy fajta mámor.

A 24. vers fogalmazza meg a jaj-kiáltások célját: akire az vonatkozik, annak úgy szól, hogy megjavítsa azt. A figyelmeztetés nem egyszerű fenyegetés az ítélettel, hanem az alapokra irányítja a figyelmet: azért van az ítélet, mert megvetették Isten törvényét /a tanítást/ és vétkeztek ellene.

Összefoglalva: a kortársak elgondolkodhattak, hogy Izráel Szentjének a mindennapi élethez és a közélethez is ennyire köze van! Amit a törvényben elrendelt, az az egyes ember dolgára éppúgy érvényes, mint a közéletre. - De elgondolkodhattak azon is, hogy Isten mennyire ragaszkodik törvénye betöltéséhez a napi életben is, a közéletben is. Ezért hangzik a jaj azoknak, akik ezt nem teszik, s történik büntetése azokon, akik megvetik szavait.

A profécia formája

jaj-kiáltás. A jaj a fájdalom az ijedtség, kétségbeesés kifejezésére használt szó. Használjuk erős érzelmek, érzések kifejezésére is. Aki jaj-t kiált, az fenyegethet, panaszkozhat és ígérhet rossz és keserves sorsot is.

Tekintetbe vehetjük, hogy Mt 23-ban hasonlóan építette fel Jézus szavait a farizeusok elleni vádbeszédben. Ott is az Isten nélküli vallásosság, bölcsesség és életfelfogás volt a jajszó oka és nem az, hogy elutasították volna Jézust. Ez a vádbeszéd is Isten ítéletének meghírdetésével zárul. - Miután Máté evangé-

lium gyakran hivatkozik Ézsaiás próféciáira, arra is gondolnunk lehet, hogy Jézus szavait, egyes mondásait Máté maga gyűjtötte egybe ilyen ézsaiási formájú vádbeszéddé. - Nem lesz hiábavaló, ha a készülés előtt elolvassuk ezt a fejezetet.

Amit végig kell gondolnunk...

1. Az ÚT arról tanúskodik, hogy Isten továbbra is ragaszkodik a törvényhez, annak megtartásához /Mt 5, 17-20/. Bár kísért az a vélekedés, hogy az evangélium meggyengíti a törvényt, sőt mintha Isten se venné azt olyan komolyan, mint az ÓT-ban. Talán ez ellen küzd Pál apostol is Rm 3, 31-ben.

2. Az ÚT is tud arról, hogy Isten megbünteti igéjének megvetését. Hangsúly van azon is, hogy a büntetés még súlyosabb lesz, hiszen nemcsak a törvény, hanem az evangélium megvetéséről van szó /Mt 10, 14-15; Zsid 10, 28-31; 12, 25/.

3. Az ÚT állásfoglalása az is, hogy a mindennapi élethez közvetlen köze van Isten igéjének. Az apostolok igehirdetése jelzi, hogy a közélet is beletartozik a mindennapi élet körébe /Rm 13; 1Pt 2/

A jaj-kiáltásokra gondolva...

1. A jó és rossz közötti különbségtétel úgy érhető el, ha előbb megismerjük Isten jó és tökéletes akaratát. Ebben az értelemnek is meg kell változnia /Rm 12, 2-3/. Így igazíthatjuk magunkat Istenhez. Szemléletesen állapította meg Prhle Károly, hogy "az értelemnek is meg kell térnie" /Lp. 1955, 318. o./

2. A bölcs /eszesség/ az, aki számol Isten törvényével, cselekedeteivel, eljövendő ítéletével /Mt 7, 24, Lk 18, 20/. Pál pedig úgy ítélte meg, hogy bölcs az, aki Istenhez igazodik /1Kor 1, 18-25/.

3. A részegség olyan bűn az ÚT szerint, amely kizár az üdvösségből. Ezért esik olyan nagy hangsúly a józanságra. Mt 24 végén azok a szolgák részegeskednek, akik nem várják haza urukat! /Mt 24, 48-49/

Az igehirdetés iránya

Isten hívó szavát kell megszólaltatnunk. Bár a textus alkalmas arra, hogy "keményen megmondjuk a magunkét", mégis arra kell vállalkoznunk, hogy nagyon komolyan figyelmeztessük hallgatóinkat arra a következményre, amely Isten szava megvetéséből, elutasításából és a saját utunk járásából következik ránk! Ezt pedig aggódó szeretettel tolmácsolhatjuk a gyülekezetnek.

Isten igéje az értelmes keresztyén életre tanít meg bennünket. Tehát mindenben Istenhez kell igazodnunk. Ennek ellenpólusa a "részegség"! Átvitt és valóságos értelmében is. Egyre világosabban kell hirdetnünk, hogy a részegeskedés olyan bűn, ami zárt kapukat eredményez. Nemcsak az Isten országa "kapuit" zárja be, hanem a mindennapi élet, a közélet, családi élet kapuit is. Hitelét veszíti a részegeskedő. Nemcsak a közlekedésből zárják ki, hanem a züllése miatt családjából, a megbecsültek köréből is kivetheti magát. Végsősoron az üdvösségből! /Lk 34, Rm 13, 13; stb./

Az igehirdetéshez

Isten igéjét hirdetik ebben a világban: s ez ma Isten hívó szava. Figyelni kell rá, mert mindannyiunknak egyszer számonkérő szóvá is válik!

Ha hívó szó, akkor miért jaj-kiáltás?!

Megszívlelendő, hogy Ézsaiás igéje istenes emberek Isten nélküliségét, tehát az Isten népéhez tartozók életét veszi vizsgálat alá. Ezért az ige "éle" ne másokat vágjon és a gyülekezet tagjait kímélje, mert itt a bűneinkről van szó!

Rá kell mutatnia igehirdetésünknek Jézusra, aki úgy tette magáévá Isten "hívását", hogy Isten parancsolatait, igéjét mindig szeme előtt tudja, be is töltötte a szolgálatban, a diakóniában /igehirdetés, gyógyítás, szeretet, tanítás/ pedig életté tette.

Detre János